ទស្សនាវដ្ដីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

រ៉ស្មីបរក

ការពិត

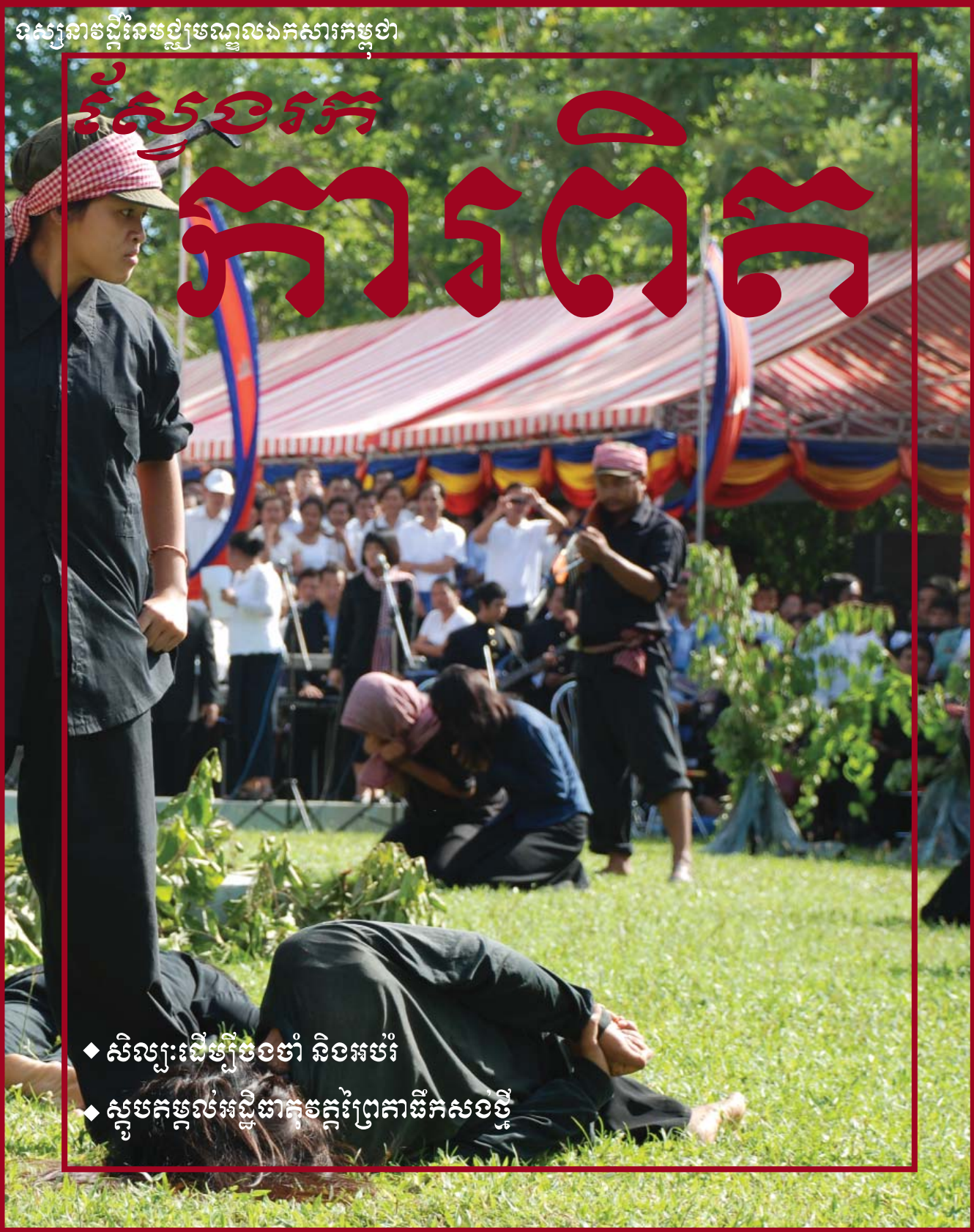

- សិល្បៈដើម្បីបងចាំ និងអប់រំ
- ស្ពូបកម្ពស់អដ្ឋិធាតុវត្តវៀតាធឹកសង់ថ្មី

រ៉ែកជូនដោយឥតគិតថ្លៃជល់មន្ទីរស្រុកនិងឃុំធូធាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

លេខ១៤៩ រ៉ែខុសភា ឆ្នាំ២០១២

សែ្វងរកការពិត

ឧស្សនាវដ្ដីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

លេខ១៤៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២

មាតិកា

◆សិល្ប៖ ដើម្បីចងចាំ និងអប់រំ ១

ផ្នែកឯកសារ

◆ឆ្នាំ១៩៧៥ សម្រេចមហាជ័យជម្នះអស្ចារ្យនៃ.....៤

ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រនិងការស្រាវជ្រាវ

◆សក្ខីកម្ម ឌុច ប្រឆាំងនឹងអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម.....១៦

◆ស្ពូបតម្កល់អដ្ឋិធាតុវត្ត ព្រៃតាធឹកសង់ថ្មី.....៣២

◆ការឈឺចាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម.....៣៤

◆ខ្មែរឥស្លាមចង់ឲ្យមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនិយាយការពិត.....៣៦

◆«វិធីសាស្ត្រដែលធ្វើឲ្យគ្រួសារខ្ទុំរស់» ៣៨

◆គ្មានទេពាក្យថា «អត់ទិន» ៤០

ផ្នែកច្បាប់

◆ការពារការសម្ងាត់របស់ដំណើរការស៊ើបអង្កេត.....៤២

រចនិកាពិភាក្សាសាធារណៈ

◆កេរដំណែលសៅហ្មងរបស់អង្គជំនុំជម្រះនិងអង្គការ ៥១

ទំព័រស្រាវជ្រាវរកគ្រួសារ

◆មកស្រុកកំណើតដើម្បីសែ្វងរកការពិត.....៥៤

◆រឿងបដិវត្តន៍ : របស់យុទ្ធមិត្តយើង.....៥៦

ការសម្តែងរឿងអំពីរបបខ្មែរក្រហមនៅថ្ងៃ២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ
ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន
លេខ០២៩១ពម/៩៩
ចុះថ្ងៃទី២ខែសីហាឆ្នាំ១៩៩៩

រូបថតឯកសារៈមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
និងសារមន្ទីរឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង

ស្មេរលេខនេះ : រី លក្ខិណា, ម៉ម សុវណ្ណ, និត្យ ធរង្គារាណ, ត្រីស្ពា ណេលសាន់, ភីធើ ម៉ាហ្គាយ **អ្នកនិពន្ធនិងស្រាវជ្រាវ :** ទាវ សារៈមុនិន្ទ, សោម ប៊ុនថន, ស៊ុន សុធីតា **អ្នកបកប្រែ :** ទែន សុខស្រីនិត **និពន្ធនាយកទូទៅ :** ឆាំង យុ **ជំនួយការនិពន្ធនាយក :** ញាណ សុជាតិ **ក្រាហ្វិកកុំព្យូទ័រ :** ស៊ឹម សុភ័ក្ត្រ **ត្រប់ត្រងការចែកផ្សាយ :** ឆេង រ៉ែង Email: dccam@online.com.kh, Homepage: www.dccam.org

សិល្បៈដើម្បីចងចាំ និងអប់រំ

ទិវា២០ ឧសភា ត្រូវបានរៀបចំនិងប្រារព្ធឡើងជារៀងរាល់ឆ្នាំដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ តាំងពីដើមទសវត្សរ៍៨០រហូតដល់ឆ្នាំ២០០១ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានហៅពិធីនេះថា «ទិវាចងកំហឹង» ដែលត្រូវបានប្រារព្ធឡើងដើម្បីចងកំហឹង និងថ្កោលទោសរបបខ្មែរក្រហមដែលបានបណ្តាលឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាស្លាប់ជាតំបន់ជីវិតប្រមាណជាពីរលាននាក់ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ចាប់ពីឆ្នាំ២០០១មក រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានប្តូរឈ្មោះទិវានេះទៅជា «ទិវានៃការចងចាំ» ក្នុងន័យដើម្បីកាត់បន្ថយការចងគំនុំ និងលើកកម្ពស់ការផ្សះផ្សាជាតិ បើទោះបីជារូបភាព និងខ្លឹមសារនៃការសម្តែងនៅក្នុងពិធីនេះនៅតែមានលក្ខណៈហិង្សារន្ធត់ និងចងគំនុំនឹងរបបខ្មែរក្រហមខ្លះក៏ដោយ ។ រៀងរាល់ឆ្នាំ ក្នុងការប្រារព្ធ «ទិវានៃការចងចាំ» នេះ សិល្បៈមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការធ្វើឲ្យមានការចងចាំ ការអប់រំ ការព្យាបាលរបួសពីអតីតកាល និងការធ្វើដំណើរទៅមុខ ។

សេក សារុង បានប្រើប្រាស់សិល្បៈដើម្បីរំឭកនិងបង្រៀនពីរបបខ្មែរក្រហមដល់អ្នកដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបនេះផ្ទាល់ និងក្មេងជំនាន់ក្រោយចាប់តាំងពីរបបនេះបានដួលរំលំក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ជាសាស្ត្រាចារ្យនៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈ សេក សារុង ដែលមានអាយុ៥៨ឆ្នាំ បានចូលរួមការសម្តែងអំពីប្រវត្តិទុក្ខសោកក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនៅដើងឯក ក្នុងគោលបំណងឲ្យសាធារណជនចងចាំ និងរៀនពីប្រវត្តិសាស្ត្រដែលបានកើតឡើងក្នុងប្រទេសកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៧៥ដល់១៩៧៩តាមរយៈការនិយាយរឿង សូត្រកំណាព្យ អានសំណេររឿងរ៉ាវទុក្ខសោក និងសម្តែងល្ខោនអំពីជីវិតក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

ការសម្តែងរឿងអំពីរបបខ្មែរក្រហមនៅថ្ងៃ២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២ នៅវាលពិឃាតដើងឯក

ការសម្ពែងសិល្ស: អំពីជីវិតក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនេះធ្វើឡើងជារៀងរាល់ឆ្នាំ នៅថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឬហៅថា «ទិវានៃការចងចាំ» នៅវាលពិឃាតជើងឯក ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យបានមានប្រសាសន៍ថា «ការប្រារព្ធទិវានេះ គឺដើម្បីឲ្យអ្នកដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមចងចាំរបបនេះជារៀងរហូត និងដើម្បីឲ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយដែលមិនទាន់ឆ្លងកាត់ដឹងពីប្រវត្តិរបស់ប្រទេសខ្ជូន» ។

ប៉ុន្តែរាល់ពេលសម្ពែងអំពីរបបនេះម្តង។ សារ៉ុធ តែងនឹកឃើញរឿងរ៉ាវពីអតីតកាលឡើងវិញដែលធ្វើឲ្យគាត់មានអារម្មណ៍ក្តុកក្ពួល ឈឺចាប់ និងស្រក់ទឹកភ្នែក ។ សារ៉ុធ បានអះអាងថា គាត់មិនចង់បំភ្លេចរបបនេះទេ ហើយបានពោលថា «ខ្ញុំបានឆ្លងកាត់ការឈឺចាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ដូច្នេះពេលដែលខ្ញុំអានវិយោគកថា ខ្ញុំមិនអាចទប់ទឹកភ្នែកបានទេ» ។ សារ៉ុធ ដែលបានបាត់បង់ឪពុកម្តាយ និងបងប្អូនបង្កើតរបស់គាត់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហមបានរៀបរាប់ថា របបខ្មែរក្រហមបានធ្វើឲ្យគាត់ជួបប្រទះការអត់ឃ្លានខ្លាំងជាទីបំផុត ហើយចាប់តាំងពីពេលនោះមក សារ៉ុធ តែងតែចងចាំថាគ្មានអ្វី «ធ្ងន់ធ្ងរ» ជាងជំងឺស្រែកឃ្លានទេ ។

នៅពេលរំពុកអំពីរបបខ្មែរក្រហម អ្វីដែល សារ៉ុធ នឹកឃើញដំបូងគេគឺថា ខ្មែរក្រហមបានបំផ្លាញជីវិតរបស់គាត់ជាសិស្ស ដែលកាលនោះ គាត់កំពុងតែរីករាយនឹងជីវិតជាយុវវ័យ ។

មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលដង្ហែកម្រងផ្កាទៅកាន់វាលពិឃាតជើងឯកដើម្បីគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធដល់អ្នកដែលបានស្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ សារ៉ុធ និងសិស្សដទៃទៀតបាននាំគ្នាឈរអបអរសាទរ និងស្រែកហ៊ោរកញ្ជ្រៀវដើម្បីស្វាគមន៍យោធាខ្មែរក្រហមដែលទទួលជ័យជម្នះលើរបប លន់នល់ ។ នៅថ្ងៃនោះ គាត់បានឡើងជិះរថយន្តហ្សីបជាមួយយោធាខ្មែរក្រហមនិងធ្វើដំណើរជុំវិញទីក្រុងភ្នំពេញដោយក្តីអបអរទៅនឹងជ័យជម្នះនេះ ។ មិនយូរប៉ុន្មាន យោធាខ្មែរក្រហមបានឲ្យ សារ៉ុធ និងសិស្សដទៃទៀតចុះពីលើរថយន្តនោះ រួចឲ្យគាត់ចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញជាបន្ទាន់ ។ សារ៉ុធ បានដើរឆ្លងស្ពានព្រះមុន្នីវង្ស ធ្វើដំណើរតាមផ្លូវជាតិលេខ១ រួចបន្តដំណើរទៅដល់ស្រុកសណ្ពាន់ ខេត្តកំពង់ធំ ដែលទីនោះគាត់បានរស់នៅជាមួយអតីតគ្រូរបស់គាត់ គឺព្រឹទ្ធាចារ្យ ឆេង ផុន ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ សារ៉ុធ បានត្រឡប់មកភ្នំពេញវិញ ។ ដោយចិត្តស្រឡាញ់សិល្ស: គាត់បានចូលរៀននៅសាលាវិចិត្រសិល្ស: និងបានរួមចំណែកលើកកម្ពស់វប្បធម៌ជាតិឡើងវិញ បន្ទាប់ពីត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញដោយរបបខ្មែរក្រហម ។ ជាសិស្ស នៅសាលាវិចិត្រសិល្ស:ក្នុងទសវត្សរ៍៨០ សារ៉ុធ បានចូលរួមសម្ពែងជាល្ទោនិយាយនិងសូត្រកំណាព្យពីទុក្ខសោកក្នុងរបបខ្មែរក្រហមជាប្រចាំ ។

នៅពេលសួរថាតើការសម្ពែងពីព្រឹត្តិការណ៍នៃរបបខ្មែរក្រហមធ្វើឲ្យគាត់ខឹងនឹងរបបនោះដែរឬទេ? សារ៉ុធ បាននិយាយថាគាត់ធ្លាប់ខឹងនឹងខ្មែរក្រហមរួចទៅហើយ ហើយគាត់ក៏មិនដែលរសាយកំហឹងពីរបបនេះដែរ «ពេលនេះការខឹងនឹងរបបខ្មែរក្រហម វារសាយខ្លះហើយ ព្រោះរឿងវាកន្លងទៅជាងសាមសិបឆ្នាំមកហើយ តែខ្ញុំនឹងមិនភ្លេចរបបនោះទេ ខ្ញុំនៅតែស្តាយស្រណោះនឹងអ្វីៗដែលបានបាត់បង់ជានិច្ច» ។

សព្វថ្ងៃ សារ៉ុធ បានបង្រៀនក្មេងជំនាន់ក្រោយដែលមិនបានឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមឲ្យសម្ពែងរឿងរ៉ាវពីរបបនោះ ហើយសិស្សទាំងនោះបានសម្ពែងនៅ

វាលពិឃាតដើមឯកជារៀងរាល់ឆ្នាំនៅថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា។ សម្រាប់ សាវុធ ការបង្ហាត់សិស្សឲ្យសម្តែងពីសម័យមួយដែលសិស្សទាំងនោះមិនដែលបានជួបប្រទះគឺជាកិច្ចការដ៏លំបាកមួយ ប៉ុន្តែគាត់បានបង្រៀនសិស្សទាំងអស់ឲ្យចេះស្រមើស្រមៃឃើញរូបភាពពីរបបខ្មែរក្រហមផ្ទាល់។ សាវុធ បាននិយាយថា មុនពេលបង្ហាត់សិស្សជំនាន់ក្រោយឲ្យសម្តែងពីរបបខ្មែរក្រហម គាត់បានបង្រៀនពីហេតុការណ៍សោកនាដកម្មពិតប្រាកដពីរបបនោះដើម្បីឲ្យសិស្សដឹងពីភាពឈឺចាប់ដូចជាការបង្រៀនសិស្សឲ្យចេះយំ និងចេះស្រមើស្រមៃពីមូលហេតុនៃការយំនោះ «យើងត្រូវឲ្យសិស្សនោះស្រមើស្រមៃឃើញរូបភាពនៃការឈឺចាប់។ យើងត្រូវដឹងថាយើងឲ្យសិស្សយំដោយសារហេតុផលអ្វី ដោយសារអត់បាយ ដោយសារគេវាយដំ ដោយសារមានគេធ្វើបាប ដោយសារការព្រាត់ប្រាសពីឪពុកម្តាយ ឬដោយសារការវាយដំធ្វើបាបពីសំណាក់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម»។

ដូចជាប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនដែរ សាវុធ គាំទ្រឲ្យមានការប្រារព្ធពិធីនេះជារៀងរាល់ឆ្នាំដើម្បីឲ្យធ្លើមានការចងចាំនិងរៀនសូត្រពីអតីតកាល។ ការប្រារព្ធពិធីនេះ រួមជាមួយការនិមន្តចូលរួមពីសំណាក់ព្រះសង្ឃក៏ជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សាអារម្មណ៍ផ្លូវចិត្តដែរ តាមរយៈការប្រគេនចង្ហាន់ទៅព្រះសង្ឃ ដោយមានជំនឿថា អ្នកបរិភោគទាំងនោះនឹងបានទៅដល់ដៃសាច់ញាតិដែលបានស្លាប់ចាត់បង់ជីវិតក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដោយការអត់ឃ្លាន។

ការសម្តែងសិល្បៈព្រមទាំងការរួមបញ្ចូលពិធីបែបពុទ្ធសាសនានៅក្នុង «ទិវានៃការចងចាំ» នេះបានជំរុញឲ្យមានការចងចាំ ផ្សះផ្សា និងព្យាបាលរបួសផ្លូវចិត្ត។ សាវុធ បានបញ្ជាក់ថា គាត់នឹងយកសិល្បៈសម្តែងពីរបបខ្មែរក្រហមដើម្បីរំពុក អប់រំ និងជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ បើទោះបីជាមិនទាន់មានការយល់ស្របគ្នាថាតើថ្ងៃ២០ឧសភា នៅតែមានលក្ខណៈជាថ្ងៃចងកំហឹងឬផ្សះផ្សាក៏ដោយ ក្នុងកម្រិតបុគ្គល ថ្ងៃនេះបាននាំមកនូវការផ្សះផ្សាអារម្មណ៍ផ្លូវចិត្ត និងនាំឲ្យមានការចងចាំជានិច្ច ជាពិសេស សម្រាប់អ្នកបង្ហាត់ និងអ្នកសម្តែងសិល្បៈអំពីទិវានេះ។ **ញាណ សុថាតិ**

ការសម្តែងរឿងអំពីរបបខ្មែរក្រហមនៅថ្ងៃ២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២ នៅវាលពិឃាតដើមឯក

ឆ្នាំ១៩៧៥ សម្រេចមហាជ័យជម្នះ មហារសស្ចារ្យនៃបដិវត្តន៍ ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យ

ដកស្រង់ចេញពីឧត្ថបដិវត្ត លេខពិសេស ឆ្នូ-មករា ១៩៧៥-៧៦

ឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥

១) សភាពការណ៍ក្រោយរដ្ឋប្រហារថ្ងៃ១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០

ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ចក្រពត្តិអាមេរិក និងពួកអាក្សត់ លន់ លន់ បានធ្វើរដ្ឋប្រហារ ។ ពេលវាធ្វើរដ្ឋប្រហារភ្លាម សភាពការណ៍ នយោបាយប្រែប្រួលភ្លាម ទាំងក្នុងប្រទេស ទាំងក្រៅប្រទេស ។ ក្នុងប្រទេស បក្សយើងដណ្តើមបានកម្លាំងប្រជាជនច្រើនថែមទៀត រហូតដល់ពួកវណ្ណៈកាន់អំណាច ជាសក្តិភូមិ នាយទុន ដែលប្រឆាំងយើងពីកាលមុន ក៏យើងដណ្តើមបានពីព្រោះមុនរដ្ឋប្រហារ បក្សយើងមាននយោបាយរណសិរ្សមួយស្រេចទៅហើយ ។ ក្រោយរដ្ឋប្រហារ យើងក៏ពង្រីកនយោបាយរណសិរ្សនេះភ្លាម ។ ប្រជាជនភាគច្រើន ឥស្សរជនភាគច្រើនក្នុងប្រទេសមកចូលរួមក្នុងរណសិរ្ស ។ ចក្រពត្តិអាមេរិក និងពួកអា លន់ នល់ ត្រូវ៦ កោពីមតិប្រជាជននិងប្រជាជនទាំងមូល ។ គេយើញច្បាស់ថា ពួកអា លន់ នល់ វាធ្វើរដ្ឋប្រហារចូលដៃជាមួយចក្រពត្តិអាមេរិកដែលប្រជាជនប្រឆាំងយូរមកហើយ ។ ពេលនេះ បក្សឈរលើមាគ៌ារណសិរ្សប្រមូលកម្លាំងប្រជាជាតិធំទូលាយប្រឆាំងចក្រពត្តិអាមេរិកនិងបរិវារ ។ រណសិរ្សនេះគឺបក្សដឹកនាំកម្លាំងចក្រពត្តិអាមេរិកនិងបរិវារ ។ រណសិរ្សនេះគឺបក្សមេដឹកនាំកម្លាំងប្រឆាំងជាមូលដ្ឋានជាកម្លាំងបង្អែកគឺសម្ព័ន្ធភាពកម្មករ-កសិករ ។ សាកលលោកខបត្ថម្ភយើងហើយឃើញកម្លាំងយើងច្បាស់ ។

ក្នុងសភាពការណ៍ហ្នឹង បក្សបានដឹកនាំវាយសម្រុកភ្លាម ។ កម្លាំងប្រជាជននិងកងទ័ពបដិវត្តន៍ដែលបានហ្វឹកហ្វឺនក្នុងចលនាបដិវត្តន៍ នយោបាយ និងអាវុធ បានធ្វើកុប្បកម្មយកអំណាចតាមភូមិ-ឃុំនិងទូទាំងប្រទេស ។ ប្រជាជន-មហាជនបានដើបឡើងមហាបាតុកម្ម មហាកុប្បកម្មទូទាំងប្រទេស ។ ដូច្នោះ បដិវត្តន៍វាយសម្រុកទាំងនយោបាយទាំងយោធាធ្វើឲ្យចក្រពត្តិអាមេរិកទាល់ច្រក ហើយ លន់ នល់ ក៏ទាល់ច្រកដែរ ។ ប្រជាជនរាប់លានពីគ្រប់ទិសទី វាយសម្រុកបុកចូលមកភ្នំពេញបម្រុងចាប់ លន់ នល់ កម្ទេចចោល ។ ក្នុងរយៈពេលមួយខែប៉ុណ្ណោះ យើងរំដោះភូមិ-ឃុំនិងទូទាំងប្រទេសចំនួន៧០-៧៥ ភាគរយ ។ ចក្រពត្តិអាមេរិកឃើញសភាពការណ៍យ៉ាងនេះ វាក៏លើកកងទ័ពចូលមកវាយយើងដោយផ្ទាល់ វាចូលច្រើនម៉ឺនតាមព្រំប្រទល់ខាងកើតពីវៀតណាមខាងត្បូងចូលមកវាយយើង ។ កងទ័ពចក្រពត្តិអាមេរិកសម្បូរបែបជាងគេលើសាកលលោក មានទាំងរថក្រោះនិងយន្តហោះគ្រប់បែបយ៉ាង ។ ពួកអាធីវគីក៏ចូលមករាប់សែននាក់ក្នុងទឹកដីកម្ពុជាដើម្បីស្រោចស្រង់ពួកក្សត់ លន់ នល់ ។ ដូច្នោះកម្លាំងក្សត់នៅពេលនោះមាន លន់ នល់ មានអាមេរិក មានអាធីវគី ។ ការដែលអាមេរិកនិងពួកក្សត់នៅវៀតណាមខាងត្បូងមកចូលវាយកម្ពុជានេះហើយ ដែលយើងហៅថា «អាមេរិកតូបនីយកម្មសង្ត្រាមនៅកម្ពុជា» និង «វៀតណាមនីយកម្មសង្ត្រាមនៅកម្ពុជា» សភាពនេះខ្លាំងក្លា និងយោរយៅណាស់ ។ អាមេរិកវាចូលមកជាមួយអាធីវគីដើម្បីយកកម្លាំងវាវាយយើង ហើយកសាងរៀបចំកម្លាំង លន់ នល់ ដើម្បីអនុវត្តនយោបាយខ្មែររូបនីយកម្មសង្ត្រាមនៅកម្ពុជាតាមនយោបាយនិចសុន យកខ្មែរវាយខ្មែរដោយវាជាអ្នកចេញលុយនិងអាវុធ ។ ក្នុងពេលហ្នឹង បើប្រៀបធៀបកម្លាំងខ្មាំង វាខ្លាំងណាស់ ព្រោះមានកម្លាំងអាមេរិកផង ធីវគីផង តែបក្សយើងឃើញថាបើវាយអាមេរិកជាប់ អាមេរិកក៏ត្រូវស្លាប់នៅកម្ពុជាហើយបើវានៅយូរ កាន់តែស្លាប់ច្រើនទៀត ដូច្នេះយើងវាយបានដោយសារម្យ៉ាងកងទ័ពយើងធ្លាប់វាយវា ហើយម្យ៉ាងទៀត ប្រជាជនយើងស្អប់អាធីវគីសម្បើមណាស់ សូម្បីតែទាហានក្សត់ លន់ នល់ ក៏ឈ្លោះជាមួយទាហានក្សត់ធីវគីដែរ ។ បក្សយើងបានបំផុសស្មារតីស្នេហាជាតិឲ្យខ្ពង់ខ្ពស់ដើម្បីវាយចក្រពត្តិអាមេរិកឈ្លានពានធីវគីឈ្លានពាន

និង លន់ នល់ ក្បត់ជាតិ ហើយអំពាវនាវប្រជាជនសាកលលោកជួយគស្ទូប្រឆាំងចក្រពត្តិអាមេរិក និងបរិវារវា ។ យើងទទួលបានការខបគ្គម្ភពីប្រជាជនអាមេរិកផង ដូច្នោះរបស់ដែលហៅថា «អាមេរិករួបនឹយកម្មសង្គ្រាមនៅកម្ពុជា» និង«វៀតណាមរួបនឹយកម្មសង្គ្រាមនៅកម្ពុជា» ត្រូវបានបរាជ័យយ៉ាងអាម៉ាស់មុខ ។

ព្រមជាមួយនិងចលនាវាយសម្រុកនៅសមរភូមិមុខក្នុងឆ្នាំ ១៩៧០ នេះ បក្សក៏បានបើកចលនាមហាជននៅក្នុងតំបន់រំដោះបង្កបង្កើនផល ដើម្បីខបគ្គម្ភខ្លួនផង និងខបគ្គម្ភដល់សង្គ្រាមបដិវត្តន៍ផង ។

ឆ្នាំ១៩៧១ បក្សបានបើកមហាសន្និបាតបក្សលើកទី១ ។ ខ្លឹមសារសរុបនៃមហាសន្និបាតបក្សគឺបន្តធ្វើសង្គ្រាមប្រជាជនរបស់បក្សប្រឆាំងសង្គ្រាមឈ្លានពានចក្រពត្តិអាមេរិកនិងបរិវារ ដើម្បីរំដោះកម្ពុជាឲ្យបានឯករាជ្យ សន្តិភាព អព្យាក្រឹត្យ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះបន្តអនុវត្តន៍នូវប្រជាធិបតេយ្យ វាយរំលំសក្តិភូមិម្ចាស់ដី នាយទុនប្រតិកិរិយាដើម្បីរំដោះប្រជាជនទាំងមូលពិសេសកសិករ ។ ការកិច្ចនេះ នៅក្នុងក្របខណ្ឌបដិវត្តន៍ បដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យដដែល ។ បញ្ហាសំខាន់ត្រូវរៀបចំកម្លាំងគ្រប់ផ្នែកដើម្បីដំណើរការឲ្យបានខ្លាំងក្លា ។ ព្រមជាមួយគ្នានេះ មហាសន្និបាតបក្សឯកភាពគ្នាអំពីជ័យជម្នះយ៉ាងធំនៃមហាសន្និបាតបក្សលើកទីមួយ និងលើកទីពីរដែលបានកំណត់និងបានអនុវត្តយ៉ាងត្រឹមត្រូវនូវមាគ៌ាជាយុទ្ធសាស្ត្រនៃបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យ ។ ពន្លឺនៃមហាសន្និបាតបក្សលើកទីមួយបានធ្វើឲ្យបរាជ័យជាមូលដ្ឋាននៃនយោបាយខ្មែររួបនឹយកម្មសង្គ្រាមរបស់ចក្រពត្តិអាមេរិកក្នុងកិច្ចប្រតិបត្តិការចេនឡា ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧២ ព្រមគ្នាជាមួយនិងការវាយសម្រុកនៅសមរភូមិមុខនៅសមរភូមិក្រោយ បក្សបានចាប់ផ្តើមបំផុសចលនាតស៊ូកម្ចាត់ការខាក់ទងផលិតកម្មចាស់ ហើយកសាងការខាក់ទងផលិតកម្មថ្មីដើម្បីជំរុញចលនាបង្កបង្កើនផលឲ្យខ្លាំងក្លាថែមទៀតសម្រាប់ខបគ្គម្ភខ្លួននិងខបគ្គម្ភសង្គ្រាមប្រជាជនប្រយុទ្ធជាមួយវណ្ណៈនាយទុនដើម្បីបក្សក្លាប់ពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងដៃ ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧២នេះ ចលនាវាយខ្លាំងនៅសមរភូមិមុខក៏ខ្លាំងក្លាចលនាតស៊ូវណ្ណៈនៅក្នុងតំបន់រំដោះទូទាំងប្រទេសក៏ឡើងខ្ពស់មួយកម្រិតថែមទៀត ។ ក្នុងចលនាភ្ជាប់គុកទាំងសមរភូមិមុខនិងសមរភូមិក្រោយនេះ កម្លាំងបដិបក្សគ្រប់ផ្នែកក៏បានពង្រឹងនឹងពង្រីកថែមទៀត ជាពិសេសកម្លាំងសម្ព័ន្ធភាពកម្មករ-កសិករ ។

ឆ្នាំ១៩៧៣ បក្សពិនិត្យឃើញច្បាស់ថា ខ្លាំងវាខ្សោយក៏លើកគោលការណ៍វាយសម្រុកខ្លាំងជាយុទ្ធសាស្ត្រពិតមែនតែយើងទើបនិងមានកម្លាំងត្រឹមវរសេនាធំ យើងវាយរហូតទាំងប្រាំង ទាំងវស្សា ។ ទិសសំខាន់ គឺវាយខ្មែររួបនឹយកម្មសង្គ្រាម ។ កាលណាកងទ័ពអាក្បត់ត្រូវខ្ទេចខ្ទីចក្រពត្តិអាមេរិកគ្មានកម្លាំងមូលដ្ឋានជាជំនួយនៅក្នុងប្រទេសទេព្រោះអាមេរិកឈ្លានពានប្រទេសមួយៗវាសង្ឃឹមលើកម្លាំងពួកអាក្បត់ ដូច្នេះយើងវាយកម្លាំងពួកអាក្បត់ឲ្យខ្ទេចខ្ទី វាយវាទាំងយោធា ទាំងនយោបាយ ទាំងសេដ្ឋកិច្ចឲ្យវាហត់ហែវមែនទែន ។ ពួកអាក្បត់អស់មនុស្សចាប់ផ្តើមភាហានពីព្រោះប្រជាជននៅខាងយើងអស់ ។ កសិករនៅនឹងយើងទាំងអស់ ។ ប្រជាជនក្រីក្រភាគច្រើននៅខាងយើង ។ ឯពួកស្រទាប់កណ្តាលក៏នៅខាងយើង ។ ខ្លាំងអស់កម្លាំងមនុស្សពង្រីកភាហានវា ។ ដោយយើងមានមាគ៌ាពង្រីកប្រជាជនពីខ្លាំង ដូច្នោះមួយឆ្នាំកាន់តែអស់មួយឆ្នាំកាន់តែអស់ ។ អស់ប្រជាជនគឺអស់សេដ្ឋកិច្ច អស់កម្លាំងយោធា អស់កម្លាំងនយោបាយ ដូច្នោះ ពួកក្បត់ត្រូវឯកោដល់កម្រិតយ៉ាងខ្ពស់បំផុត ។ ព្រមជាមួយគ្នានេះ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ដដែលចលនាសហករណ៍រួបនឹយកម្មនៅជនបទក៏បានពង្រីកយ៉ាងខ្លាំងក្លាធ្វើឲ្យកម្លាំងសមរភូមិក្រោយកាន់តែបានពង្រឹងនិងពង្រីកជាមូលដ្ឋានរឹងមាំសម្រាប់សមរភូមិមុខ ។ ចលនាដឹកប្រឡាយដាំដំណាំយុទ្ធសាស្ត្រដុសដុលកាន់តែខ្លាំងក្លាបម្រើសង្គ្រាមប្រជាជននិងជំរុញសង្គ្រាមប្រជាជនទៅកាន់ជ័យជម្នះជាបន្តបន្ទាប់ ។ ម្យ៉ាងទៀតឆ្នាំ១៩៧៣ ក៏ជាឆ្នាំដែលចក្រពត្តិអាមេរិកកាំងត្រូវបរាជ័យយ៉ាងអាម៉ាស់នូវសង្គ្រាមអាកាសរបស់វាមកលើប្រទេសកម្ពុជាយើង ។ ដូច្នោះ ចក្រពត្តិត្រឡប់មកអនុវត្តនយោបាយខ្មែររួបនឹយកម្មសង្គ្រាមវិញទៀត ដោយដួតដួងសម្ភារសឹក សេដ្ឋកិច្ចហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់បែបយ៉ាងឲ្យពួកអាក្បត់ លន់ នល់ នៅភ្នំពេញតែចក្រពត្តិអាមេរិកមិនអាចស្តារកម្លាំងពួកអាក្បត់ដែលកាន់តែខ្សោះអស់ឈាមបានឡើយ ។

នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៤ បក្សបានកំណត់បើកការវាយ

សម្រុកជាយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីផ្តាច់ព្រ័ត្ររំដោះទូទាំងប្រទេស ។ បក្សបានកំណត់វាយដូចតទៅនេះ ៖

- វាយមេគង្គក្រោមជាគន្លឹះ ដើម្បីផ្តាច់ស្បៀង ផ្តាច់ផ្លូវគមនាគមន៍របស់ខ្មាំង ។
- វាយជុំវិញភ្នំពេញដើម្បីវាយផ្តាច់ភ្នំពេញ ។
- បើកវាយទីរួមខេត្តខ្លះដែលខ្មាំងកាន់កាប់បណ្តោះអាសន្ន ដើម្បីរួមផ្សំ ។
- វាយទាំងអស់ព្រមជាមួយគ្នាកុំឲ្យខ្មាំងដកកម្លាំងទៅជួយគ្នាបាន ។

នាចុងឆ្នាំ១៩៧៤ បក្សបានលម្អិតនិងលំអថែមនូវសេចក្តីសម្រេចចិត្តដែលកំណត់បើកការវាយសម្រុកជាយុទ្ធសាស្ត្រពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៤ ដោយបញ្ជាក់ច្បាស់ថាត្រូវតែប្តេជ្ញាចិត្តបញ្ចប់សង្ត្រាមឈ្លានពានរបស់ចក្រពត្តិអាមេរិកនិងបញ្ចប់វាសនាពួកអាក្បត់នៅភ្នំពេញក្នុងរដូវប្រាំង១៩៧៥ ។ ទូទាំងប្រទេសត្រូវបើកឆាកវាយសម្រុកឲ្យព្រម ៗ គ្នាឲ្យខ្លាំងក្លាជាប់ជានិច្ច និងវាយឲ្យចំទិសតាំងពីថ្ងៃទី១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។

វេលាម៉ោងសូន្យថ្ងៃទី១ មករា ឆ្នាំ១៩៧៥ ទូទាំងប្រទេសផ្ទុះអាវុធបើកឆាកវាយសម្រុកតាមដែនការកំណត់របស់បក្ស ។ ចូលខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៥ ទិដ្ឋភាពរួមរបស់ខ្មាំងគឺខ្មាំងកាន់តែបាក់ខ្លាំងឡើង ៗ ។ វាស្ថិតក្នុងសភាពស្លឈាមទូទាំងប្រទេស ។ ខ្មាំងខ្សោយខ្លាំងមែនទែន ។ នៅមេគង្គ វាត្រូវខ្ទេចខ្ទីជាមូលដ្ឋានទាំងកម្លាំងរស់ទាំងទីតាំង ទាំងសម្ភារ ។ សមរភូមិជុំវិញភ្នំពេញខ្មាំងស្លឈាមមួយកម្រិតធំថែមទៀតព្រោះអស់កម្លាំងរស់អស់ទីតាំងមួយកម្រិតធំទៀតដើម្បីការពារភ្នំពេញ ។ មធ្យោបាយសឹកក៏ត្រូវអន្តរាយច្រើនទាំងយន្តហោះ រថក្រោះកាំភ្លើងធំ ។ ចំណែកកម្លាំងដែលវាយកមកពីខេត្តក៏ប៉ះប៉ូវមិនបានគឺត្រាន់តែទប់ទល់ ៗ ជាបណ្តោះអាសន្ន តែកម្លាំងនេះក៏ត្រូវខ្ទេចខ្ទីជាបណ្តើរទៀត ។

យោធាខ្មែរក្រហមចូលទីក្រុងភ្នំពេញ នៅឆ្នាំ១៩៧៥

នៅសមរភូមិទីរួមខេត្តនានា ខ្មាំងក៏ត្រូវបាក់ទាំងផ្ទាំង ៗ គ្មានកម្លាំងជំនួយ ហើយថែមទាំងអត់បាយទៀត ។

ឯខាងនយោបាយ បនក្បត់ និងបក្សពួកវាចោទតែពីរឿងស្លាប់ ។ ចក្រពត្តិអាមេរិកសារភាពថា វាអស់សង្ឃឹមពេញទីចលនាតស៊ូរបស់ប្រជាជនទៅទីក្រុងភ្នំពេញនៅបាត់ដំបងកាន់តែខ្លាំងក្លា ។ ភ្នាក់ងារទូត និងអង្គការបរទេសផ្សេង ៗ និងអណិកជនបរទេសនាំគ្នារត់ចេញពីភ្នំពេញអត់មានសង្ឃឹមលើពួកអាក្បត់ទេ ។

ឯខាងសេដ្ឋកិច្ចវិញក្នុងខែកុម្ភៈនេះ លុយក៏អស់រលីងជំនួយអាមេរិកថែមមកទៀតក៏មិនគ្រប់ ។ រកតែលុយបើកប្រាក់ខែក៏គ្មានអង្គរក៏អស់រលីង ។ បញ្ហាដឹកពីក្រៅមកក៏អត់ទៀត ។ ចូលខែមិនា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មាំងបាត់ម្ចាស់ការ ស្ទើរតែអស់រលីង ទាំងយោធានយោបាយសេដ្ឋកិច្ច ។

ថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ យើងរំដោះអ្នកលឿង ។ អាក្បត់ លន់ នល់ រត់ចោលស្រុក ។ កងទ័ពបដិវត្តន៍ស្ថិតនៅក្នុងហានៈម្ចាស់ការទាំងស្រុងបន្តការវាយសម្រុកយ៉ាងខ្លាំងក្លាចូលរំដោះភ្នំពេញ ។

ថ្ងៃទី១២ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ទូតចក្រពិត្តិអាមេរិក និងបុគ្គលិកវារត់ផាស់ក្រញាំឡើងខទ្ទម្ភាគចក្រយ៉ាងអាម៉ាស់មុខ ។

ថ្ងៃ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ យើងរំដោះភ្នំពេញ រំដោះ

ទូទាំងប្រទេសបានទាំងស្រុង ។

បដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យបានបញ្ចប់ដោយមហាជោគជ័យ មហាអស្ចារ្យ ក្រោមពន្លឺដ៏ត្រចេះត្រចង់នៃមាគ៌ាជាយុទ្ធសាស្ត្រនៃបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យនៃមហាសន្និបាតបក្សលើកទីមួយនិងមហាសន្និបាតបក្សលើកទីពីរលើកទីបីជាបន្តបន្ទាប់ ។

មេរៀនធំៗមួយចំនួនក្នុងរយៈកាលឆ្នាំ ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៥ មានដូចតទៅ ៖

១) អំពីការកសាងកម្លាំងបក្សដឹកនាំសង្គ្រាមប្រជាជនរំដោះជាតិ រំដោះប្រជាជនបញ្ហានេះមានសារសំខាន់ជាងគេបំផុត ។ បើបក្សដឹកនាំត្រឹមត្រូវតាមមាគ៌ាគឺពិតជាបានជ័យជម្នះ ។ បើដឹកនាំខុស មាគ៌ាពិតជាបរាជ័យ ។

ការរៀបចំកម្លាំងបក្សខាងនយោបាយ

តាមទិដ្ឋភាព ជាពិសោធន៍ផ្សេងៗមួយចំនួនក្នុងការកសាងដឹកនាំសង្គ្រាមបដិវត្តន៍ពីឆ្នាំ ១៩៧០ - ១៩៧៥ មានទិដ្ឋភាពប្រយុទ្ធខាងទស្សនៈនយោបាយ និងមាគ៌ាជាបន្តបន្ទាប់រវាងបក្សយើងនិងពលានុភាពសត្យានុម័តនៅលើសាកលលោកប្រទង់ប្រទាញគ្នាតឹងតែងសុីតសាញជ្រាលជ្រៅណាស់ ។ ទិដ្ឋភាពមួយចំនួនគឺមាគ៌ានយោបាយបក្សយើងដោយឈរលើពិសោធន៍ជាបន្តបន្ទាប់មកយើងឈរលើគោលជំហរឯករាជ្យ អ្នាស់ការខ្លួនខុបត្តម្ភខ្លួនជាសំខាន់ ។ ព្រមជាមួយគ្នានេះ ក៏ប្រមូលកម្លាំងសកលលោកដើម្បីខុបត្តម្ភខ្លួនលើគ្រប់ផ្តែកទាំងអស់ ។ ឈរលើគោលជំហរនេះយើងរៀបចំបក្ស កងទ័ព រដ្ឋអំណាច ប្រជាជន សេដ្ឋកិច្ច មូលដ្ឋានបង្កែក វប្បធម៌ សង្គមកិច្ច ការងារបរទេស ។ល។ តែគោលជំហរនេះត្រូវកម្លាំងខាងក្រៅតស៊ូសង្កត់ជាច្រើនដោយមិនសូវយល់គោលជំហរនេះ ខ្វះប្រឆាំងទៀត ព្រោះទស្សនៈខុសគ្នា ។ គេយល់ថា យើងតូច ពុំអាចឯករាជ្យអ្នាស់ការ ខ្លួនខុបត្តម្ភខ្លួនបានទេ ត្រូវពឹងផ្តែកលើសកលលោក ។ បញ្ហានេះ មានការប្រយុទ្ធជាទស្សនៈគោលជំហរហួតដល់ចាត់តាំង ។ យើងសុខចិត្តសាមគ្គីជាមួយសាកលលោកតែដាច់ខាតយើងត្រូវឯករាជ្យ អ្នាស់ការខ្លួនខុបត្តម្ភខ្លួន ខ្លួនក្តាប់វាសនាប្រទេសជាតិខ្លួន ដោយខ្លួនឯងទើបសាមគ្គីជាមួយសាកលលោកបានល្អ ។ ពិសោធន៍របស់យើងគឺទោះបីជាយើងតូច ប្រជាជនយើងតិច តែបើមានមាគ៌ាត្រឹមត្រូវហើយឯកភាពជាធ្លុងមួយនៅក្នុងបក្ស ក្នុងប្រជាជន និងក្នុងកងទ័ពនោះគឺពិតជាឈ្នះដាច់ខាត ។ នៅក្នុងបក្ស ក៏មានកម្លាំងប្រឆាំងមួយចំនួនតិចដែលទទួលឥទ្ធិពលពីបរទេស ។ តែមជ្ឈិមបក្សក្តាប់បញ្ហានេះបាន ហើយផ្សព្វផ្សាយទូទាំងប្រទេសឯកោពួកប្រឆាំងនេះដល់កម្រិតខ្សប់រហូតដល់ពួកវាចេញមុខប្រឆាំងចំហបកអាក្រាតមុខមាត់ក្បត់របស់វា ។ ក្រៅពីនេះ មានសភាពភាពខ្វះទៀតដែរតែមួយចំនួន តិចច្រើនអ្នកមិនទាន់ជាប់ចលនា មិនយល់ចលនា មិនមានពិសោធន៍ដោយខ្លួនឯង ហើយបុគ្គលនិយមសួនតួនិយមខ្លះក៏មានអាឃ្យកិរិយាមិនសមរម្យចំពោះមាគ៌ារបស់បក្សនេះ ។

តើពិសោធន៍អ្វីដែលនាំឲ្យយើងឯករាជ្យ អ្នាស់ការខ្លួនខុបត្តម្ភខ្លួន? គឺពិសោធន៍ជាក់ស្តែង នៃចលនាមហាជនយើងនិងពិសោធន៍ជាក់ស្តែងក្នុងសកលលោក ដូចជាពិសោធន៍កាលវាយបារាំងពិសោធន៍កិច្ចព្រមព្រៀងហ្សឺណែវឆ្នាំ ១៩៥៤ ពិសោធន៍កិច្ចព្រមព្រៀងប៉ារីសស្តីអំពីបញ្ហាវៀតណាមឆ្នាំ ១៩៧៣ ។ល។ ទាល់តែខ្លួនឯងធ្វើបដិវត្តន៍ខ្លួនឯង ទើបឯករាជ្យ-អ្នាស់ការខ្លួនខុបត្តម្ភខ្លួនរឹងមាំ ។

មានចលនាហើយដកពិសោធន៍ពីចលនារៀនពីចលនាសុភាពរាបសាដាក់ខ្លួនក្រោមចលនានេះជាបញ្ហាគន្លឹះមួយដើម្បីពង្រឹងទស្សនៈគោលជំហរមាគ៌ារបស់បក្សយើង ។ ដូច្នោះត្រូវសុភាពរាបសារៀនសូត្រពីចលនាមហាជន ។ ត្រូវរៀនសូត្រចលនាដើម្បីយល់មាគ៌ានិងតំរែតម្រង់មាគ៌ា ។ ដូច្នោះ កុំដាច់ពីមូលដ្ឋានកុំដាច់ពីចលនាកុំដាច់ពីប្រជាជននៅមូលដ្ឋានភូមិ-ឃុំកុំដាច់ពីសហករណ៍ ។

ការរៀបចំកម្លាំងបក្ស ខាងសតិអារម្មណ៍

មានមាគ៌ាហើយ ត្រូវមានសតិអារម្មណ៍ប្រយុទ្ធដាច់ខាត មិនស្ទើស្ទាស មិនរួមរស់ មិនសម្រុះសម្រួលជាមួយសតិអារម្មណ៍ខុសឆ្គង ។

ពីឆ្នាំ ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៥ បក្សយើងប្រយុទ្ធកសាងសតិអារម្មណ៍យ៉ាងម៉េច? ការប្រយុទ្ធរវាងសតិអារម្មណ៍បដិវត្តន៍និងមិនបដិវត្តន៍ រវាងសតិអារម្មណ៍តស៊ូដាច់ខាតនិងសតិអារម្មណ៍សម្រុះសម្រួលបានប្រយុទ្ធជាប់រហូតហើយមិនមែនជាការងាយ

ស្រួលទេ។ វាមានសភាពតឹងតែងស្មុគស្មាញលំបាកជាងនយោបាយទៅទៀត។ យើងបានដកពិសោធន៍ពីឆ្នាំ១៩៧០មក ដូចជាសតិអារម្មណ៍ភ្លើតភ្លើន កម្មសិទ្ធិបុគ្គល សួនតូ ខាងសម្ភារ និងអំណាចសតិអារម្មណ៍មិនអធនទៅច្របូកច្របល់ច្រើនទៅឡើយ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ គោលជំហរវណ្ណៈអធន នៅមិនទាន់បានពង្រឹងពង្រីកទៅឡើយទេ។ សតិអារម្មណ៍នេះ ពាក់ព័ន្ធដល់ការកិច្ចធ្វើសង្គ្រាមរំដោះជាតិ រំដោះប្រជាជន។ ដូច្នោះ បក្សប្រយុទ្ធកម្ចាត់នូវសតិអារម្មណ៍ខុសឆ្គងនិងកសាងសតិអារម្មណ៍នៃវណ្ណៈអធនជាប់ជានិច្ច។

សន្និបាតមជ្ឈិមបក្ស ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧២ បក្សយើងបើកឆាកប្រកាសអាសន្ននៃគោលជំហរមិនអធនដែលមាននៅក្នុងបក្ស។ ខ្ឹមសារជាស្នូលធ្វើជាឯកសារអប់រំ គឺបញ្ហាវណ្ណៈនិងតស៊ូវណ្ណៈ បញ្ហាដ្ឋាប់ការវណ្ណៈអធនរបស់បក្ស សម្ភារនិយមបដិច្ចសមុប្បាទ និងសម្ភារនិយមប្រវត្តិសាស្ត្រ។ ព្រមជាមួយគ្នានេះបក្សបានបើកឆាករៀបចំសហករណ៍ជាជំហានដំបូង ដូច្នេះមានចលនាផុសផុលទូទាំងប្រទេស។ ដល់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៣ មជ្ឈិមបក្សបើកសន្និបាតទៀត ពិនិត្យអំពីការតស៊ូវណ្ណៈនៅក្នុងបក្សនិងក្នុងមហាជន។ ជ័យជម្នះមួយជំហាននេះធំដែរ តែក៏នៅមានសតិអារម្មណ៍ អនុធន សក្តិភូមិ នាយទុននិងសតិអារម្មណ៍នៃវណ្ណៈមិនបដិវត្តន៍ឯទៀត តាមជាតុភាពផ្សេងៗនៅក្នុងបក្ស រដ្ឋអំណាចកងទ័ពឈ្លបៗល។ យើងបន្តការប្រយុទ្ធតទៅទៀត ដោយរៀនសូត្រចលនា។ ការខ្វះខាតក៏នៅមានឆ្ងែជាស្តាំ។ ការកសាងសតិអារម្មណ៍នៃវណ្ណៈអធនមិនទាន់ត្រឹមត្រូវ។

ដោយការតស៊ូកសាងយ៉ាងនេះ ទើបបំពេញការកិច្ចប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យពេលនោះបាន។ ដើមឆ្នាំ១៩៧៤ មានបញ្ហាកើតជាច្រើនដោយខ្វាំងវាធ្វើសន្តិសម្ព័ន្ធធ្វើឲ្យខូតខាតខ្លះដល់កងទ័ព រដ្ឋអំណាច កម្មាភិបាលមួយចំនួន ប៉ះពាល់ដល់ចលនាមួយកម្រិតដែរធ្វើឲ្យខូចខាតសមរភូមិមុខមួយចំនួន។ មូលហេតុមកពីគោលជំហរអធននៅស្រពិចស្រពិលឃ្លេងឃ្លាង។ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៤ បក្សបានប្រើវិធានការចាត់តាំងគឺដាំកពង្រឹកបក្សនិងអង្គការសម្ងាត់សិន។ ពិសោធន៍នោះយើងបានទិតខំកសាងនៅឆ្នាំ១៩៧២-១៩៧៣ខ្លាំងដែរតែដល់ខ្វាំងវាយមកវិញខាងគោលជំហរសីលធម៌បដិវត្តន៍នាំឲ្យយើងខូចខាតខ្លះដែរ។ យើងរៀបចំសតិអារម្មណ៍ដើម្បីធានាអះអាងដល់ការដឹកនាំនៅសមរភូមិមុខនិងសមរភូមិក្រោយត្រៀមវាយផ្តាច់ព្រ័ត្រនៅដូវក្រាំងឆ្នាំ១៩៧៥។

ពិសោធន៍អំពីការងារសតិអារម្មណ៍ឃើញថា:

១) សតិអារម្មណ៍ភាប្រែប្រួលយើងត្រូវធ្វើការងារសតិអារម្មណ៍ជាប់។ កន្លងមក យើងធ្វើបានមួយកម្រិតតែវាថយចេញទៅវិញដូច្នេះត្រូវជាប់ជានិច្ចកុំអន្តោម័ត។

២) ខ្ឹមសារសតិអារម្មណ៍ ដែលបក្សសម្រុកកសាងមានច្រើនតែទាំងអស់នេះសរុបទៅគឺសតិអារម្មណ៍នៃវណ្ណៈអធនគោលជំហរនៃវណ្ណៈអធន។

◆ អធនគ្មានអ្វីទាំងអស់ ទាំងសម្ភារ អំណាចកម្មសិទ្ធិខាងបុគ្គលកម្មសិទ្ធិទស្សនៈ។

◆ មានការចាត់តាំងខ្ពស់បំផុតគឺគោរពវិន័យអង្គការខ្ពស់។

◆ ដលិតកម្មចម្រើនជឿនលឿនថ្មៃប្រឌិត។

ព្រមជាមួយគ្នានេះ ឯកសារសម្ភារនិយមបដិច្ចសមុប្បាទនិងសម្ភារនិយម ប្រវត្តិសាស្ត្រ ក៏ជួយពង្រឹងនូវគោលជំហរវណ្ណៈអធនច្រើនដែរ។

៣) ផ្លែកលើចលនាតស៊ូបដិវត្តន៍របស់មហាជនទាំងក្នុងបក្ស។

កងទ័ពប្រជាជនដែលគេធ្វើចលនាបដិវត្តន៍ត្រប់ទឹកន្លែងមានសតិអារម្មណ៍ខុស-ត្រូវយ៉ាងម៉េចយើងយកចលនាទាំងនោះមករៀនសូត្របំពាក់បំប៉ននៅក្នុងបក្សទាំងមូលការកសាងកម្លាំងបក្សខាងចាត់តាំងមានមាគ៌ាត្រឹមត្រូវមានសតិអារម្មណ៍នៃវណ្ណៈអធនល្អ ហើយត្រូវរៀបចំការចាត់តាំងឲ្យត្រឹមត្រូវរៀបរយទាំងអស់ទាំងបក្ស កងទ័ព ប្រជាជន រដ្ឋអំណាច មន្ទីរផ្សេងៗ។ល។

មាគ៌ាចាត់តាំងរបស់បក្សផ្លែកលើមាគ៌ាវណ្ណៈជាមូលដ្ឋានទាល់តែផ្លែកលើមាគ៌ារបស់បក្សទើបអនុវត្តន៍មាគ៌ានយោបាយរបស់បក្សបាន។

ក្នុងន័យអនុវត្តមានពីរយ៉ាង:

ម្យ៉ាងគឺអ្នកដែលចូលមកក្នុងជួរហើយ ត្រូវបំពាក់បំប៉នគោលជំហរវណ្ណៈអធនឲ្យគេ ដើម្បីគេបម្រើបក្សឲ្យបានត្រឹមត្រូវ។ ម្យ៉ាងទៀតក្នុងការជ្រើសរើសថ្មីត្រូវផ្លែកលើវណ្ណៈ មូលដ្ឋានដោយ

កងចល័តកំពុងធ្វើការរបបខ្មែរក្រហម

កងចល័តកំពុងធ្វើការរបបខ្មែរក្រហម

មាគ៌ាចាត់តាំងរបស់បក្សយ៉ាងនេះយើងទប់ទល់សមាសភាពឱកាសនិយមបានទប់ទល់សកម្មភាពខ្មាំងស៊ីវិនផ្ទៃក្នុងបានជាអតិបរមា ។

មាគ៌ាចាត់តាំងតាមលាក់ការណ៍ផ្សេងៗរបស់បក្សគឺ៖

◆ ចេញពីចលនាបដិវត្តន៍សាកល្បងច្រើនលើកច្រើនសាក្នុងចលនាបដិវត្តន៍ :

◆ វណ្ណៈភាពល្អ

◆ សីលធម៌បដិវត្តន៍ល្អ ទាំងការរស់នៅ ទាំងនយោបាយ

◆ សភាពការណ៍ចាត់តាំងរបស់យើងដល់ថ្ងៃនេះមានទិដ្ឋភាពពីរ ។

ម្យ៉ាងមានការរីកចម្រើនធំឲ្យធំធាត់ តែម្យ៉ាងទៀត ក៏នៅមិនទាន់បរិសុទ្ធទាំងក្នុងបក្ស កងទ័ព អង្គការមហាជន តាមក្រសួងមន្ទីរផ្សេងៗ ។ល។ នេះជាទិដ្ឋភាពខ្វះខាតដើម្បីបន្តការរៀបចំចាត់តាំងតទៅទៀតដើម្បីទប់ទល់សកម្មភាពខ្មាំងជាចក្រពត្តិជាសំណល់នៃវណ្ណៈសក្តិភូមិ នាយទុនពួកបំផ្លាញបដិវត្តន៍ផ្សេងទៀត ។

ពិសោធន៍មួយចំនួនបានបង្ហាញឲ្យយើងឃើញថា៖

១) ដើម្បីពង្រឹងការចាត់តាំងឲ្យល្អស្អាតស្អំ

ត្រូវផ្អែកលើចលនាមហាជន ។ កុំជ្រើសរើសសម្រិតសម្រាំងពង្រឹងពង្រីកដោយក្រប ខណ្ឌចង្កៀតឬថ្នាក់ណាមួយ ។ ត្រូវយកចលនាមហាជនជាបន្តបន្ទាប់វិនិច្ឆ័យ ។

២) ការពង្រឹងនិងពង្រីកអង្គការចាត់តាំងរបស់បក្សឬក្នុងជួរបដិវត្តន៍ទាំងអស់ត្រូវធ្វើឡើងដោយអនុវត្តមាគ៌ាចាត់តាំងរបស់បក្សជាបន្តបន្ទាប់តាមមាគ៌ាចាត់តាំងវណ្ណៈនិងលាក់ការណ៍ចាត់តាំងរបស់បក្សកុំធ្វើតែមួយដងមួយកាល ហើយឈប់ទៅវិញ ។

៣) សមាសភាពទីផែជាឱកាសនិយមជាពួកចៃដន្យ

ពួកមិនជាប់នឹងចលនាប្រវត្តិរូបមិនច្បាស់លាស់ជាខ្សែសង្វាក់ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នជាអតិបរមាហើយឈរលើការប្រុងប្រយ័ត្ននេះ យើងសាកល្បងជាបណ្តើរៗកុំប្រគល់ការងារអ៊ីចឹងឲ្យពិនិត្យតាមដានជាបន្តបន្ទាប់ ហើយក្នុងរយៈពេលយូរ ។ តាមពិសោធន៍សមាសភាពនេះ បម្រើចលនាមិនបាន ហើយគ្រោះថ្នាក់ដល់ចលនាបដិវត្តន៍ទៀត ។

៤- លើកមួសស្មារតីប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ឲ្យខ្ពស់បំផុត

ខាងចាត់តាំងព្រោះខ្មាំងគ្រប់ប្រភេទទាំងក្នុងទាំងក្រៅវាមានដែនការបំផ្លិចបំផ្លាញយុទ្ធសាស្ត្រពង្រាយជំនាន់ៗ

ការកិច្ចការពារប្រទេស និងកសាងប្រទេសនៅធ្ងន់ធ្ងរណាស់ត្រូវបន្តការកសាងបក្សខាងគោលនយោបាយសតិអារម្មណ៍ឲ្យខ្ពាំងក្លាជានិច្ចក្នុងរយៈកាលថ្មីនេះ ។

២) ការកសាងកម្លាំងប្រជាជននិងកសាងកម្លាំងរណសិរ្សប្រជាជាតិប្រជាធិបតេយ្យដើម្បីធ្វើជាកម្លាំងអនុវត្តន៍កិច្ចបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិប្រជាធិបតេយ្យតាមសង្គ្រាមរំដោះជាតិរំដោះប្រជាជន

ប្រជាជនបានចូលប្រឡូកក្នុងសង្គ្រាមរំដោះជាតិ តែជាដំបូងនៅមិនទាន់ខ្លាំងក្លានៅឡើយដែរ ។

◆ ខាងនយោបាយនៅឃល់ត្រឹមថារួមគ្នាវាយចក្រពត្តិអាមេរិក និងពួកក្បត់ លន់ លន់ ទស្សនៈគោលជំហរគេ នៅមិនទាន់បដិវត្តន៍ឲ្យជ្រៅជ្រះ ។

◆ ការដលិតកម្មនៅឯកជន ។

◆ ពេលខ្វះខាត គេនៅនាយទុនលើម្ចាស់ដី អ្នកមានស្រែពឹងលើនាយទុនឈ្នួញនៅឡើយ ។

◆ ដូច្នោះបានជាបក្សមានដែនការរៀបចំ ។ ពេលនោះយកវិធានចាត់តាំងជាគន្លឹះគឺគ្រាប់ពាណិជ្ជកម្មដោយគ្រាប់បញ្ហាធំៗមុនហើយឈានមកគ្រាប់បញ្ហាផ្សេងៗឯទៀត ។

◆ រំលាយផ្សារដើម្បីកុំឲ្យនាយទុន វាគ្រាប់ផ្សារបម្រើវាបាន ។

◆ រៀបចំការទាក់ទងដលិតកម្មថ្មី ដោយវាយកម្ចាត់ការទាក់ទងដលិតកម្មចាស់ កសាងការទាក់ទងដលិតកម្មថ្មី នៅតំបន់រំដោះប្រភេទទី១ និងទី២ តាមកម្រិតខ្ពស់ទាប ជាក់ស្តែងតាមសភាពការណ៍ ។

◆ យកដីធ្លីពីពួកក្បត់ និងដីធ្លីដែលនៅសល់ឲ្យកសិករក្រ និងកសិករថ្នាក់ក្រោម បង្កបង្កើនផល ។

◆ ចាត់តាំងសហករណ៍ ។

◆ បំផុសបំផុលចលនាបង្កបង្កើនផលពិសេសស្រូវនិងស្បៀង ។

ដោយវិធានការខាងចាត់តាំងនេះ ប្រជាជនត្រូវពឹងផ្អែកបដិវត្តន៍ ហើយបដិវត្តន៍ក៏គ្រប់គ្រងគេបាន ។

ដូច្នេះឆ្នាំ ១៩៧២ ជាផ្លូវបត់មួយនៃការរៀបចំកម្លាំង

ប្រជាជននៅក្នុងមូលដ្ឋានរបស់យើង ។ ធ្វើយ៉ាងនេះគឺយើងប្រមូលកម្លាំងបាន ។ តែបើយើងគ្រាន់តែឃោសនាអប់រំ ហើយមិនដណ្តើមយកសេដ្ឋកិច្ចពីសក្តិភូមិ នាយទុនគឺយើងមិនមានកម្លាំង ។ ដល់យើងមានកម្លាំងមូលដ្ឋានហើយ យើងប្រមូលកម្លាំងស្រាប់ឯទៀតបាន ។ ដល់យើងមានកម្លាំងប្រជាជនហើយគឺជុំវិញចលនាវាយសក្តិភូមិ ម្ចាស់ដី នាយទុន ធ្វើឲ្យពួកវាជាប់ម្ចាស់ការ ។ ហានៈប្រជាជនឡើងចលនាបដិវត្តន៍ឡើង អនុភាពបដិវត្តន៍ក៏ឡើង ។ សម្ព័ន្ធភាពកម្មករ-កសិករ រឹងប៉ឹង ធំទូលាយ ក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្ស ហើយពិសោធន៍នេះបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា៖

១. ត្រូវផ្តែកលើចលនាជាក់ស្តែងដើម្បីពិនិត្យកម្លាំង

យកចលនាជាក់ស្តែងរបស់មហាជនពិនិត្យមើល តើយើងមានកម្លាំងប៉ុណា ហើយត្រូវរៀបចំបង្កើនកម្លាំងយ៉ាងណា និងរៀបចំយ៉ាងម៉េច? ត្រូវមានវិធានការណ៍ចំពោះវណ្ណៈ សក្តិភូមិ នាយទុនកុំឲ្យប្រកួតប្រណាំងជាមួយវាដោយសន្តិវិធីដាច់ខាត ។

២. ដើម្បីប្រមូលកម្លាំងប្រជាជនឲ្យខ្លាំងក្លានិងជាប់លាប់

ត្រូវមានចលនាត្រូវបំផុសចលនាឲ្យជាប់ គាំងពីចលនាធ្វើភ្លើ លើកទំនប់ បង្កបង្កើនផល ត្បាញវៃ ។ល ។ តាមពាក្យស្លោកបំផុសជាប់ ដុតជាប់ ក្តៅជាប់ ។ ក្រោយរំដោះប្រទេសបានទាំងស្រុង យើងបំផុសចលនាបង្កបង្កើនផលទូទាំងប្រទេស ។ ក្នុងចលនានេះ យើងគសាងទស្សនៈថ្មីគោលជំហរថ្មីបច្ចេសទេសថ្មីឲ្យប្រជាជនយើង ។

៣) ការកសាង ពង្រឹង និងពង្រីករដ្ឋអំណាចបដិវត្តន៍របស់បក្ស

◆ ចំពោះបញ្ហានេះ ក៏មានការប្រយុទ្ធរវាងមាគ៌ាឯករាជ្យម្ចាស់ការ ខ្លួនឧបត្ថម្ភខ្លួន និងមាគ៌ាឈ្លានពានមកលើកម្ពុជាយើង ។

◆ ការប្រយុទ្ធជាមួយពួកសក្តិភូមិ-ម្ចាស់ដី អ្នកស្រែ មាននិងនាយទុន ដោយពួកនេះក៏ចង់ក្តាប់រដ្ឋអំណាច ។

◆ ការប្រយុទ្ធរវាងមាគ៌ាចាត់តាំងរដ្ឋអំណាចបដិវត្តន៍របស់បក្ស និងពួក ។ ឱកាសនិយមផ្សេងៗដែលចូលមកកាន់កាប់រដ្ឋអំណាចតាមកាលៈទេសៈពេលនោះ ។

◆ ការតស៊ូរវាងបក្សបដិវត្តន៍យើង ហើយនឹងការចង់បានរដ្ឋអំណាចឡើងវិញរបស់សមាសភាពមិនល្អក្នុងស្រាប់លើដែលនៅក្នុងជួរវណសិរ្ស ។

ទិសដៅបដិវត្តន៍យើងគឺកម្ទេចអំណាចចាស់ កសាងរដ្ឋអំណាចបដិវត្តន៍ថ្មី ។ យើងបានដណ្តើមជាបន្តបន្ទាប់មក ។ យើងខំពង្រឹងពង្រីករដ្ឋអំណាចនេះ តែទន្ទឹមនឹងនេះ ពួកខ្លាំងសត្រូវក៏ខំដណ្តើមដោយមធ្យោបាយវាចាត់តាំងផ្ទាល់ ។ ឯវិធីប្រយោលគឺបញ្ចូលមនុស្សរាដែលខាងខ្លួនបានចូលរដ្ឋអំណាចភូមិ-ឃុំតាមវិធីផ្សេងៗ ។ វិធីប្រយោលមួយទៀតគឺតាមរយៈកម្មាភិបាលយើងដែលខាងខ្លួនបានជា កម្មាភិបាលមូលដ្ឋាន យោធា សេដ្ឋកិច្ច រហូតដល់ដណ្តើមរដ្ឋអំណាចនៅក្នុងបក្សដោយរៀបចំកម្លាំង ដឹកនាំវាជាបន្តបន្ទាប់តាមរយៈដៃជើងវា និងពួកសមាសភាពឱកាសនិយម ។ ការប្រយុទ្ធនេះមានជាបន្តបន្ទាប់ហើយមានការបង្ហូរឈាម ។ តែដែនការនេះត្រូវវាយឲ្យខ្លាត់ខ្លាយជាបន្តបន្ទាប់ ដោយមកពីយើងមានទស្សនៈត្រឹមត្រូវបំពោះធាតុពិតនិងគោលបំណងឈ្លានពានរបស់ខ្លាំងសត្រូវ ។ ដូច្នេះ យើងបំពាក់គោលជំហរ ទស្សនៈឲ្យបក្ស ប្រជាជននិងកងទ័ពបាត់ម្ចាស់ការ ។

ការដណ្តើមរដ្ឋអំណាច រវាងយើង និងវណ្ណៈដៃជាន់ផ្សេងៗក្នុងតំបន់រំដោះយើង គឺតាមមូលដ្ឋានមួយៗ ពួកវារៀបចំកម្លាំងវាឲ្យចូលក្នុងអង្គការយើងមាននៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧២-១៩៧៣ ។ វណ្ណៈនេះចង់មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងរបបថ្មី ។ តែពួកនេះដណ្តើមមិនបានដោយបក្សបំពាក់បំប៉ន និងពង្រឹងគោលជំហរវណ្ណៈអធនជាប់ជានិច្ច ។

ពួកឱកាសនិយមតាំងពីឆ្នាំ ១៩៧២មក ក៏ចូលច្រើនជាថ្នាលឲ្យខ្លាំងធ្វើសកម្មភាពចូលជ្រៀតជ្រែកប្រឆាំងបដិវត្តន៍បាន ។ ពួកនេះយើងសម្រិតសម្រាំងជាបន្តបន្ទាប់ ។ ពួកសមាសភាពមិនល្អក្នុងរណសិរ្សខាងលើមានបំណងរក្សាសិទ្ធិអំណាចចាស់របស់គេ តាមរយៈនេះ គេសង្ឃឹមពង្រឹងនិងពង្រីករដ្ឋអំណាចគេ តាមរយៈរបបថ្មីបានមួយកម្រិតទៀត ។ ចក្រពត្តិអាមេរិក ជារាំងក៏វាសង្ឃឹមដើម្បីបានទាក់ទងវិញជាមួយពួកនេះ ។

យើងដណ្តើមជ័យជម្នះនេះបានមកពីយើងកំណត់ធាតុពិតនៃរដ្ឋអំណាចបដិវត្តន៍បានត្រឹមត្រូវរហូតដល់ប្រកាសប្រើរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មីបដិវត្តន៍ ។ យើងអនុវត្តន៍ផ្តាច់ការបដិវត្តន៍ជាបន្តបន្ទាប់ រដ្ឋអំណាចខាងនយោបាយ យោធា សេដ្ឋកិច្ច ។ បក្សយើងក្តាប់ទាំងអស់ ។ តទៅទៀត យើងត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ក្តាប់ពង្រឹង និងពង្រីករដ្ឋ

អំណាចបដិវត្តន៍របស់បដិវត្តន៍របស់បក្សតទៅទៀតឲ្យរដ្ឋអំណាចនេះបរិសុទ្ធតទៅទៀត ។ ពិតមែនតែសក្តិភូមិ នាយទុន រលំរលាយចក្រពត្តិអាមេរិក និងបរិវារវា ត្រូវបរាជ័យ ខ្វាំងសត្រូវឯទៀតបែកខ្ចាត់ខ្ចាយ តែពួកវានៅតែធ្វើសកម្មភាព និងរកវិធីដណ្តើមរដ្ឋអំណាចពីយើងតទៅទៀត ។ វិធីរបស់គេ ដោយបំបែកបំបាក់លើកដាក់បង្អែរមាគ៌ារហូតដល់ត្រៀមយូរអង្វែងទៅទៀតពិសេសខាងសីលធម៌ ។

ការទប់ទល់សំខាន់របស់យើង គឺឯកភាពផ្ទៃក្នុងបក្សផ្ទៃក្នុងប្រជាជន ផ្ទៃក្នុងកងទ័ពបដិវត្តន៍ ទាំងខាងនយោបាយ សតិអារម្មណ៍ និងចាត់តាំង ។

៤) អំពីការកសាង ពង្រឹង និងពង្រីកកងទ័ពបដិវត្តន៍របស់បក្ស និងការអនុវត្ត មាគ៌ាយោធា មាគ៌ាប្រយុទ្ធរបស់បក្ស

បំពោះបញ្ហាកសាងកម្លាំងកងទ័ពបដិវត្តន៍របស់បក្សរបស់យើងក៏យើងឈរលើគោលជំហរឯករាជ្យ-ម្ចាស់ការ ខ្លួនខបត្តម្ភខ្លួនជាមូលដ្ឋាន ទាំងការរៀបចំកងទ័ព ការកសាងកម្លាភិបាលមាគ៌ាប្រើប្រាស់អាវុធ មាគ៌ាប្រយុទ្ធ ។ល។ តែគោលជំហរប្រឆាំងនិងមាគ៌ានេះ ក៏មានចេញមកពីខ្វាំងសត្រូវទៀត ។ មានការប្រយុទ្ធគឺងតែងមានសភាពស្លាប់-រស់ ឈ្នះចាញ់សង្គ្រាមតែម្តង ។

មាគ៌ាសង្គ្រាមប្រជាជនរបស់បក្ស

ដំបូងខ្វាំងនៅខ្វាំងជាងយើង ខាងយោធា ។ យើងខ្វាំងជាងវាខាងនយោបាយ តែខ្សោយ ជាងវាបណ្តោះអាសន្នខាងយោធា ។ យើងលើកមាគ៌ាគឺប្រជាជនទាំងមូលចូលរួមប្រឆាំងធ្វើសង្គ្រាមប្រជាជន ទាំងសមរភូមិមុខ ទាំងសមរភូមិក្រោយ ។ វាយខ្វាំងទាំងយោធា នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច គ្រប់ផ្នែក ។

យើងបំផុសប្រជាជនបានប្រជាជនធ្វើទាំងអស់តាំងពីដឹកជញ្ជូនបង្កបង្កើនផលចូលទ័ព ។ល ។

វាយខាងនយោបាយមានទិដ្ឋភាពច្រើន ។ យើងវាយវាបានជាប់ព្រោះវាក្បត់ជាតិ ពុករលួយ ហ្វាស៊ីស ។ យើងសង្កត់កវាជាប់ ។

បំណុចនយោបាយមួយទៀតនៃសង្គ្រាមប្រជាជនគឺពង្រឹងប្រជាជនពីខ្វាំង មិនឲ្យខ្វាំងយកប្រជាជនបាន ។ វាយសមរភូមិមួយៗ យើងដកយកប្រជាជនអស់ ។ បញ្ហានេះ ជាកម្លាំងមួយខ្វាំងដោយវាយចំទ្រឹស្តីអានិចសុនដែលយកខ្មែរសម្លាប់ខ្មែរ ។ យើងវាយខាងសេដ្ឋកិច្ចខ្វាំងព្រោះសេដ្ឋកិច្ច ភាគច្រើនដាច់ខាតនៅតំបន់រំដោះយើង ។

យើងបំផុសប្រជាជននៅក្រុងតស៊ូច្រើនរូបភាពវាយចំក្បាលម៉ាស៊ីនគ្រប់គ្រងកណ្តាលរបស់ខ្វាំង ។

បញ្ហាកសាងកងទ័ព បំពាក់អាវុធ និងមាគ៌ាប្រយុទ្ធ

ធាតុវណ្ណៈរបស់កងទ័ពគឺវណ្ណៈអធន ក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្សដាច់ខាត ។ សមាសភាពភាគច្រើនដាច់ខាតគឺកសិករ និងកសិករកណ្តាលថ្នាក់ក្រោមដែលបានលត់ដំក្នុងចលនាសង្គ្រាមផ្ទាល់ ទាំងនយោបាយ សតិអារម្មណ៍ ចាត់តាំង និងបច្ចេកទេស ។

យើងបំពាក់អាវុធតាមគោលជំហរឯករាជ្យ-ម្ចាស់ការ តាមលទ្ធភាព និងវាយយកបានពីខ្វាំង ។

មាគ៌ាប្រយុទ្ធរបស់យើង គឺវាយឈ្លប និងសម្បុរបែប ។ ពេលខ្លះ យកឈ្លបជាមូលដ្ឋាន ពេលខ្លះយកសម្បុរបែបជាសំខាន់ ។ យើងវាយដូវគមនាគមន៍ វាយខាងក្នុងបរិវេណខ្វាំង វាយខាងក្រៅបរិវេណខ្វាំង វាយពុះ វាយកាត់ ។ល ។ ពេលយើងវាយផ្តាច់ព្រំត្រគឺយើងវាយជុំវិញភ្នំពេញ វាយតាមខេត្ត វាយទន្លេមេគង្គដោយមេគង្គជាគន្លឹះ ។

៥) ការកសាងសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុរបស់បក្ស

ក្នុងរយៈកាលអនុវត្តន៍សង្គ្រាម ប្រជាជនយើងរៀបចំកសាងពង្រឹង និងពង្រីកសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ ព្រោះវាមានតួនាទីសំខាន់ណាស់ក្នុងសង្គ្រាមរំដោះជាតិរំដោះប្រជាជន ។ បើសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុដើរមិនស្រួលគឺបរាជ័យ ។

មាគ៌ាសេដ្ឋកិច្ច ហិញ្ញវត្ថុរបស់យើងគឺ ៖

បំណុចពិសេសទី១គឺមាគ៌ាបង្កបង្កើនផល ផលិតកម្មស្រូវ និងស្បៀងផ្សេងៗ ។ ផលិតកម្មនេះ ជាស្នូលនៅសមរភូមិក្រោយ ។ កម្លាំងសមរភូមិខាងក្រោយទាំងអស់បម្រើផលិតកម្ម ។ មាគ៌ានេះបានបំផុសចលនាល្អ ពិសេស តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧២ ។ មាគ៌ានេះបម្រើបានគោលជំហរឯករាជ្យ ម្ចាស់ការ ខ្លួនខបត្តម្ភខ្លួនកម្រិតខ្ពស់បំផុត ។

បំណុចពិសេសទី២គឺរដ្ឋគ្រាប់ផ្នែកពាណិជ្ជកម្មសំខាន់ទាំងអស់ធ្វើឲ្យសភាពការណ៍ក្រឡាប់ចាក់ មានដល់ប្រយោជន៍ដល់

សង្ត្រាមបដិវត្តន៍ កាត់ដៃជើងឈ្នួញក្នុងស្រុក ឈ្នួញបម្រើបរទេស បម្រើចក្រពត្តិ ហើយធ្វើឲ្យពួកវារណបយើងវិញ ។ វិធានការខ្លាំងក្លានេះ បម្រើសំណូមពរសង្ត្រាមបដិវត្តន៍បានបម្រើផលិតកម្ម បានបម្រើភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជនបាន ។

ចំណុចពិសេសទី៣ គឺការរៀបចំចាត់តាំងសហករណ៍នៅតំបន់រំដោះទី១ ទី២ កម្រិតទាប-កម្រិតខ្ពស់ ដែលជាវិធានការវាយការទាក់ទងផលិតកម្មចាស់ កសាងការទាក់ទងផលិតកម្មថ្មី ។ សហករណ៍ជាបង្អែកឲ្យកសិករក្រ និងកសិករកណ្តាលថ្នាក់ក្រោម ។ សហករណ៍នេះ វាយទាំងចក្រពត្តិ វាយទាំងចក្រពត្តិ សក្តិភូមិ ម្ចាស់ដី និងនាយទុន ។

ចំណុចពិសេសទី៤ គឺការមិនចាយលុយ ។ វិធានការណ៍នេះយើងចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ១៩៧៣ ។ មិនចាយលុយ មានន័យទាំងបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ និងប្រជាធិបតេយ្យ ហើយទប់ទល់ខ្មាំង បន្ទយកម្លាំងខ្មាំងខាងហិរញ្ញវត្ថុបាន ។ ន័យខាងប្រជាធិបតេយ្យគឺជាមធ្យោបាយមួយ កម្ចាត់កម្មសិទ្ធិឯកជន ជាសម្ភារ ជាគោលជំហរសតិអារម្មណ៍ ។ ជាកម្លាំងធំណាស់ក្នុងការធ្វើបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ ប្រជាធិបតេយ្យ ។ បើគ្មានវិធានការទាំងនេះ យើងគ្មានកម្លាំងខាងសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ ។

យើងធ្វើបានមកពីយើងមានកម្លាំងគ្រប់គ្រាន់គឺមានកងទ័ពខ្លាំងក្លា មានរដ្ឋអំណាចជិតទូទាំងប្រទេស យើងប្រមូលកម្លាំងប្រជាជនបានកាន់ច្រើនហើយក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្សដាច់ខាត ។

យើងដំណើរការទៅបានយ៉ាងនេះ ដោយបក្សតាមដានចលនាជាប់ ហើយចលនានេះ វាបង្ហាញយើងថា តើត្រូវធ្វើអ្វី មិនត្រូវធ្វើអ្វី ។

៦) អំពីការកសាងវប្បធម៍-សង្គមកិច្ច របស់បក្សដើម្បីបម្រើសង្ត្រាមប្រជាជន

វប្បធម៍ សង្គមកិច្ច ក៏ជាកម្លាំងមួយនៃរដ្ឋអំណាចចាស់, កម្លាំងនេះបានពង្រឹង និងពង្រីកដុះស្លែ រាប់ពាន់ឆ្នាំមានលក្ខណៈសក្តិភូមិ នាយទុនប្រតិកិរិយា ចក្រពត្តិ ដូច្នេះភារកិច្ចបដិវត្តន៍ប្រជាធិបតេយ្យ ក៏វាយរំលំវប្បធម៍សង្គមកិច្ចចាស់នេះដែរ ។ ពិសេសក្រោយមហាសន្និបាតបក្សលើទីមួយឆ្នាំ១៩៧១ យើងបន្តវាយបោសសម្ភាតភ្លាមអស់ជាមូលដ្ឋានហើយបោសសម្ភាតវាជាបន្ត បន្ទាប់ ។

ការតស៊ូនេះ ក៏ជ្រាលជ្រៅណាស់ដែរ ។

មូលហេតុដែលធ្វើឲ្យរលំរលាយវប្បធម៍-សង្គមកិច្ចចាស់ មានកត្តាពីរ :

- កត្តាបក្សដឹកនាំដែលបែងចែកវប្បធម៍បដិវត្តន៍ និងប-ដិវត្តន៍ច្បាស់លាស់ ហើយមានគោលជំហរប្រយុទ្ធច្បាស់លាស់ដាច់ខាត ។
- កត្តាទីពីរគឺយើងមានកម្លាំង ដូច្នេះ អនុវត្តបានរហ័ស ។ បើមានតែកម្លាំងសម្ភារ តែបើគ្មានកម្លាំងគោលជំហរក៏អនុវត្តន៍មិនបាន ។

ដូច្នេះយើងវាយរំលំទាំងរបបយោធា នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៍របស់របបសក្តិភូមិ នាយទុន អស់ដល់ប្ចសគល់ ។ តែអានុភាពចាស់នៃវប្បធម៍សង្គមកិច្ចចាស់វានៅសេសសល់ដែរ ដែលយើងបន្តការតស៊ូកម្ចាត់ទៅទៀត ។

អំពីការសាកល្បងវប្បធម៍ សង្គមកិច្ចថ្មី យើងមិនផ្អែកលើបច្ចេកទេសទេ ។ យើងឈរលើគោលជំហរបដិវត្តន៍ ដើម្បីកសាងបច្ចេកទេស ។ អ្វីៗមិនបដិវត្តន៍យើងមិនធ្វើ ។ បើយើងមិនយ្លាតពីគោលជំហរបដិវត្តន៍នៃវណ្ណៈអធនទេ យើងមុខជាលឿនព្រោះយើងដើរផ្ទូវកាត់ត្រង់ មិនក្រងិកក្រងក់ ។

៧) ការកសាងពង្រឹងពង្រីកមូលដ្ឋានបង្អែកបម្រើសង្ត្រាមរំដោះជាតិ រំដោះប្រជាជន

ក្រោយរដ្ឋប្រហារយើងរំដោះបានទឹកដី ៧០-៧៥ ភាគរយភ្លាម ។ មូលដ្ឋានរំដោះ ធំទូលាយ ចែកជាមូលដ្ឋានបង្អែកចាស់ និងរំដោះថ្មី ។

ហៅថាមូលដ្ឋានបង្អែកគឺជាប្រជាជនខ្លាំង សេដ្ឋកិច្ចខ្លាំងបន្ទាប់មកគឺភូមិសាស្ត្រ ។ ពេលយើងរំដោះធំទូលាយ បើនៅតែរក្សាមូលដ្ឋានបង្អែកចាស់ យើងបម្រើភារកិច្ចបដិវត្តន៍មិនបាន ។ ដូច្នេះបក្សសម្រេចយកតំបន់រំដោះទាំងមូលទូទាំងប្រទេសធ្វើជាមូលដ្ឋានបង្អែកគ្រាន់តែមានចំណុច ខ្ពស់-ទាប រឹង-ខ្សោយ តាមលក្ខណៈសម្បត្តិរបស់វា ។ ឈរលើទស្សនៈនេះ គ្រប់ទីកន្លែងត្រូវមានកងទ័ពរឹងបឹងទាំងបីប្រភេទ ។ រដ្ឋអំណាចរឹងបឹងត្រូវក្តាប់ប្រជាជនដាច់ខាត ។ ទន្ទឹមនេះកសាងសេដ្ឋកិច្ចឲ្យខ្លាំង ។ បក្សដឹកនាំ

ត្រូវខ្លាំង ។ បើកន្លែងណាៗមានលក្ខណៈសម្បត្តិយ៉ាងនេះ វាជាមូលដ្ឋានបង្កែក ។ ធ្លើយ៉ាងនេះសូម្បីតែនៅជុំវិញភ្នំពេញ ក៏ជាមូលដ្ឋានបង្កែកបានដែរ ។ យើងត្រូវកសាងមូលដ្ឋានបង្កែកទូទាំងប្រទេសកន្លែងណាក៏ជាមូលដ្ឋានបង្កែក ។

៧) កិច្ចការបរទេសរបស់បក្ស

ជាផ្នែកមួយនៃការងារបដិវត្តន៍របស់យើងក្នុងការរំដោះជាតិរំដោះប្រជាជន ។ វាមិនមានតួនាទីជាកត្តាកំណត់ទេ តែវាទាក់ទងដល់យុទ្ធសាស្ត្រយុទ្ធវិធីសង្គ្រាមប្រជាជនរបស់យើង ។

តើយើងដំណើរការយ៉ាងម៉េច?

◆ ការងារបរទេសរបស់បក្សផ្នែកសំខាន់បំផុតលើកគ្នាអន្ទោម័តលើចលនាលើកម្ទាំងបដិវត្តន៍របស់ខ្លួនលើជ័យជម្នះក្នុងប្រទេស ។ តទៅថ្ងៃមុខទៀត យើងនៅតែត្រូវឈរលើកគ្នាអន្ទោម័តតទៅទៀត លើជំហរឯករាជ្យ ម្ចាស់ការ ខ្លួនឯងបត្តមភ្នខ្លួន ។

◆លើកមគ្គសំស្ថារតីប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ឲ្យខ្ពស់ប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍លើគ្រប់ផ្នែក ទាំងនយោបាយសតិអារម្មណ៍ និងចាត់តាំង ។ បញ្ហានេះក៏មានតួនាទីជាយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់ណាស់ដែរ ។

៩) បញ្ហាទប់ទល់ និងកម្ចាត់សកម្មភាពចារកម្មដែលបង់បង្គិចបង្ខំដាញ្ចបដិវត្តន៍យើង

សង្គ្រាមចារកម្មពីខាងចក្រពិត្តអាមេរិក-បរិវារ និងពីប្រភពផ្សេងៗគឺសំដៅស៊ីរូងយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដោយមានបំណងវាយកម្ទេចកងទ័ព និងបដិវត្តន៍យើងបំណងគ្រប់គ្រងយើង ។ សកម្មភាពវាគឺវាយទាំងយុទ្ធសាស្ត្រ ។ ចំពោះមុខគឺកុំឲ្យយើងឈ្នះសង្គ្រាម ។ តែពេលបដិវត្តន៍ឈ្នះវាបន្តសកម្មភាពទៅទៀតធ្វើឲ្យបដិវត្តន៍ប្រែពណ៌សម្បុរតែយើងបានកម្ចាត់វាឲ្យខ្លាត់ខ្លាយជាបន្តបន្ទាប់ ។

ពិសោធន៍បានបង្ហាញឲ្យឃើញថា៖

◆ ត្រូវមានគោលជំហរ វិភាគខ្លាំង សត្រូវ យុទ្ធសាស្ត្រយុទ្ធវិធី ឲ្យច្បាស់លាស់ ហើយ មានវិធានការណ៍ច្បាស់លាស់ ប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ឲ្យខ្ពស់ ។

◆ មានប្រជាជន មហាជន ដែលបំពាក់ដោយគោលជំហរប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ខ្ពស់ កម្ចាត់ចារកម្មសំខាន់ គឺផ្នែកលើកម្ទាំងមហាជនដើរតួជាងគេ គឺកម្ទាំងសហការណ៍ ។

យើងទប់ទល់ ហើយឈ្នះរាល់តែបញ្ហាចារកម្មនេះនៅមានតទៅទៀត ។ យើងបន្តវាយឲ្យខ្លាត់ខ្លាយទៀតដោយពង្រឹងគោលជំហររបស់បក្សឲ្យរឹងប៉ឹងគោលការណ៍សហការណ៍ប្រជាជនឯកភាពជាមួយបក្ស ។

១០) មាគ៌ាការពារបក្សបដិវត្តន៍ និងអង្គការដឹកនាំត្រប់ថ្នាក់របស់បក្សបញ្ហានេះជាអាយុជីវិតព្រោះជាកិច្ចការពារក្បាលម៉ាស៊ីនរបស់បក្ស

បើកក្បាការពារក្បាលម៉ាស៊ីនដឹកនាំបានគឺដំណើរការដឹកនាំ ។ ការពិសោធន៍ក្នុងចលនាបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា៖

◆ ប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ឲ្យខ្ពស់តែព្រមជាមួយនេះត្រូវបំពេញការកិច្ចដឹកនាំឲ្យបានល្អ ។

◆ ត្រូវក្តាប់ឲ្យជាប់នូវមាគ៌ាសកម្មភាពសម្ងាត់របស់បក្សតាំងពីការធ្វើការងារការរស់នៅស៊ីចុក ។ល ។

◆ ត្រូវក្តាប់ឲ្យជាប់នូវលាក់ការណ៍ចាត់តាំងរបស់បក្សក្នុងការជ្រើសរើសយុទ្ធជនយុទ្ធកម្មាភិបាល ។ល ។

បញ្ហានេះ ត្រូវមានទស្សនៈឲ្យច្បាស់ថាជាបញ្ហាសុគស្ងាញប្រចាំថ្ងៃ ហើយចោទជាប្រចាំថ្ងៃតទៅទៀត ។

សរុបខ្លី គឺតាំងពីឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៥ បក្សយើងបានដឹកនាំសាងកម្ទាំងបដិវត្តន៍ត្រប់ផ្នែកបានត្រឹមត្រូវតាមមាគ៌ារបស់បក្សជាមូលដ្ឋានដូច្នោះទើបទទួលបាននូវមហាជ័យជម្នះមហាអស្ចារ្យនាថ្ងៃ១៧មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ បញ្ចប់នូវមាគ៌ាជាយុទ្ធសាស្ត្រនៃបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យបានទាំងស្រុងនិងស្ថាពរ ។ ឆ្នាំ១៩៧៦ លទ្ធផលជាមហាជោគជ័យនៃការបំពេញការកិច្ចនិងសម្រេចការកិច្ចយុទ្ធសាស្ត្របដិវត្តន៍ ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យមានទំហំសម្បើមអស្ចារ្យណាស់ ។

ខាងប្រជាជាតិ

◆ វាយចក្រពត្តិអាមេរិកនិងបរិវារឲ្យខ្លាត់ខ្លាយរលំពីកម្ពុជា

◆ ចក្រពត្តិដទៃទៀតទាំងអស់ក៏ត្រូវបោសសំអាតចេញពីប្រទេសកម្ពុជាទាំងមូលដ្ឋាននយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌ សង្គមកិច្ច ។ល ។

◆ បញ្ហាប្រជាជាតិ អធិបតេយ្យភាពបូរណភាពដែនដីស្ងាតជ្រះស្រឡះ គ្មានជំពាក់ជំពិនអ៊ីទាំងអស់ ។

ខាងប្រជាធិបតេយ្យ

◆ សម្រេចបានទាំងស្រុងដោយវាយរលំវណ្ណៈសក្តិភូមិ បានទាំងអស់ទាំងស្រុង ស្ថាពររបបនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌ ត្រូវរលំរលាយជាមូលដ្ឋាន នៅសល់បន្ទិចបន្ទួចដែលយើងត្រូវបន្ត ផ្តាច់ដ្ទិលតទៅទៀត ។

◆ ព្រមជាមួយគ្នានេះ បានសម្រេចភារកិច្ចមួយទៀត គឺវាយរំលំនាយទុន ទាំងរបប ទាំងវណ្ណៈទាំងស្រុង ។ យើងវាយ តាំងពីឆ្នាំ១៩៧២-៧៣-៧៤ នៅក្នុងតំបន់រំដោះរបស់យើង ក្រោយពីយើងបានរំដោះភ្នំពេញហើយយើងបានបំផុសបំផុល ចលនាប្រជាជន ព្រមទាំងវណ្ណៈនាយទុនផង ទៅធ្វើពលកម្មកសាង ប្រទេសនៅជនបទ ។ ជាមូលដ្ឋាន យើងវាយរលំរលាយតែឥទ្ធិពល របស់វានៅមាននៅឡើយ យើងបន្តបដិវត្តន៍សង្គមនិយមតទៅ ទៀត ។

◆ យើងសម្រេចបដិវត្តន៍សង្គមនិយមមួយភាគធំហើយ យើងបោះទីតាំងសមូហភាពវូបនីយកម្មសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងសង្គម យើងមានសហការណ៍ រោងចក្ររដ្ឋ ឯមូលដ្ឋាន សេដ្ឋកិច្ចឯកជន ស្ទើរតែគ្មានទៀតទេ ។ តែបញ្ហានេះនៅថ្មីថ្មោងនៅឡើយ ។

ដូច្នោះ ឆ្នាំ១៩៧៦នេះ ទង់ប្រយុទ្ធរបស់បក្សគឺវាយ សម្រុកខ្លាំងក្លាបំផុត ដោយមហាចលនាមហាជន មហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យ ។ ជាក់ស្តែងគឺ៖

ភារកិច្ចបដិវត្តន៍សង្គមនិយម

ខិតខំបន្តធ្វើបដិវត្តន៍សង្គមនិយមដោយបន្តវាយរំលំ និងគាស់ប្ញសកែវជាសំណល់ផ្សេងៗ ក្រប់ប្រភេទរបស់របបវណ្ណៈ នាយទុន របបឯកជនរបស់វណ្ណៈទាំងអស់ដែលអធន និងកម្មសិទ្ធិ ឯកជនទាំងអស់ឲ្យខ្លាំងក្លាកាន់តែជ្រាលជ្រៅជាប់ជានិច្ច ក្នុងមួយ ឆ្នាំ១៩៧៦នេះ ដើម្បីកុំឲ្យសំណល់របបវណ្ណៈនាយទុន របបឯកជន និងកម្មសិទ្ធិឯកជនទាំងអស់ វាពង្រឹងនិងពង្រីកខ្លួនបាន ។ ផ្ទុយទៅវិញ ឲ្យវាកាន់តែរំលំរលើងខ្ទេចខ្ទីអស់រលីងទៅទៅជានិច្ច ។ ការបន្តធ្វើ បដិវត្តន៍សង្គមនិយមនេះ ត្រូវធ្វើឡើងខាងសតិអារម្មណ៍ ខាងចាត់ តាំងសេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌សង្គមកិច្ច បច្ចេកទេស វិទ្យាសាស្ត្រ ហើយ ធ្វើឡើងក្នុងបក្សទាំងមូល អង្គការស្នូលទាំងមូលកងទ័ពបដិវត្តន៍ ទាំងមូលក្នុងជួរបដិវត្តន៍ យើងទាំងមូលក្នុងសហជីពកម្មករទាំងមូល ក្នុងសភាពការណ៍កសិករទាំងមូល ក្នុងមន្ទីរក្រសួងទាំងមូលក្នុង សង្គមជាតិទាំងមូល ។

ភារកិច្ចកសាងសង្គមនិយម

ក) ផ្នែកកសាងពង្រឹង និងពង្រីករបបសមូហភាព

ខិតខំកសាងពង្រឹងនិងពង្រីករបបនៃវណ្ណៈអធនឲ្យកាន់ តែរឹងប៉ឹង និងជ្រាលជ្រៅលើក្រប់ផ្នែកទាំងអស់ សតិអារម្មណ៍ ចាត់ តាំង សេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌សង្គមកិច្ច បច្ចេកទេស វិទ្យាសាស្ត្រ ។ល ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ត្រូវរៀបចំពង្រឹង និងពង្រីកទីតាំង សមូហភាពនេះឲ្យបានជាទូទៅក្នុងសង្គមជាតិ យើងទាំងមូល ។

ខ) ផ្នែកកសាង

ឈរលើទីតាំងសមូហភាពនៃវណ្ណៈអធនដែលត្រូវបាន ពង្រឹង និងពង្រីកជាលំដាប់ត្រូវខិតខំជំរុញ និងបំផុសបំផុលការ កសាងសង្គមនិយម ខាងសេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌សង្គមកិច្ច បច្ចេកទេស វិទ្យាសាស្ត្រ ។ល ។ ឲ្យខ្លាំងក្លាឆាប់រហ័សមានគុណភាពខ្ពស់ដោយ ជំហរឯករាជ្យ ម្ចាស់ការ ខ្លួនឧបត្ថម្ភ ជាសំខាន់បំផុត ។

ភារកិច្ចកសាងសង្គមនិយមខាងលើនេះត្រូវធ្វើឡើងនៅ ក្នុងបក្សទាំងមូល អង្គការស្នូលទាំងមូល កងទ័ពបដិវត្តន៍ទាំងមូលក្នុង ជួរបដិវត្តន៍ទាំងមូល សហជីពទាំងមូល សហការណ៍កសិករទាំងមូល មន្ទីរក្រសួងទាំងមូល និងក្នុងសង្គមជាតិទាំងមូល ។

ភារកិច្ចការពារប្រទេស

ត្រូវខិតខំជំរុញភារកិច្ចការពារប្រទេសជាប្រជាធិបតេយ្យ ការពារលទ្ធផលបដិវត្តន៍ឲ្យបានខ្លាំងក្លាបំផុតឆាប់រហ័សបំផុតលើ ក្រប់ផ្នែកទាំងអស់ ។ បំពាក់បំប៉នគោលជំហរនយោបាយ សតិ អារម្មណ៍បដិវត្តន៍នៅក្នុងមហាជនទាំងអស់ឲ្យជ្ជួតជ្រាបអំពីភារកិច្ច ការពារប្រទេសដើម្បីទៅជាកំពែងដែកយ៉ាងរឹងមាំក្នុងកិច្ចការពារ ប្រទេស ។

ត្រូវក្តាប់ឲ្យជាប់និងជ្ជួតជ្រាបនៅភារកិច្ចនយោបាយ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦នេះ ក្នុងន័យអនុវត្តន៍ ជាក់ស្តែង ដើម្បីជំរុញចលនា ឲ្យខ្លាំងក្លា មហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យបាន ។ ដូច្នេះ ត្រូវសិក្សា ពិនិត្យពិគ្រោះ និងដកពិសោធន៍ជាបុគ្គលក្តីដោយសមូហភាពក្តីឲ្យ ជាប់ជានិច្ចក្នុងចលនាប្រយុទ្ធជាក់ស្តែង ។

ឯកសារ D២១៤១២

សក្ខីកម្ម ឌុច ប្រឆាំងនឹងអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម

(តចប់)

សក្ខីកម្មថ្ងៃទីប្រាំបី (ថ្ងៃទី២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២)

សក្ខីកម្មពេលព្រឹក

នៅព្រឹកថ្ងៃច័ន្ទ ទី២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានបន្តចោទសួរសាក្សី ឌុច បន្តទៀត។ នាព្រឹកនេះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានផ្តល់ពេលមួយម៉ោងនិងសាមសិបនាទីដើម្បីចោទសួរសាក្សី។ ជាកិច្ចចាប់ផ្តើម លោក វីលៀម ស្មិត សហព្រះរាជអាជ្ញារង៍អន្តរជាតិបានចោទសួរ ឌុច ថាតើគាត់បានចូលរួមប្រជុំបក្សចំនួនប៉ុន្មានដងក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម។ ឌុច បានជម្រាបអង្គជំនុំជម្រះទាំងមូលថាគាត់បានចូលរួមអង្គប្រជុំគម្រប់ខួបជ័យជម្នះរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាចំនួនបីលើកនៅថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៦, ១៩៧៧, និង១៩៧៨ និងអង្គប្រជុំគម្រប់ខួបកំណើតកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាលើកទីដប់នៅថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៨។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា ប៉ុលពត និង នួន ជា តែងតែមានវត្តមានជាគណៈប្រតិភូក្នុងអង្គប្រជុំធំៗទាំងអស់នេះ។ ខណៈដែលសហព្រះរាជអាជ្ញារង៍អន្តរជាតិដកស្រង់អត្ថបទមួយចេញពីទស្សនាវដ្តីទង់បដិវត្តន៍និងចោទសំណួរឲ្យ ឌុច បកស្រាយពាក្យថា «ជម្ងោះវណ្ណៈ» នោះ ឌុច បានរៀបរាប់ថាក្នុងប្រទេសកម្ពុជាមានវណ្ណៈចំនួនប្រាំហើយក្នុងចំណោមវណ្ណៈទាំងអស់នោះមានវណ្ណៈមួយចំនួនដែលប្រកួតប្រជែងគ្នាដណ្តើមយក «តួនាទីដឹកនាំក្នុងសង្គម»។ ឌុច បានបន្ថែមថា ក្នុងចំណោមប្រជាជនទាំងអស់ ប្រជាកសិករមានចំនួនប្រមាណ៨៥ភាគរយ ប៉ុន្តែប្រជាជនទាំងអស់នេះត្រូវបានគាបសង្កត់ដោយពួកមូលធននិយម។ ដូច្នេះប្រជាកសិករគឺជម្ងោះវណ្ណៈជាមួយនឹងពួកមូលធននិយម។ បន្ទាប់មកទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញារង៍អន្តរជាតិបានសួរស្នើឲ្យ ឌុច បកស្រាយឃ្លាដែលមានសរសេរក្នុងអត្ថបទនោះគឺ«ជម្ងោះស្លាប់រស់»។ ឌុច បានពន្យល់ឃ្លានេះថា «បើមានអ្នករស់ នោះម្នាក់ត្រូវតែស្លាប់»។ ខណៈពេលនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញារង៍អន្តរជាតិងាកមកសួរសំណួរ ឌុច ទាក់ទងនឹងគោលការណ៍សមាជិកបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាចំពោះសមាជិក «រណសិរ្ស»ដែលសំដៅលើរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា។ ឌុច បានអះអាងថា ថ្នាក់ដឹកនាំបានចាត់ទុកក្រុមរណសិរ្សជាខ្នាំងតំរាមតំបែងខ្មែរក្រហមដូច្នេះអ្នកទាំងអស់នេះត្រូវបានចាប់ខ្លួនបញ្ជូនទៅមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំកែប្រែហើយក្រោយមកត្រូវបានបញ្ជូនទៅមន្ទីរស-២១ដើម្បីសួរចម្លើយ។ សហព្រះរាជអាជ្ញារង៍អន្តរជាតិបានសួរ ឌុច ថាតើបានបំផ្ទាញចោលឯកសារទាំងអស់នៅមន្ទីរស-២១ដែរឬទេនៅពេលយោធាវៀតណាមវាយចូលទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ ឌុច បានអះអាងថា កាលណោះមានរថក្រោះមកឈប់មុខផ្ទះគាត់

ឌុច កំពុងធ្វើសក្ខីកម្ម (រូបថត : អ.វ.ត.ក)

ដូច្នេះគាត់បានរត់ភៀសខ្លួនដោយគ្មានយកអ្វីទៅជាមួយទេ ។ នួន ជា មិនបានបង្ការប់ឲ្យគាត់ចាត់វិធានការអ្វីចំពោះឯកសារទាំងអស់នោះទេ បើទោះបីជា នួន ជា បានដឹងថារបបក្រប់ក្រងរបស់ខ្លួននឹងឈានដល់ទីបញ្ចប់ដោយបានបញ្ជាឲ្យគាត់សម្ងាប់អ្នកទោសទាំងអស់ដែលនៅសេសសល់ពីមន្ទីរស-២១យ៉ាងណាក៏ដោយ ។ នៅឆ្នាំ១៩៨៣ នួន ជា បានកោះហៅគាត់ឲ្យចូលរួមអង្គប្រជុំមួយ ហើយបានសួរគាត់ពីរឿងឯកសារនៅមន្ទីរស-២១ ។ នៅពេលនោះ ឌុច បានបញ្ជាក់ប្រាប់ នួន ជា ថា គាត់មិនដែលបានបំផ្ងាញឯកសារទាំងអស់នៅមន្ទីរស-២១ ។ នួន ជា បានខឹងសម្បានឹងគាត់ជាខ្លាំងហើយថា «ឌុច ជាមនុស្សភ្ងីភ្ងើ មិនចេះថែរក្សាឯកសារ» ។

ក្រោយពេលឈប់សម្រាកពេលព្រឹក ភាគីព្រះរាជអាជ្ញា

នួន ជា ក្នុងបន្ទុប់សវនាការ (រូបថត : អ.វ.ត.ក)

បានបញ្ចប់ការចោទសួរសាក្សី ឌុច ក្រោយពីបានចំណាយពេលអស់មួយសប្តាហ៍ ។ ជាកិច្ចបន្ទាប់ លោក ហុង គឹមសួន មេធាវីជាតិតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានចាប់ផ្តើមសាកសួរសាក្សី ឌុច ។ លោកមេធាវីបានសួរ ឌុច ពីទំនាក់ទំនងរវាងគាត់ និង អៀង សារី ។ ឌុច បានបកស្រាយថា អៀង សារី គឺជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស ហើយថា មានអ្នកទោសមួយចំនួនធំដែលមកពីក្រសួងការបរទេសត្រូវបានចាប់ខ្លួនបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ទៀតថា គាត់មិនដែលបានចូលរួមប្រជុំជាមួយនឹងក្រសួងការបរទេសឬគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ទេ ប៉ុន្តែ ដឹងថាមានអ្នកទោសមួយចំនួនគឺមកពីក្រសួងការបរទេស ។ បន្ទាប់មកទៀត លោកមេធាវីជាតិ សំ សុគង់ បានឡើងសាកសួរសាក្សីវិញម្តង ។ លោកមេធាវីបានសួរ ឌុច ពីចរន្តអំណាចរបស់គណៈមជ្ឈិម ។ ជាការឆ្លើយតប ឌុច បានអះអាងថា អៀង សារី គឺជាអ្នកចេញសេចក្តីសម្រេចទាំងអស់សម្រាប់ការចាប់ខ្លួនមនុស្សពីក្រសួងការបរទេស ។ ឌុច បានបន្ថែមអ្នកការទូតនិងអ្នកប្រាជ្ញជាច្រើននាក់ត្រូវបានក្រសួងការបរទេសកោះហៅឲ្យវិលត្រឡប់ចូលស្រុកវិញ ហើយក្រោយមកបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ដើម្បីសួរចម្លើយ និងសម្ងាប់ចោល ។

សវនាការពេលរសៀល

ក្រោយពីសម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់មក កញ្ញា លីម៉ា ផ្ទៀន មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចាប់ផ្តើមសួរសាក្សី ឌុច វិញម្តង ។ ទាក់ទងនឹងសំបុត្រដែល ឌុច ទទួលបានពី សុន សេន កាលពីថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ឌុច បានរៀបរាប់ថាសំបុត្រនោះបានបង្ការប់ឲ្យគាត់ទាញយកចម្លើយសារភាពឲ្យកាន់តែច្រើនដើម្បីជួយឲ្យលេខាបក្ស ប៉ុល ពត វែកមុខរកខ្មាំងបន្ថែមទៀត ។ ប៉ុន្តែ សុន សេន មិនបានចុះហត្ថលេខាលើសំបុត្រនោះទេ ពីព្រោះតាមពិតសំបុត្រនោះគឺ ស៊ូ ម៉ែត ជាអ្នកសរសេរដោយសារតែ ឌុច ស្គាល់អក្សររបស់ ស៊ូ ម៉ែត ។ កាលពីថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ ឌុច បានទទួលសំបុត្រមួយទៀតពី សុន សេន ដែលសំបុត្រនោះបានបង្ការប់ឲ្យគាត់ទាញយកចម្លើយសារភាពពីអ្នកទោសម្នាក់ភ្ងាម ៗ ដើម្បីឲ្យអង្គការចាត់វិធានការទាន់ពេលវេលា ហើយគាត់ត្រូវតែរាយការណ៍ផ្ទាល់ទៅអង្គការ ។ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានសួរ ឌុច ថាតើពាក្ស «អង្គការ» នេះសំដៅទៅលើ សុន សេន ឬ ប៉ុល ពត ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា សុន សេន មិនដែលចាត់ទុកខ្លួនឯងជាអង្គការឡើយ ដូច្នេះ អង្គការនេះគឺសំដៅទៅលើ ប៉ុល ពត ។ ទាក់ទងនឹងការផ្ញើសារទៅ ឌុច និងថ្នាក់លើគាត់ ឌុច បាននិយាយថា គាត់មិនអាចផ្ញើសារអ្វីទៅអង្គការថ្នាក់លើបានទេ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើអង្គការចង់ផ្ញើសារទៅគាត់ អង្គការផ្ញើសារតាមនិរសារបស់អង្គការចាត់តាំង ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវី លីម៉ា ផ្ទៀន បានសួរ ឌុច ពីការចាប់ខ្លួនជនបរទេសបញ្ជូនទៅមន្ទីរ ស-២១ ។ ឌុច បានរៀបរាប់ថាមានការចាប់ខ្លួនជនបរទេសជាច្រើននាក់ដូចជាមុនការចាប់ខ្លួនអ្នកនេសាទជនជាតិថៃមួយចំនួនបញ្ជូនទៅមន្ទីរស-២១ ក្រោយពីបានទទួលបញ្ជាពី សុន សេន ។ បើទោះបីជាអ្នកនេសាទទាំងនេះមិនត្រូវបានចាត់ទុកជាអ្នកទោសពិសេសយ៉ាងណាក្តី ក៏អ្នកទាំងអស់

នោះក៏ត្រូវតែសម្លាប់ដែរ ។ បន្ថែមលើនេះ ឌុច បានបញ្ជាក់ពីការចាប់ខ្លួនជនជាតិបរទេសចំនួនបួននាក់ដែលត្រូវបានធ្វើទារុណកម្ម សួរចម្លើយ ហើយដុតសម្លាប់ក្នុងសំបកកង់ឡានទាំងរស់ ។ ឌុច បានអះអាងថា ជនបរទេសទាំងបួននាក់នេះបានចូលក្នុងទឹកដីកម្ពុជាដោយខុសច្បាប់ដូច្នេះខ្មែរក្រហមបានចាត់ទុកជនបរទេសទាំងអស់នេះជាខ្មាំងយកការណ៍ ។ ប៉ុន្តែ ការចាប់ខ្លួន ធ្វើទារុណកម្ម សួរចម្លើយ និងសម្លាប់ជនបរទេសទាំងអស់នេះមិនមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងក្រសួងការបរទេសទេ ។ ការទទួលខុសត្រូវចំពោះការស្លាប់របស់ជនបរទេសទាំងនេះគឺបិតលើ ប៉ុល ពត និង នួន ជា ។ យ៉ាងណាមិញមិនមានឯកសារបញ្ជាក់ពីការចេញបញ្ជារបស់ ប៉ុល ពត និង នួន ជា ឲ្យសម្លាប់ជនបរទេសទាំងបួននាក់នេះទេ ។ មេធាវី លីម៉ា ង្វៀន បានសួរ ឌុច ពីគោលនយោបាយ «ប្រឆាំងសេ.អ៊ី.អា, កា.ហ្សេ.បេ និងយួន ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា «សេ.អ៊ី.អា» នេះគឺសំដៅលើជនទាំងឡាយណាដែលទទួលបានការចាត់តាំងពីសហរដ្ឋអាមេរិកហើយថា យួនគឺជាខ្មាំងរបស់អង្គការ ។ ឌុច បានអះអាងទៀតថា ជនដែលកំណត់សមាសភាពខ្មាំងស្ថាប់រស់របស់អង្គការគឺមានតែលេខាបក្ស ប៉ុល ពត តែម្នាក់គត់ ។

អៀង សារី ក្នុងបន្ទប់សវនាការ (រូបថត : អ.វ.ត.ក)

ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេលរសៀល ភាគីមេធាវីការពារក្តីទាំងអស់បានលើកឡើងពីបញ្ហាថេរវេលាសម្រាប់ចោទសួរសាក្សី បន្ទាប់ពីភាគីមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានបញ្ចប់ការសាកសួរសាក្សី ។ ដោយសារតែមានការខាតបង់ពេលវេលាដោយសារតែការស្ទះចរាចរណ៍កាលពីពេលព្រឹក ចៅក្រមបានអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចោទសួរសាក្សីរយៈពេលពីរម៉ោងបន្ថែមទៀត ។ ជាកិច្ចបន្ទាប់ មេធាវី លីម៉ា ង្វៀន បានសួរ ឌុច ថាតើ សុន សេន បានបង្ខំឲ្យគាត់ទាញយកចម្លើយសារភាពពី សេ.អ៊ី.អា នៅឆ្នាំណា ។ ឌុច បានតួសបញ្ជាក់ថា សុន សេន បានចេញបញ្ជាដូច្នេះនៅខែធ្នូឆ្នាំ១៩៧៥ មុនពេលដែលគាត់រៀបការ ។ ខណៈពេលដែលមេធាវីបានសួរថាតើការបង្ខាំបង្ខំដូច្នេះគឺជាការគាបសង្កត់ដែរឬយ៉ាងណានោះ ឌុច បានឆ្លើយថា «គ្មាននរណាម្នាក់អាចបដិសេធបញ្ជារបស់អង្គការបានឡើយ ។ ម្នាក់ៗត្រូវតែគោរពតាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ» ។ ទាក់ទងនឹងបញ្ហីឈ្មោះអ្នកទោសដែលត្រូវបានធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់ ឌុច បានតួសបញ្ជាក់ថា ក្នុងបញ្ជីនេះមានជនបរទេសអាយុប្រមាណ២៩ឆ្នាំចំនួនពីរនាក់ដែលត្រូវបានធ្វើទារុណកម្មនិងសម្លាប់ ។ គាត់មិនច្បាស់ថាបានជួបជនបរទេសទាំងពីរនាក់នេះឡើយ ។ ដើម្បីទាញយកចម្លើយសារភាពពីជនបរទេសទាំងពីរនាក់នេះទាមទារឲ្យមានអ្នកបកប្រែជំនាញ ។ ដូច្នេះអ្នកទោសជនជាតិខ្មែរដែលចេះភាសាអង់គ្លេសយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញត្រូវបានចាត់តាំងជាអ្នកបកប្រែសម្រាប់ការសួរចម្លើយជនបរទេសទាំងពីរនាក់នេះ ។

សកម្មភាពថ្ងៃទីច្រាំបួន (ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២)

សវនាការពេលព្រឹក

នាព្រឹកនេះ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លីម៉ា ង្វៀន បានបន្តសួរសំណួរ ឌុច ពាក់ព័ន្ធពីអ្នកទោសជនបរទេសដែលត្រូវបានបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា គាត់ចាំបានតែជនបរទេសបួននាក់ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនមកមន្ទីរស-២១តែប៉ុណ្ណោះ ។ ជនបរទេសទាំងនេះត្រូវបានអ្នកសួរចម្លើយបង្ខំឲ្យហូបដែលឈើពុល ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវី បានសួរគាត់ថាតើអ្នកបកប្រែគឺជាអ្នកសរសេរចម្លើយសារភាពរបស់ជនបរទេសទាំងនេះជាភាសាខ្មែរឬ ។ ឌុច បានឆ្លើយតបថា អ្នកបកប្រែមានវត្តមានរហូតក្នុងអំឡុងពេលសួរចម្លើយជនបរទេសទាំងនេះ ។ សម្រាប់ចម្លើយសារភាពជាភាសាអង់គ្លេសជនបរទេសទាំងនេះត្រូវតែសរសេរដោយខ្លួនឯង ។ សម្រាប់ចម្លើយសារភាពជាភាសាខ្មែរអ្នកសួរចម្លើយគឺជាអ្នកសរសេរដោយទទួលបានការបកប្រែជាភាសាខ្មែរពីអ្នកបកប្រែ ។ ទាក់ទងនឹងចម្លើយសារភាព ឌុច បានអះអាងថា គាត់មិនដែល

ជានកំណត់ថាចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសណាមួយខុសឬត្រូវទេ។ ជាទូទៅថ្នាក់លើរបស់គាត់គឺជាអ្នកសម្រេចថាតើចម្លើយសារភាពមួយណាត្រូវមួយណាខុស។ រាល់ចម្លើយសារភាពទាំងអស់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅឲ្យ សុន សេន ឬ នួន ជា ហើយបន្ទាប់មកគណៈមជ្ឈិមនឹងសម្រេចថាតើគួរធ្វើយ៉ាងណាចំពោះអ្នកទោស។ មេធាវី លីម៉ា ង្វៀន ជានសួរ ខុច ថាតើចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសពិសេសត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងយុទ្ធនាការឃោសនាដែរឬទេ។ ខុច ជានអះអាងថា ប៉ុល ពត ជានប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសធ្វើជាការឃោសនា។ ពាក់ព័ន្ធនឹងឯកសារដែលមានចំណងជើងថា «គម្រោងរួមចុងក្រោយ» ចុះកាលពីថ្ងៃទី១១ កក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ ឯកសារនេះត្រូវបានរៀបរៀងឡើងក្រោយពេលដែល សុន សេន ជានបង្គាប់ឲ្យ ខុច សរុបចំនួនអ្នកទោសនិងរៀបរាប់ពីខ្សែបណ្តាញរបស់ខ្មាំងនៅមន្ទីរស-២១។ ខុច ជានបង្គាប់ឲ្យសមមិត្ត ប៉ុន សរសេរអត្ថបទនេះ។ ប៉ុន្តែក្រោយពី សុន សេន ធ្វើដំណើរទៅអ្នកលឿងគ្មាននរណាម្នាក់ពិភាក្សាពីឯកសារនេះទៀតឡើយ។ ដោយសារពេលវេលាកាន់តែខ្លីច មេធាវី លីម៉ា ង្វៀន ជានដាក់មកសួរ ខុច ពាក់ព័ន្ធនឹង នួន ជា។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួរថាតើ នួន ជា ពិតជាបានបង្គាប់ឲ្យគាត់ថតចម្លើយសារភាពរបស់ឈ្លើយសឹកចំនួនពីរនាក់ជាសំឡេងក្នុងមួយសជ្ជាហ៍មុនដើម្បីផ្សាយតាមវិទ្យុ ខុច ជានឲ្យាយថាកាលពីថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៨ នួន ជា ជានបង្គាប់ឲ្យគាត់ថតចម្លើយសារភាពរបស់ឈ្លើយសឹកវៀតណាមម្នាក់ជាសំឡេងដើម្បីចាក់ផ្សាយតាមវិទ្យុ។ ទាក់ទងនឹងការប្រព្រឹត្តអំពើផ្សេងៗលើជនជាតិវៀតណាម ខុច ជានអះអាងថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមិនដែលចាត់ទុកជនជាតិវៀតណាមរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាជាជនជាតិភាគតិចទេ ប៉ុន្តែជានចាត់ទុកជនជាតិចាមជាជនជាតិភាគតិច ហើយជានជម្លៀសប្រជាជនទាំងអស់នេះដើម្បីធានាថា ជនជាតិចាមបោះបង់ចោលអត្តសញ្ញាណនិងសាសនារបស់ខ្លួន។ មេធាវី លីម៉ា ង្វៀន ជានលើកឡើងពីគោលនយោបាយ សាសនារបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដោយដកស្រង់រដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទាក់ទងនឹង«សាសនាប្រតិកិរិយា»។ ខុច ជានរៀបរាប់ថា «សាសនាព្រះពុទ្ធ និងសាសនាអ៊ីស្លាម» មិនមែនជាសាសនាប្រតិកិរិយាទេ លើកលែងតែសាសនាគ្រឹស្តដែលខ្មែរក្រហមចាត់ទុកជាសាសនាប្រតិកិរិយា។

ខណៈពេលដែលមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអស់ពេលសួរសាកសួរ ភាគីសហព្រះរាជអាជ្ញាជានលើកឡើងពីបញ្ហានីតិវិធីដាក់ឯកសារធ្វើជាភស្តុតាង។ ក្រោយពីមានការតស៊ូមតិគ្នារវាងគ្រប់ភាគីទាំងអស់ ចៅក្រមត្រូវការពេលវេលាសមរម្យមួយដើម្បីចេញសេចក្តីសម្រេច។

ជាកិច្ចបន្ទាប់ ចៅក្រម ហ្សង់ម៉ាក ឡាវេញ៉ូ ចាប់ផ្តើមចោទសួរសាកសួរ ខុច។ ចៅក្រមជានសួរ ខុច ពីខ្មាំងទាំងបីប្រភេទរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ហើយថាតើបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមានគោលការណ៍ទាក់ទាញខ្មាំងឲ្យចូលបម្រើបដិវត្តន៍ដែរឬទេ។ ខុច ជានអះអាងថា មិនមានការរើសអើងក្នុងចំណោមខ្មាំងទាំងបីប្រភេទនេះឡើយ។ មានន័យថាខ្មាំងទាំងអស់ត្រូវតែសម្លាប់។ ឧទាហរណ៍ រាជវង្សានុវង្សត្រូវបានបញ្ជូនទៅតំបន់រំដោះជាមុនសិនមុននិងសម្លាប់។ ខុច ក៏ជានបញ្ជាក់ថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាគ្មានគោលការណ៍យកខ្មាំងមកឲ្យបម្រើបដិវត្តន៍ទេ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួរថាតើមានរឿងអ្វីកើតឡើងចំពោះប្រជាជនសាមញ្ញដែលភៀសខ្លួនមកតំបន់រំដោះខ្មែរក្រហម ខុច ជានអះអាងថា ប្រជាជនដែលភៀសខ្លួនចេញពីតំបន់ខ្មាំងមកតំបន់រំដោះរបស់ខ្មែរក្រហមត្រូវបានចាត់ទុកថាជាខ្មាំង។ ចៅក្រមជានសួរ ខុច បន្ថែមទាក់ទងនឹងគោលនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហមក្នុងការទាក់ទាញអ្នកបដិវត្តន៍ថាតើមានការអះអាងថា អ្នកដែលចូលបម្រើបដិវត្តន៍នឹងទទួលបាន

នួន ជា និង មេធាវីជាតិ សុន អរុណ (រូបថត : អ.វ.ត.ក)

របបអាហារគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ ។ ឌុច បានអះអាងថា ការសន្យាបែបនេះធ្វើឡើងដើម្បីទាក់ទាញមនុស្សឲ្យចូលបម្រើបដិវត្តន៍តែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែជាក់ស្តែងប្រជាជនថ្មីដែលចូលបម្រើបដិវត្តន៍ទាំងអស់មិនទទួលបានរបបអាហារគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ។ បន្ទាប់មកទៀត ចៅក្រមបានសួរពីបញ្ហាជម្លៀសប្រជាជននៅអមលាំងកាលពីឆ្នាំ ១៩៧៤ ។ ឌុច បានសង្កត់ធ្ងន់ថា ប្រជាជនភាគច្រើនត្រូវបានបញ្ជូនទៅខេត្តពោធ៍សាត់ ប៉ុន្តែគាត់មិនបានដឹងពីដំណើរការជម្លៀសប្រជាជននេះទេ ប៉ុន្តែបួនថ្ងៃប្រុសរបស់គាត់គឺជាអ្នកចាត់ចែង ។ ទាក់ទងនឹងការជម្លៀសប្រជាជនពីទីក្រុងភ្នំពេញវិញ ឌុច បាននិយាយថា មានអ្នកទីក្រុងជាច្រើននាក់បានមកដល់អមលាំង ។ ពេលមកដល់ អ្នកទីក្រុងត្រូវតែប្រាប់ពីប្រវត្តិរូបនិងមុខរបររបស់ខ្លួន ។

សវនាការពេលរសៀល

ក្រោយពីឈប់សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់ ចៅក្រម ហ្សង់ម៉ាកឡាវេញ៍ បានបន្តសួរសំណួរឲ្យ ឌុច បកស្រាយ ។ ចៅក្រមបានដាក់បង្ហាញឯកសារសរសេរដោយដៃរបស់ ម៉ម ណៃ ដែលជាបុគ្គលិកមន្ទីរស-២១ ។ ឌុច បានអះអាងថា ម៉ម ណៃ បានសរសេរចំណារនេះក្នុងអំឡុងពេលទទួលវគ្គបណ្ពុះបណ្ពាល ។ ចំណារនោះបានរៀបរាប់ពីគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាពីការហាមឃាត់សេចក្តីស្រឡាញ់រវាងឪពុកម្តាយនិងកូន និងរវាងប្តីប្រពន្ធដែលប៉ះពាល់ដល់ការបំពេញកាតព្វកិច្ចបម្រើជាតិ ។ បន្ថែមលើនោះ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមានគោលនយោបាយលុបបំបាត់ស្នេហាប្រុសស្រី ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា នួន ជា បានចាប់ខ្លួនក្មួយរបស់ខ្លួនដោយសារបញ្ហាខាងលើនេះ ។ ឌុច បានអះអាងថា ឪពុកម្តាយមិនសមនឹងទទួលបានការគោរពពីកូនទេ ក្រៅពីអង្គការ ។ ដោយឡែកគាត់បានជម្រាបអង្គជំនុំជម្រះថា សមាជិកគ្រួសាររបស់ នួន ជា ចំនួនបួននាក់ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដែលក្នុងនោះរួមមានក្មួយស្រីចំនួនពីរនាក់និងក្មួយប្រុសថ្ងៃចំនួនពីរនាក់ ។ ក្មួយស្រីរបស់ នួន ជា គឺជាគ្រូពេទ្យដែលបានបញ្ចប់ការសិក្សាពីប្រទេសចិន ហើយក្មួយស្រីម្នាក់បានចូលបម្រើការនៅក្រសួងការបរទេស ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា តាមគោលការណ៍មានតែ ប៉ុល ពត និង នួន ជា តែប៉ុណ្ណោះជាអ្នកមានសិទ្ធិអំណាចចេញបញ្ជាឲ្យចាប់ខ្លួនសមាជិកគ្រួសាររបស់សមាជិកគណៈមជ្ឈិម ។ ក្រោយមកទៀត ចៅក្រមបានសួរថាតើ ឌុច បានលុបឈ្មោះមនុស្សជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកទោសចេញពីចម្លើយសារភាពចំនួនប៉ុន្មានលើក ។ ឌុច បានរៀបរាប់ថា ការលុបឈ្មោះមនុស្សចេញពីចម្លើយសារភាពគឺកម្រកើតមានណាស់ ។ ខណៈពេលនេះ លោកប្រធានចៅក្រម និល ណុន បានសួរ ឌុច បន្ថែមពីរចនាសម្ព័ន្ធរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ឌុច បានឆ្លើយតបថាក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានក្រសួងចំនួនបួនមន្ទីរនិងគណៈកម្មាធិការផ្សេងៗទៀត ។ ក្រសួងមានតួនាទីដឹកនាំក្នុងថ្នាក់ជាតិ ។ ចំណែកឯមន្ទីរ និងគណៈកម្មាធិការមានតួនាទីដឹកនាំក្នុងថ្នាក់តំបន់ ។

ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេលរសៀល វេទិកាសួរសាក្សី ឌុច ត្រូវបានប្រគល់ឲ្យមេធាវីអន្តរជាតិការពារក្តី នួន ជា គឺ ម៉ៃឃើលដេស្តមេន ដើម្បីផ្ទៀងផ្ទាត់សក្ខីកម្មរបស់ ឌុច ប្រឆាំងនឹងកូនក្តីរបស់ខ្លួន ។ មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិបានចោទសួរថាតើ ឌុច បាននិយាយពីការពិតដែរឬទេ ។ ឌុច បានឆ្លើយតបវិញថា «អ្ហីៗគឺអាស្រ័យលើការវិនិច្ឆ័យរបស់លោកមេធាវីទេ ។ ខ្ញុំមិនអាចកំណត់បានដោយឯកឯងឡើយ» ។ បន្ថែមលើនេះ មេធាវីបានសួរថាតើ ឌុច មានបានធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសនៅមន្ទីរម-១៣ដែរឬទេ ។ ឌុច បានបដិសេធមិនឆ្លើយតប ។ ប៉ុន្តែឆ្លើយតប នឹងសំណួរទាក់ទងនឹងការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនៅមន្ទីរម-១៣ ឌុច បានរៀបរាប់ថា បុគ្គលិក និងអ្នកទោសនៅមន្ទីរម-១៣ត្រូវតែពួនក្នុងរណ្តៅដើម្បីរត់គេចពីគ្រាប់ ហើយថាគាត់មិនបានដឹងពីផលប៉ះពាល់នៃការទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះទេ ។ ប៉ុន្តែគាត់បានបញ្ជាក់ថា ការទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះបានបង្កើនចំនួនអ្នកទោសនៅមន្ទីរម-១៣ ។

មេធាវីបានសួរថាតើ ឌុច ធ្លាប់បានធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសនៅមន្ទីរស-២១ដែរឬយ៉ាងណា ។ ឌុច បាននិយាយថាធ្លាប់បានទះកំភ្លៀងអ្នកទោសពីរបីដងដែរ ខណៈពេលដែលអ្នកទោសមិនព្រមផ្តល់ចម្លើយសារភាព ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីបានសួរថាតើ ឌុច ធ្លាប់បានឃើញការធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសនៅមន្ទីរស-២១ ដែរឬទេ ។ ឌុច បាននិយាយថា គាត់មិនធ្លាប់ឃើញការធ្វើទារុណកម្មទេ ប៉ុន្តែបានចូលត្រួតពិនិត្យមើលការបកប្រែរបស់អ្នកទោសជនបរទេស ។

សក្ខីកម្មថ្ងៃទីដប់ (ថ្ងៃទី៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០ ១២)

សវនាការពេលព្រឹក

នាព្រឹកថ្ងៃពុធ ទី៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០ ១២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានបន្តដំណើរការនីតិវិធីសាកសួរសាក្សី ឌុច ។ មុននឹងមេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិ ម៉ៃឃើល ដេស្តមេន សួរ ឌុច ចៅក្រមបានចេញសេចក្តីសម្រេចលើបញ្ហាសិទ្ធិរបស់សាក្សីនិងជនជាប់ចោទក្នុងការមិនឆ្លើយតប ។ បន្ទាប់មកទៀត ខណៈពេលដែលមេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិសួរថាតើ ឌុច មានចាំអ្នកទោសម្នាក់ឈ្មោះ ណាប ស៊ុនប៊ុន នោះ ឌុច បានឆ្លើយថាចាំ ។ មេធាវីក៏បានដកស្រង់ចំណាររបស់ ឌុច នៅលើចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសនេះដែលមានខ្លឹមសារដូចតទៅ «ខ្ញុំបានចំណាយពេលជាងមួយខែដើម្បីសម្រេចក្នុងការធ្វើទារុណកម្មវាយដំ និងសួរចម្លើយអ្នកទោសរូបនេះ ។ ខ្ញុំបានខិតខំប្រឹងប្រែងអស់ពីសមត្ថភាពហើយ» ។ ក្រោយមកទៀត មេធាវីការពារក្តីក៏បានសួរ ឌុច ពីអ្នកទោសឈ្មោះ ប្រ៊ូង់ស៊័រ ប៊ីហ្សូត ដែលបានសរសេរៀបរាប់ពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួននៅមន្ទីរ-១៣ ។ នៅក្នុងសៀវភៅនោះមានសរសេរថា ឌុច បានវាយអ្នកទោសម្នាក់រហូតដល់សន្លប់ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា សៀវភៅនេះបានរៀបរៀងឡើងដាលក្នុណៈសៀវភៅប្រលោមលោកហើយព័ត៌មានភាគច្រើនគឺជាការប្រឌិត ។ ក្រោយពីមានការតស៊ូមតិគ្នាពីបញ្ហានីតិវិធីបន្តិចបន្តួចមក មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិបានសួរពីមូលហេតុដែល ឌុច បានឆ្លើយជ្រាប់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា គាត់មិនបានដឹងពីពាក្យ «ក្រុមក្តៅ ក្រុមត្រជាក់ និងក្រុមអង្គាម» ទេ រហូតដល់ពេលគាត់បានមើលខ្សែភាពយន្តឯកសារនៅមន្ទីរ-២១ ។ មុននឹងឆ្លើយតប ឌុច បានស្នើសុំឲ្យមេធាវីដាក់បង្ហាញឯកសារនោះ ។ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិបានអះអាងថា ឯកសារនេះត្រូវបានដាក់បង្ហាញលើអេក្រង់កុំព្យូទ័ររួចមួងហើយហើយថាមានឯកសារជាច្រើនដែលនឹងត្រូវដាក់បង្ហាញក្នុងថ្ងៃនេះ ។ ឌុច បានឲ្យដឹងថា «មេធាវីការពារក្តីគួរតែធ្វើការឲ្យបានហ្មត់ចត់ជាងនេះពីព្រោះថា មេធាវីកំពុងតែសួរខ្ញុំពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើងកាលពីសាមសិបឆ្នាំមុន ។ ដូច្នេះ វាមិនទំនងទាល់តែសោះដែលលោកមេធាវីដកស្រង់តែពាក្យពីរបីឃ្លាមកចោទសួរខ្ញុំ» ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី មេធាវីម៉ៃឃើលដេស្តមេន នៅតែទុកឲ្យ ឌុច ឆ្លើយនឹងសំណួររបស់ខ្លួន ។ ប៉ុន្តែ ឌុច បានឲ្យដឹងថា «ខ្ញុំមិនបាននិយាយកុហកទេ ។ ខ្ញុំ ជាមនុស្សស្មោះត្រង់ម្នាក់ ។ ប៉ុន្តែការសួរសំណួររបស់លោកមេធាវីវិញទេដែលមិនស្មោះត្រង់» ។ ក្រោយពីមានការសម្របសម្រួលពីសំណាក់ចៅក្រម ឌុច បានឆ្លើយតបថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចោទសួរ ឌុច ពីពាក្យទាំងបីឃ្លាខាងលើនេះ ។ ឌុច បាននិយាយថា «ខ្ញុំបានព្យាយាមបំភ្លេចអតីតកាលជូរចត់កាលពីមុនទេ» ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយមក ឌុច ក៏បានឮពាក្យបីឃ្លានេះសារជាថ្មីម្តងទៀតនៅពេលដែលគាត់បានតាមដានខ្សែភាពយន្តឯកសារមួយ ។

ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេលព្រឹក មេធាវីម៉ៃឃើល ដេស្តមេន បានសួរ ឌុច ថាតើធ្លាប់បានធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសនៅមន្ទីរស-២១ ដែរឬទេ ។ ឌុច បានអះអាងថា គាត់មិនដែលបានធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសណាម្នាក់ក្រៅពីបានទះកំភ្លៀងអ្នកទោសម្នាក់តែប៉ុណ្ណោះ ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីបានដកស្រង់សម្តីរបស់ ឌុច ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់តុលាការយោធាកម្ពុជាកាលពីឆ្នាំ១៩៩៩ពីការសួរចម្លើយ កុយ ធួន ។ កាលណោះ ឌុច បាននិយាយថា គាត់បានសួរចម្លើយ កុយ ធួន ។ ផ្អែកលើអំណះអំណាងនេះ មេធាវីបានសួរថា តើ ឌុច ពិតជាបានសួរចម្លើយ កុយ ធួន មែនដែរឬទេ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានគ្រាន់តែបានបញ្ជូនសំបុត្រពី សុន សេន ទៅឲ្យ កុយ ធួន ដើម្បីជំរុញឲ្យ កុយ ធួន ឆ្លើយសារភាពតែប៉ុណ្ណោះ ។ ខណៈពេលដែលមេធាវីបានដាក់បង្ហាញបទសម្ភាសន៍ដ៏វែងមួយរបស់ ឌុច ជាមួយនឹងអ្នកសារព័ត៌មាន គ្រីស្តូហ្វឺ ពេហ្សូត ក្នុងគោលបំណងទាញយកការគួសបញ្ជាក់មួយចំនួនពី ឌុច នោះ ឌុច បានបដិសេធមិនឆ្លើយនឹងសំណួររបស់មេធាវីដោយអះអាងថា ឯកសារនេះគឺជាឯកសារថតចម្លង ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី មេធាវីបានបង្ខំឲ្យ ឌុច អានខ្លឹមសារអត្ថបទឯកសារនេះ ។ ប៉ុន្តែ ឌុច បានបដិសេធមិនអានខ្លឹមសារនេះ ។

សវនាការពេលរសៀល

ក្រោយពីឈប់សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់ មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិរបស់ នួន ជា បានសួរ ឌុច ពីវិធីសាស្ត្រសួរចម្លើយបីប្រភេទរបស់មន្ទីរស-២១ ហើយសួរថាតើក្នុងករណីណាដែលវិធីសាស្ត្រសួរចម្លើយអង្គាមត្រូវតែអនុវត្ត ។ ឌុច បានឆ្លើយថា «នៅ

ពេលដែលអ្នកទោសមិនព្រមឆ្លើយ» ។ កុយ ធួន ត្រូវបានធ្វើទារុណ
កម្មដោយសារតែគាត់ប្រកែកមិនព្រមឆ្លើយ ។ កុយ ធួន ត្រូវ
បានឃុំខ្លួននៅក្នុងអគារជាន់ទីបួនដោយមានអ្នកយាមតាមដាន ។
ទាក់ទងនឹងវិធីសាស្ត្រ សួរចម្លើយក្តៅ ឌុច បានបញ្ជាក់ថាវិធីសាស្ត្រ
នេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីដឹងពីអ្នកទោសនិយាយកុហកឬនិយាយ
ការពិត ។ ខណៈពេលដែលមេធាវីការពារក្តីបានចោទសួរថាហេតុអ្វី
បានជាគាត់ប្រាប់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថាខ្លួនមិនធ្លាប់ព្ទពាក្យ
«ក្រុមក្តៅ ក្រុមត្រជាក់
និងក្រុមអង្គាម» នោះ
ឌុច បាននិយាយថារយៈ
ពេលសាមសិបឆ្នាំបាន
កន្លងផុតទៅហើយ
ដូច្នេះ គាត់ក៏មានការ
ភ្លេចភ្លាំងចំពោះរឿង
រ៉ាវដែលបានកើតឡើង
នៅមន្ទីរស-២១ ។

ម៉ៃឃើល ផេស្តមេន មេធាវីអន្តរជាតិរបស់ នួន ជា

បន្ទាប់មកទៀត មេធាវី
បានដាក់បង្ហាញចម្លើយសារភាពមួយច្បាប់ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា
ឆ្នាំ១៩៧៧ ។ ឌុច បានរៀបរាប់ថា នៅក្នុងចម្លើយសារភាព
នេះមានកំណត់ត្រារបស់គាត់ផ្ញើជូនចំពោះសមមិត្តបងដែលសំដៅ
ទៅលើ នួន ជា ។ មេធាវីក៏បានដាក់បង្ហាញចម្លើយសារភាពមួយ
ទៀតដោយឲ្យ ឌុច គូសបញ្ជាក់ពីចំណារនៅលើចម្លើយសារភាព
នោះ ។ ក្រោយពីបានអានចំណារនោះ ឌុច បានជម្រាបអង្គជំនុំ
ជម្រះថា ចំណារនោះគឺជាចំណាររបស់ នួន ជា ។ មេធាវីបាន
អះអាងថា ឌុច មិនបានជម្រាបសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដូច្នេះទេ
នៅពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសាកសួរ ឌុច ។ ឌុច
បានសង្កត់ធ្ងន់ប្រាប់មេធាវីថាដោយសារតែគាត់មិនសូវយល់
នឹងសំណួរនោះ ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីក៏បានដាក់បង្ហាញឯកសារ
មួយទៀតដើម្បីសួរ ឌុច ។ មេធាវីបានសួរថាតើ ឌុច បានស្គាល់
ឯកសារនេះដែរឬទេហើយបានបង្គាប់ឲ្យគាត់អានឃ្លាមួយដែល
សរសេរថា «ជូនបងជាទីគោរព» ដោយចុះកាលបរិច្ឆេទខាងលើ
ពីថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៧ ។ ដោយសារតែកាលបរិច្ឆេទ ឌុច
បានឆ្លើយតបថា សំបុត្រនេះត្រូវបានផ្ញើជូនបង នួន ។ មេធាវីបាន
បង្គាប់ឲ្យ ឌុច អានចំណារមួយទៀតដែលមាននៅលើចម្លើយ
សារភាពរបស់ អ្នកទោសម្នាក់ទៀត ចុះកាលពីថ្ងៃទី១៧ខែ តុលា
ឆ្នាំ១៩៧៧ ។ ឌុច បានអះអាងថា ចំណារនោះត្រូវបានសរសេរ
ដោយ សុន សេន ហើយបញ្ជូនទៅ នួន ជា ។ រាល់ចម្លើយសារ
ភាពត្រូវបានបញ្ជូនទៅឲ្យថ្នាក់លើ ហើយចម្លើយសារភាពទាំងនោះ
មិនត្រូវបានបញ្ជូនមកវិញឡើយ ។ ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេល
រសៀល មេធាវី ម៉ៃ
ឃើល ផេស្តមេន បាន
ដាក់បង្ហាញចម្លើយ
សារភាពមួយចំនួន
បន្ថែមទៀតដែលមាន
ចំណាររបស់ ឌុច នៅ
លើនោះ ។ មេធាវីបាន
សួរគាត់ថា តើចម្លើយ
សារភាពមួយចុះកាលពី
ថ្ងៃទី៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ
១៩៧៧ដែលមានសរសេរថា «ជូនចំពោះបងជាទីគោរព» នោះ
ត្រូវបានផ្ញើឲ្យនរណា ។ ឌុច បាននិយាយថា ចម្លើយសារភាព
នោះគឺផ្ញើទៅឲ្យ នួន ជា ។ ឌុច ក៏ត្រូវបានមេធាវីបង្គាប់ឲ្យអាន
ចំណារលើចម្លើយសារភាពមួយទៀតដែលសរសេរដោយ សុន
សេន ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ ។ មេធាវីបានសួរ ឌុច
ថាហេតុអ្វីបានជាចម្លើយសារភាពនេះមានឈ្មោះ សុន សេន
ទៅវិញ បើកាលនោះ សុន សេន ត្រូវផ្ទាស់ទៅកាន់ខាងតំបន់ហើយ
នោះ ឌុច បាននិយាយថា ក្រោយពេលដែល សុន សេន ចាកចេញ
ទៅគាត់នៅតែទាក់ទងជាមួយនឹង សុន សេន មួយខែម្តង ។ ក្រោយ
មកទៀត មេធាវីបានដាក់បង្ហាញឯកសារមួយទៀតចុះកាលពីថ្ងៃ
ទី៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយបានបង្គាប់ឲ្យ ឌុច ធ្វើការបក
ស្រាយ ។ ឌុច បានអះអាងថា នេះគឺជាសំបុត្ររបស់ សុន សេន ផ្ញើ
មកកាន់គាត់កាលពីចុងឆ្នាំ១៩៧៧ណែនាំឲ្យគាត់ទាញយកចម្លើយ
សារភាពពីអ្នកទោសដោយប្រុងប្រយ័ត្នជាងមុន ។ មេធាវីបានសួរ
ឌុច ថាតើហេតុអ្វីបានជា សុន សេន ជាអ្នកសរសេរសំបុត្រនេះ

ទៅវិញ។ ខុច បានបញ្ជាក់ថា មូលហេតុគឺមុនពេល សុន សេន ផ្ញាស់ទៅកាន់ខាងតំបន់គាត់បានសរសេរសំបុត្រនោះទៅឲ្យ សុន សេន។ អាស្រ័យហេតុនេះ សុន សេន បានសរសេរឆ្លើយតបនឹងសំបុត្ររបស់ ខុច វិញ។ មេធាវីបានដាក់បង្ហាញឯកសារមួយទៀតចុះកាលពីថ្ងៃ ទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៧ដែល ខុច បានអះអាងថា ចំណាររលើឯកសារនោះគឺជាចំណាររបស់ នួន ជា។ ប៉ុន្តែឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតកាលពីប៉ុន្មានឆ្នាំមុន ខុច បាននិយាយថា ចំណារនោះ គឺជាចំណាររបស់ សុន សេន។ ជាការឆ្លើយតបបញ្ជាក់សារជាថ្មី ខុច បានអះអាងថា ចំណារនោះគឺពិតជាចំណាររបស់សុន សេនមែន។ មេធាវីការពារក្តីបានចោទសួរថា តើ ខុច មានការភ័ន្តច្រឡំលើចំណារនោះមែនដែរឬទេ។ ខុច បានឆ្លើយថា «មែន»។ ពេលឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ខុច បានធ្វើការប៉ាន់ស្មានតែប៉ុណ្ណោះ ហើយក្នុងខណៈពេលនេះ ខុច ក៏កំពុងតែធ្វើការប៉ាន់ស្មានលើចំណារនេះសារជាថ្មីម្តងទៀតដដែល។ នៅក្នុងទំព័រមួយនៃឯកសារនេះមានសរសេរថា «សម្ងាត់»។ ទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះ ខុច បានរៀបរាប់ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះថា ឯកសារសម្ងាត់នេះគឺត្រូវបានបញ្ជូនទៅឲ្យ ប៉ុល ពត ដោយមានចំណាររបស់ សុន សេន។ មេធាវីម៉ៃ ឃើល ដេស្តមេន បានសង្កត់ធ្ងន់ថា ចម្លើយសារភាពមួយនេះត្រូវបានបញ្ជូនពី ខុច ទៅកាន់ សុន សេន ហើយពី សុន សេន ទៅកាន់ ប៉ុល ពត។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីបានដាក់បង្ហាញចម្លើយសារភាពមួយទៀតដែលសរសេរដោយ ខុច ចុះថ្ងៃទី៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧។ ខុច បានបញ្ជាក់ថា ពាក្យ «ជូនចំពោះបងជាទីស្រឡាញ់» នេះគឺសំដៅលើបង នួន ឬ នួន ជា។

សក្តីកម្មថ្ងៃទីដប់មួយ (ថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២)

សវនាការពេលព្រឹក

នាព្រឹកថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានបន្តដំណើរការនីតិវិធីរបស់ខ្លួនដោយសាកសួរសាក្សី ខុច ទាក់ទងនឹងរចនាសម្ព័ន្ធកិច្ចការរដ្ឋបាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងទំនាក់ទំនងតួនាទីនិងការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទទាំងបីនាក់គឺ នួន ជា, ខៀវ សំផន និង អៀង សារី ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ នាព្រឹកនេះ មេធាវី ម៉ៃ ឃើល ដេស្តមេន បានបន្តចោទសួរសាក្សី ខុច ដើម្បីបញ្ជាក់ពីភាពដែលអាចគួរឲ្យជឿជាក់បានលើសក្តីកម្មដែលគាត់បានធ្វើកន្លងមក។ មេធាវីបានឲ្យ ខុច បកស្រាយខ្ទឹមសារសំបុត្រដែលក្លាប់នឹងចម្លើយសារភាពមួយចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៨។ សំបុត្រនោះសរសេរថា «ផ្ញើជូនមន្ទីរ៨៧០»។ ខុច បានបញ្ជាក់ថា ឃ្លា «ផ្ញើជូនមន្ទីរ៨៧០» នេះមានន័យថា «ផ្ញើជូន ប៉ុល ពត» ពីព្រោះ ប៉ុល ពត គ្រប់គ្រងមន្ទីរ៨៧០នេះ។ ខុច បានអះអាងបន្តមទៀតថា ឃ្លា «ពិនិត្យរួចហើយ» នេះគឺសរសេរដោយ នួន ជា បើយោងតាមកាលបរិច្ឆេទអក្សររបស់ នួន ជា និងឃ្លា «ពិនិត្យរួចហើយ»ពីព្រោះ នួន ជា តែងតែសរសេរឃ្លានេះលើរាល់ឯកសារដែល នួន ជា បានអាន។ យ៉ាងណាមិញ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងអំណះអំណាងរបស់ ខុច ចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលកាលណោះគាត់បាននិយាយថា «អក្សរនេះប្រហែលជាអក្សររបស់ នួន ជា បើតាមការស្មានរបស់ខ្ញុំ ពីព្រោះខ្ញុំមិនសូវបានឃើញអក្សររបស់ នួន ជា ប៉ុន្មានទេ។ ខុច បានឆ្លើយតបវិញថា គាត់បាននិយាយដូច្នោះដោយសារតែកាលណោះគាត់ មិនមានឯកសារផ្ទៀងផ្ទាត់គ្រប់គ្រាន់។ ប៉ុន្តែមេធាវីបានចោទប្រកាន់ថា ខុច មិនស្គាល់អក្សររបស់ នួន ជា ច្បាស់លាស់ទេ ហើយផ្ទុយទៅវិញបែរជាសន្មតដោយផ្អែកលើកាលបរិច្ឆេទរបស់ឯកសារតែប៉ុណ្ណោះ។ ខណៈពេលនេះមានការជំទាស់ពីភាគីមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់របស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ចុងក្រោយបង្ហស់ ចៅក្រមបានសម្រេចឲ្យ ខុច លើកឡើងអំណះអំណាងរបស់ខ្លួនម្តងទៀតដើម្បីគូសបញ្ជាក់ថាតើចំណារលើចម្លើយសារភាពនោះគឺជាចំណាររបស់ នួន ជា មែនដែរឬយ៉ាងណា។ ខុច បានអះអាងថា អក្សរលើចម្លើយសារភាពនេះគឺពិតជាអក្សររបស់ នួន ជា ដោយផ្អែកលើមូលហេតុបីគឺ : ១) មានតែថ្នាក់ដឹកនាំបីនាក់តែប៉ុណ្ណោះដែលអាចកត់ត្រាលើឯកសាររបស់មន្ទីរស-២១បាន។ ២) សុន សេន ធ្វើការកត់ត្រាលើតែឯកសារដែលត្រូវតែបញ្ជូនឲ្យ នួន ជា។ ៣) គាត់ធ្លាប់បានឃើញអក្សររបស់ នួន ជា ជាច្រើនលើកដែរ។ ខុច បានព្រលយពាក្យនិយាយថា «ខ្ញុំមិនទាន់ភ្លេចភ្លាំងវង្វេងស្មារតីទេ»។ បន្ទាប់មក ទៀតមេធាវីបានអានឃ្លាមួយចេញពីឯកសារ

មួយដែលសរសេរថា «នៅថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ នួន ជា ជាបានមកគ្រប់គ្រងមន្ទីរស-២១» ហើយបានសួរបញ្ជាក់ពីកាលបរិច្ឆេទនេះ។ ឌុច បានអះអាងថា តាមពិតទៅ នួន ជា មិនបានមកមន្ទីរស-២១ទេ ហើយថា នួន ជា បានគ្រប់គ្រងមន្ទីរស-២១ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧។ មេធាវីបានដកស្រង់អត្ថបទរបស់អ្នកសារព័ត៌មាន គ្រីស្ទហ្វឺ ពេហ្សត ដែលនិយាយថា នួន ជា បានមកគ្រប់គ្រងមន្ទីរស-២១នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧។ មេធាវីបានចោទសួរថាហេតុអ្វីបានជាកាលបរិច្ឆេទនេះខុសពីការអះអាងរបស់ឌុចដែលថា នួន ជា បានគ្រប់គ្រងមន្ទីរស-២១ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានស្នើសុំបទសម្ភាសន៍ដែលគាត់បានធ្វើជាមួយនឹងលោក គ្រីស្ទហ្វឺ យូរមកហើយ ប៉ុន្តែមិនដែលទទួលបានឡើយ។ សារជាថ្មីម្តងទៀត មេធាវីបានចោទប្រកាន់ ឌុច ថា បានលើកឡើងនូវកាលបរិច្ឆេទមិនពិតចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ។ ឌុច បានប្រកែកថា «ខ្ញុំមិនបាននិយាយអ្វីផ្សេងក្រៅពីនិយាយថា ខ្ញុំបានជួបបង នួន នៅថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧តែប៉ុណ្ណោះ»។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី មេធាវីបានអះអាងថា សុន សេន នៅតែដើរតួនាទីជាថ្នាក់លើរបស់ ឌុច ហើយថា គាត់មិនដែលទទួលបញ្ជាអ្វីពី នួន ជា ឡើយ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិបានសួរ ឌុច ទាក់ទងនឹងការរំដោះទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយសួរថាតើនរណាជាអ្នកគ្រប់គ្រងកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាទាំងអស់នៅឆ្នាំ១៩៧៥។ ឌុច បានតបសង្កេតថា មានតែលេខាបក្សនិងអនុលេខាបក្សតែប៉ុណ្ណោះដែលមានអំណាចពេញទី ដោយថ្លែកម្ចាំងតាមតំបន់គឺគ្រប់គ្រងដោយលេខាតំបន់។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់មេធាវីថាតើ ឌុច បានស្គាល់សម្តេច ហេង សំរិន មុនពេលរំដោះទីក្រុងភ្នំពេញដែរឬយ៉ាងណា គាត់បាននិយាយថា ហេង សំរិន ជាប្រធានកងពលធំពាក់ព័ន្ធភូមិភាគបូព៌ា។

ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេលព្រឹក មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិ នួន ជា បានរំឭក ឌុច ពីអំណះអំណាងមួយចំនួនដូចជា ១) ក្នុងអំឡុងពេលសួរសាកសួរ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានបង្ហាញឯកសារមួយចំនួនដែលបញ្ជាក់ថា សុន សេន បានបង្គាប់ ស៊ូ ម៉ែត ឲ្យសរសេរសំបុត្រមកឲ្យ ឌុច នៅឆ្នាំ១៩៧៧។ ២) ឌុច បាននិយាយថាសំបុត្រទាំងនោះមិនបានប្រគល់ឲ្យគាត់ផ្ទាល់ទេ ប៉ុន្តែ សុន សេន ជាអ្នកប្រគល់សំបុត្រទាំងនោះ។ ៣) នៅក្នុងដីកាកាត់ទោស ឌុច ក្នុងសំណុំរឿង០០១ទេ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានអះអាងថា ការបកស្រាយរបស់ ឌុច ពីសំបុត្រទាំងនេះ «មិនគួរឲ្យជឿជាក់បានទេ»។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានជំទាស់នឹងការបញ្ចេញមតិបែបនេះ ហើយស្នើសុំឲ្យចៅក្រមធ្វើអន្តរាគមន៍។ ក្រោយពីចៅក្រមបង្គាប់មិនឲ្យ ឌុច បកស្រាយសេចក្តីអត្ថាធិប្បាយរបស់មេធាវីការពារក្តីមក មេធាវីបានចោទប្រកាន់ ឌុច បន្ថែមទៀតថា គាត់បានទម្លាក់កំហុសលើ នួន ជា សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលគាត់បានប្រព្រឹត្តនៅមន្ទីរស-២១ ក្រោយពេលដែល សុន សេន បានផ្ញាស់ទៅកាន់តំណែងខាងតំបន់វិញ។ មេធាវី បាននិយាយទៅកាន់ ឌុច ថា «អ្នកឯងគឺជាមនុស្សនិយាយកុហក ហើយថែមទាំងប្រឌិតចម្ងើយសារភាពទៀត»។

សវនាការពេលរសៀល

ក្រោយពីឈប់សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់ មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិ ចាស្ពី ជ៉ាវ បានបន្តចោទសួរ ឌុច។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់មេធាវី ឌុច បាននិយាយថា ឌុច មិនបានចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំជាមួយគណៈមជ្ឈិមនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៧និងឆ្នាំ១៩៧៩ឡើយ។ គណៈមជ្ឈិមគឺជាអ្នកសម្រេចលើចម្ងើយសារភាពនីមួយៗរបស់មន្ទីរស-២១។ មេធាវីបានដកស្រង់សម្តីរបស់ ឌុច ឆ្លើយតបទៅកាន់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលបាននិយាយថា «ខ្ញុំគិតថារបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនេះជារបបឧក្រិដ្ឋចាប់ពីឆ្នាំ១៩៨៣ទៅ»។ យោងតាមអំណះអំណាងនេះ មេធាវីបានសួរ ឌុច ថាហេតុអ្វីបានជារហូតមកដល់ឆ្នាំ១៩៨៣ទើបគាត់យល់ថារបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជារបបឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ឌុច បានឆ្លើយតបថា «ដើម្បីសម្រេចថារបបនេះគឺជារបបឧក្រិដ្ឋកម្មបានលុះត្រាតែយើងមានការយល់ដឹងយ៉ាងទូលំទូលាយពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនេះ។ មិនមែនចេះតែនិយាយដោយគ្មានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់ឡើយ»។ មេធាវីបានរៀបរាប់ថា ឌុច បានអានឯកសារជាច្រើនដែលត្រូវបានដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងដូចជាសៀវភៅរបស់លោក ដេវីដ ឆេដល័រ និង ភាពយន្តឯកសាររបស់លោក រិទ្ធី ប៉ាន់ជាដើម។ អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីបានចោទសួរថា តើ ឌុច បានយល់ពីរចនាសម្ព័ន្ធនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យកាន់តែច្បាស់

តាមរយៈឯកសារទាំងអស់នេះមែនដែរឬទេ ។ ឌុច បានយល់ស្របថាការអានឯកសារទាំងអស់នេះជួយឲ្យគាត់យល់កាន់តែច្បាស់ពីទំនាក់ទំនងរវាងមន្ទីរស-២១ជាមួយនឹងគណៈមជ្ឈិម ។

បន្ថែមលើនេះ មេធាវីបានលើកឡើងសក្ខីកម្ម ឌុច ដែលបានផ្តល់ឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។ ឌុច តែងតែនិយាយឃ្លាមួយថា «បើតាមការជ្រាំនស្មានរបស់ខ្ញុំ ឬតាមការសន្មត» ។ ដូច្នេះមេធាវីបានចោទប្រកាន់ថា ឌុច បានធ្វើសក្ខីកម្មដោយផ្អែកលើការជ្រាំនស្មានតែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែហ៊ានអះអាងថា ខ្លួនបានដឹងពីរចនាសម្ព័ន្ធថ្នាក់លើរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បើទោះបីជាគាត់បាននិយាយនៅក្នុងបទសម្ភាសន៍ជាមួយនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត «ទោះបីជាអ្នកសួរខ្ញុំពីរឿងរ៉ាវដែលបានកើតឡើងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យយ៉ាងណាក្តី ក៏ខ្ញុំមិនមានអ៊ីនធឺណិនិយាយជ្រាបអ្នកដែរ ពីព្រោះខ្ញុំហាក់បីដូចជាបានជាប់ឃុំនៅមន្ទីរស-២១រហូតក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ» ។

ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេលរសៀល មេធាវីការពារក្តីជាតិរបស់ នួន ជា គឺលោក សុន អរុណ បានបន្តចោទសួរសាក្សី ឌុច ដោយមុតងនេះលោកសួរពីរចនាសម្ព័ន្ធរបស់មន្ទីរសន្តិសុខ ។ ជាដំបូង មេធាវីបានសួរឲ្យបកស្រាយពីរចនាសម្ព័ន្ធរបស់មន្ទីរសន្តិសុខក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា យោងតាមឯកសារចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ គ្មានការកំណត់តំណែងជាមន្ត្រីមន្ទីរសន្តិសុខឡើយ ។ បន្ថែមលើនេះ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់បង្ហាញឯកសារស្តីពីការប្រជុំរបស់គណៈមជ្ឈិមកាលពីថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ឯកសារនោះបានសរសេរថា នួន ជា ទទួលបន្ទុកផ្នែកកិច្ចការសង្គម ឃោសនាការនិងកិច្ចការបក្ស ។ យោងតាមមុខតំណែងដែលមានចែងក្នុងឯកសារនេះ មេធាវីបានសួរ ឌុច ថាតើ នួន ជា អាចមកជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចការសន្តិសុខបានដោយរបៀបណា ។ ឌុច បានអះអាងថា «កិច្ចការបក្ស» នេះមិនមែនមានន័យត្រឹមតែបង្រៀនគោលនយោបាយបក្សដល់សមាជិកបក្សប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាមានន័យថា នួន ជា ថែមទាំងមានសិទ្ធិជ្រើសតាំងសមាជិកបក្សនិងដាក់ឈ្មោះលើសមាជិកបក្សណាដែលប្រព្រឹត្តខុសពីគោលការណ៍បក្ស ។ ឌុច បានបន្ថែមទៀតថា ដើម្បីក្តាប់កិច្ចការបក្សបានល្អត្រាតែអ្នកនោះដឹងពីគ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់របស់សមាជិកបក្សនីមួយៗ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ចុងក្រោយថា ប្រសិនបើលេខាបក្សមិននៅទេ នោះអនុលេខាបក្សនឹងចេញមុខបំពេញកិច្ចការជំនួស ។ ដោយឡែក មេធាវីការពារក្តីបានងាកមកសួរ ឌុច ពីរចនាសម្ព័ន្ធរបស់ក្រសួងការពារជាតិ ។ ឌុច បានបកស្រាយថា សុន សេន គឺជាអ្នកទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងកិច្ចការនៅក្រសួងការពារជាតិ ចំណែកឯលេខាបក្ស និងអនុលេខាបក្សជាអ្នកមើលការខុសត្រូវពីខាងលើ ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់មេធាវីការពារក្តីទាក់ទងនឹងទំនាក់ទំនងក្នុងជួរថ្នាក់ដឹកនាំនិងរចនាសម្ព័ន្ធនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានយកគំរូតាមបដិវត្តលក្ខណៈវប្បធម៌តាមប្រទេសចិន ។ មានន័យថាថ្នាក់ដឹកនាំខ្លះមានវ័យចាស់ ដូច្នេះគាត់ត្រូវបានសមាជិកបក្សផ្សេងទៀតគោរព ប៉ុន្តែ ជាក់ស្តែងគាត់គ្មានអំណាចអ្វីទេ ។ ខណៈពេលដែលមេធាវីការពារក្តីបានឲ្យ ឌុច ពន្យល់ឃ្លា«ដៃដើងរបស់បក្ស» និង «ដៃដើងរបស់ ប៉ុល ពត» ឌុច បានលើកយកអង្គប្រជុំកាលពីថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៦ មកបកស្រាយ ។ ឌុច បាននិយាយថា ក្នុងអង្គប្រជុំនេះលេខាបក្ស ប៉ុល ពត ក្តាប់កិច្ចការទូទៅទាំងអស់ ហើយចំណែកអនុលេខាបក្ស នួន ជា ក្តាប់កិច្ចការបក្ស ។ បើកាលណាលេខាបក្សមិននៅនោះអនុលេខាបក្សអាចមើលការខុសត្រូវចំពោះកិច្ចការទាំងអស់ជំនួសបាន ។ យ៉ាងណាមិញ មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ឌុច ថាតើនៅមន្ទីរស-២១មានការផ្ទេរការទទួលខុសត្រូវដូចគ្នានឹងអំណាចខាងលើរបស់ ឌុច ដែរឬទេ ។ ឌុច បានអះអាងថា គាត់មានអំណាចមើលការខុសត្រូវកិច្ចការទាំងអស់នៅមន្ទីរស-២១ ហើយប្រសិនបើគាត់មិននៅមន្ទីរស-២១ នោះអនុប្រធានរបស់គាត់អាចមើលការខុសត្រូវជំនួស ឌុច បាន ។ ប៉ុន្តែ ឌុច បានបញ្ជាក់អង្គជំនុំជម្រះថា បើទោះបីជាយ៉ាងណាក្តី សេចក្តីសម្រេចទាំងអស់ត្រូវតែបញ្ជូនមកឲ្យគាត់ពិនិត្យដដែល ។ បន្ថែមលើនេះ មេធាវីការពារក្តីបានចោទសួរថាតើគាត់មានភស្តុតាងមកបញ្ជាក់ថា គាត់បានងាក់ទងជាមួយនឹង នួន ជា ដ្ឋាល់បន្ទាប់ពី សុន សេន ដ្ឋាស់ទៅកាន់ខាងតំបន់ដែរឬទេ ។ ឌុច បាននិយាយថាគ្មានការប្រកាសជាសំបុត្រដ្ឋការសម្រាប់ការផ្ទេរតំណែងរបស់ សុន សេន ទៅឲ្យ នួន ជា ទេក្នុងអំឡុងពេលនោះ ពីព្រោះតាមគោលការណ៍របស់បក្សបើទោះបីជាមានការដ្ឋាស់ប្តូរ

ថ្នាក់ដឹកនាំ ក៏មិនចាំបាច់មានសេចក្តីប្រកាសជាផ្លូវការអ្វីឡើយ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួរបស់មេធាវីការពារក្តីខាក់ទងនឹងការជម្លៀសប្រជាជនពីទីក្រុង ខុច បានអះអាងថា ថ្នាក់ដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានណែនាំពីដែនការជម្លៀសប្រជាជនតាមរយៈទស្សនាវដ្តីទង់បដិវត្តន៍របស់បក្ស។ ខុច ក៏បាននិយាយបន្ថែមទៀតថាកាលពីឆ្នាំ១៩៧៤ សុន សេន បានបង្គាប់ឲ្យ ខុច ជម្លៀសមនុស្សមួយចំនួនទៅខេត្តពោធិ៍សាត់។

សក្ខីកម្មថ្ងៃទីដប់ពីរ (ថ្ងៃទី៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២)

សវនាការពេលព្រឹក

វេទិកាចោទសួរសាក្សី ខុច ត្រូវបានផ្ទេរទៅឲ្យមេធាវីការពារក្តី អៀង សារី។ ជាកិច្ចចាប់ផ្តើម មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិ ម៉ៃឃើល ខាណាវ៉ាស់ បានធ្វើការសន្និដ្ឋានលើសក្ខីកម្មរបស់ ខុច កន្លងមកនេះថា តួនាទីការដើរហើរ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ ខុច នៅមន្ទីរស-២១ នៅមានកម្រិតនៅឡើយ។ បន្ថែមលើនេះ ខុច គ្រាន់តែជាកម្មាភិបាលថ្នាក់កណ្តាលតែប៉ុណ្ណោះ។ ដូច្នេះនៅមន្ទីរស-២១ ខុច បានព្យាយាមប្រឹងប្រែងគោរពតាមគោលការណ៍និងវិន័យបក្សយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួនតាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើរបស់ខ្លួនគឺ សុន សេន និង នួន ជា។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ខុច ពីភាពភ័យខ្លាចរបស់គាត់ក្នុងអំឡុងត្រាប់ត្រងមន្ទីរស-២១។ ខុច បានឆ្លើយតបថា គាត់រន្ធត់ និងភ័យខ្លាចនៅពេលដែល នួន ជា ចេញបញ្ជាឲ្យគាត់សម្លាប់អ្នកទោសទាំងអស់នៅឆ្នាំ១៩៧៩។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ខុច ថាតើគាត់បានដឹងពីព័ត៌មានដែលត្រូវទាញយកពីចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោស ហើយថាតើឲ្យតែអ្នកទោសដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាត្រូវតែចាត់ទុកជាខ្មាំងមែនដែរឬទេ។ ខុច បានបញ្ជាក់ថាទាំងអស់នេះគឺជាការអនុវត្តទូទៅនៅមន្ទីរស-២១។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួរបស់មេធាវីថា តើ ខុច និងបុគ្គលិករបស់គាត់បានព្យាយាមបង្ខំឲ្យអ្នកទោសទាំងអស់ឆ្លើយថាខ្លួនជាភ្នាក់ងារ សេ.អ៊ី.អា, កា.ហ្សេ.បេ ឬយួនតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្មមែនដែរឬយ៉ាងណានោះ ខុច បានបញ្ជាក់ថាតាមរយៈការសួរចម្លើយនិងការធ្វើទារុណកម្ម អ៊ីដែលមន្ទីរស-២១ ចង់បានពីអ្នកទោសគឺចម្លើយសារភាព។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ខុច ទាំងបង្ខំថាតើគាត់បានបង្ខំឲ្យអ្នកទោសដែលទទួលទារុណកម្មឆ្លើយថាខ្លួនជាខ្មាំងមែនដែរឬទេ។ បន្ថែមលើនេះ មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ខុច ថាតើអ្នកទោសត្រូវតែសរសេរចម្លើយសារភាពរបស់ខ្លួនម្តងហើយម្តងទៀតដើម្បីទាញយកចម្លើយមួយដែលមន្ទីរស-២១ចង់បានឬយ៉ាងណា។ ខុច បានបញ្ជាក់ថា អ្នកទោសខ្លះត្រូវតែសរសេរចម្លើយសារភាពរបស់ខ្លួនម្តងហើយម្តងទៀត។ ការធ្វើដូច្នេះគឺដើម្បីធានាថា ចម្លើយសារភាពដែលទទួលបានមានលក្ខណៈប្រត្យក្សមិនមែនដើម្បីដំរុញឲ្យអ្នកទោសនិយាយកុហកទេ។ ខណៈពេលដែលមេធាវីការពារក្តីបានសួរថាតើ ខុច ត្រូវតែពិនិត្យមើលចម្លើយសារភាពមុននឹងផ្ញើទៅឲ្យ សុន សេន ឬ ខុច បានអះអាងថា ក្រោយពីបានផ្ញើចម្លើយសារភាពទៅថ្នាក់លើជួនកាល សុន សេន បានបង្គាប់ឲ្យគាត់សួរចម្លើយអ្នកទោសម្តងទៀត ហើយជួនកាល នួន ជា បានសួរបញ្ជាក់ឃ្លាឆ្ងាយមួយចំនួននៅក្នុងចម្លើយសារភាព។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី ខុច បាននិយាយថា គាត់មិនមានទំនាក់ទំនងអ្វីជាមួយនឹង អៀង សារី ទេ។ គាត់គ្រាន់តែធ្លាប់បានឃើញ អៀង សារី ពីចម្ងាយបានពីរដងតែប៉ុណ្ណោះ។ ហើយគាត់មិនដែលបានទៅក្រសួងការបរទេសឬមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងបុគ្គលិករបស់ក្រសួងនេះដែរ។ ដោយឡែក មេធាវី ម៉ៃឃើល ខាណាវ៉ាស់ បានសួរ ខុច ពីទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់ដឹកនាំកំពូលរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាថាតើគាត់បានដឹងពីទំនាក់ទំនងរវាង ប៉ុល ពត និង សុន សេន ឬ ប៉ុល ពត និង នួន ជា ឬ ប៉ុល ពត និង អៀង សារី ដែរឬទេ។ ខុច បានឆ្លើយតបយ៉ាងខ្លីថា គាត់មិនបានដឹងពីទំនាក់ទំនងរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំបក្សច្បាស់លាស់ទេ។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ខុច ថា តើធ្លាប់បានអានរបាយការណ៍ប្រជុំរបស់គណៈមជ្ឈិមឬគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ដែរឬទេ។ ខុច បានបញ្ជាក់ថារាល់ការប្រជុំរបស់គណៈមជ្ឈិមតែងតែមានការកត់ត្រាជារបាយការណ៍ជានិច្ច ប៉ុន្តែ គាត់មិនដែលបានចូលរួមប្រជុំរបស់គណៈមជ្ឈិម ហើយក៏មិនបានអានរបាយការណ៍ទាំងនោះដែរ។ យ៉ាងណាមិញ គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានដឹងពីខ្លឹមសារនៃប្រជុំទាំងនោះតាមរយៈការសន្ទនាជាមួយ សុន សេន។ ជួនកាល ខុច បានសួរនាំនិរសា ប៉ាង ពីការប្រជុំនោះ។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរទៀតថា តើការសួរនាំពីការប្រជុំនេះអាចនាំទោសដល់ខ្លួនដែរឬទេ។ ខុច បានឆ្លើយថា ប្រសិនបើ ប៉ាង

និយាយពីរឿងនេះដល់ថ្នាក់លើនោះ ឌុច ប្រាកដជាត្រូវបាន ប៉ុលពត ដាក់ទណ្ឌកម្មជាមិនខាន ។ ខណៈពេលនេះ មេធាវីការពារក្តីបានដាកមកផ្ទោតលើឯកសារដែលត្រូវបានដាក់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២វិញម្តង ។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរថាតើ ឌុច មានបានអានឯកសារដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានឲ្យមុនពេលឡើងធ្វើសក្ខីកម្មដែរឬទេ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា គាត់ បានអានឯកសារទាំងនោះ ។

ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេលព្រឹក មេធាវី ម៉ៃឃើលខាណារ៉ាស់ បានដកស្រង់បទសម្ភាសន៍របស់ ឌុច ជាមួយនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលក្នុងនោះ ឌុច បាននិយាយថា «បើអ្នកចង់ឲ្យខ្ញុំនិយាយតែរឿងដែលខ្ញុំបានដឹងនោះខ្ញុំគិតថាខ្ញុំគ្មានអ្វីនឹងនិយាយប្រាប់អ្នកទេ ពីព្រោះខ្ញុំហាក់បីដូចជាជាប់ឃុំនៅមន្ទីរស-២១» ។ យោងតាមអំណះអំណាងនេះ មេធាវីការពារក្តីបានសន្និដ្ឋានថា ក្នុងអំឡុងពេលគ្រប់គ្រងមន្ទីរស-២១ ឌុច បានត្រឹមតែធ្វើដំណើរទៅមន្ទីរស-២១ រឿងរាល់ថ្ងៃ ប៉ុន្តែមិនបានធ្វើដំណើរជុំវិញទីក្រុងភ្នំពេញទេ ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីការពារក្តីបានដាក់បង្ហាញឯកសារបទសម្ភាសន៍ជាលាយលក្ខអក្សររបស់ ឌុច ជាមួយនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដោយដកស្រង់ពាក្យសម្តី ឌុច ដែលនិយាយថា«ខ្លួនខ្ញុំផ្ទាល់មិនដឹងពីកិច្ចការរបស់អ្នកដទៃទេ ។ នេះមានន័យថា យើងមិនអាចនិយាយបានថារបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនេះគឺជារបបឧក្រិដ្ឋកម្មនោះទេ ប៉ុន្តែ យើងអាចត្រឹមតែដឹងថាឧក្រិដ្ឋកម្មត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅមន្ទីរស-២១» ។ ជាការឆ្លើយតប ឌុច បាននិយាយថា កាលណោះគាត់បានឆ្លើយដូច្នេះដ្ឋែកតាមចំណេះដឹងផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់នាពេលនោះមុនពេលគាត់បានអានឯកសារបន្ថែមផ្សេងៗទៀត ។ ក្រោយពីបានតស៊ូមតិជាមួយនឹងភាគីសហព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មេធាវីការពារក្តីបានដាក់បង្ហាញបទសម្ភាសន៍របស់ ឌុច ជាមួយនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលធ្វើឡើងកាលពីឆ្នាំ២០០៧ដោយដកស្រង់សម្តី ឌុច ដូចតទៅ :

«ខ្ញុំចង់និយាយពីរឿងរ៉ាវរបស់សំបុត្រមួយដែលខ្ញុំបានបដិសេធមិនទទួលស្គាល់ ។ ខ្ញុំបានបង្ខំខ្លួនខ្ញុំមិនឲ្យទទួលស្គាល់សំបុត្រទាំងនោះទាំងភាពភ័យខ្លាច និងខ្មាសអៀន ។ មូលហេតុគឺថា ខ្ញុំត្រូវរង់ចាំទទួលបានឯកសារភ័ស្តុតាងយកមកអានដើម្បីពង្រឹងការចងចាំរបស់ខ្ញុំ ។ ជារួមខ្ញុំត្រូវការភ័ស្តុតាងគ្រប់ប្រភេទទាំងអស់ដើម្បីបង្ហាញតុលាការពីទិដ្ឋភាពឧក្រិដ្ឋកម្មដែលកើតមានឡើងនៅមន្ទីរស-២១» ។

អាស្រ័យលើពាក្យសម្តីរបស់ ឌុច ទាំងអស់នេះ មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា ឌុច បានផ្តល់ព័ត៌មានមិនពិត ពីព្រោះគាត់ចង់អានឯកសារភ័ស្តុតាងសិនមុននឹងផ្តល់ចម្លើយ ។

សវនាការពេលរសៀល

ក្រោយពីឈប់សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់ ភាគីទាំងអស់បានមានវត្តមាននៅក្នុងបន្ទប់សវនាការលើកលែងតែជនជាប់ចោទអៀង សារី និង នួន ជា ។ ជាកិច្ចបន្ត ភាគីមេធាវីការពារក្តី អៀង សារី បាន ចោទសួរ ឌុច បន្ថែមទៀតដើម្បីផ្ទៀងផ្ទាត់សក្ខីកម្មរបស់គាត់ ។ មេធាវីការពាក្តីបានលើកឡើងឃ្លាមួយដែល ឌុច បាននិយាយថា «នៅមន្ទីរស-២១ ខ្ញុំបានព្យាយាមគេចវេសពីការងារ ។ ខ្ញុំយល់ព្រមបំពេញកិច្ចការណាដែលខ្ញុំមិនអាចគេចវេសបានតែប៉ុណ្ណោះ ។ ខ្ញុំមិនយកចិត្តទុកដាក់នឹងកិច្ចការទាំងអស់នោះទេ» ។ ឌុច បានឆ្លើយតបនឹងការលើកឡើងនេះថា «ការគេចវេសពីការងារនេះ»មានន័យថា គាត់ «មិនចង់បំពេញការងារជាមន្ត្រីសន្តិសុខទេ» ប៉ុន្តែ គាត់មិនអាចគេចវេសបាន ។ បន្ថែមលើនេះ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងនូវបទសម្ភាសន៍របស់ ឌុច ជាមួយនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលធ្វើឡើងនៅខែតុលាឆ្នាំ២០០៩ ដោយដកស្រង់ពាក្យសម្តីគាត់ពីរឃ្លា : ១) «យើងត្រូវតែបែងចែងខ្លឹមសារដែលមានចែងក្នុងទ្រឹស្តីនិងការអនុវត្តឲ្យដាច់ពីគ្នា ។ បើតាមទ្រឹស្តី ការបែងចែកអំណាចគឺអនុវត្តតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈមជ្ឈិមចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ ។ ប៉ុន្តែបើតាមការអនុវត្តអំណាចទាំងអស់គឺឋិតនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់ ប៉ុលពត» ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ចំពោះខ្លឹមសារដកស្រង់នេះថា«ទ្រឹស្តីនិយាយដូច្នេះ ប៉ុន្តែការអនុវត្តអាចខុសពីទ្រឹស្តី» ។ មេធាវីការពារក្តីបានឲ្យ ឌុច បកស្រាយពីខ្លឹមសារទ្រឹស្តី និងការអនុវត្តនេះបន្ថែមទៀត ។ ជាការឆ្លើយតប ឌុច បានបញ្ជាក់ដោយលើកស្ថានភាពជាក់ស្តែងមួយមកបង្ហាញថា «តាមទ្រឹស្តី លេខាបក្សមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការកម្ទេចខ្មាំង ។ ប៉ុន្តែការអនុវត្តជាក់ស្តែង ក្នុងការកម្ទេចខ្មាំងអាចខុសពីនេះ» ។ មេធាវីការពារក្តីបានដកស្រង់បទ

សម្ភាសន៍របស់ ឌុច ជាមួយនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតកាលពីខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ហើយបានអះអាងថា រាល់សេចក្តីសម្រេចទាំងអស់របស់លេខាបក្សនិងអនុលេខាបក្សត្រូវតែអនុវត្តតាមដាច់ខាត ។ បើនរណាមិនគោរពតាមសេចក្តីសម្រេច ជននោះត្រូវតែកម្ចាត់ចោល ។ ឆ្លើយតបនឹងខ្លឹមសារដែល ឌុច បាននិយាយក្នុងបទសម្ភាសន៍ដែលថា«ក្នុងចំណោមសមាជិកគណៈមជ្ឈិមទាំងប្រាំពីរនាក់ មានតែសមាជិកបីនាក់តែប៉ុណ្ណោះដែលមានសិទ្ធិអំណាចមើលការខុសត្រូវលើមន្ទីរសន្តិសុខដែលសមាជិកទាំងបីនាក់នោះគឺ ប៉ុល ពត, នួន ជា និង សុន សេន» ឌុច បានបញ្ជាក់ពីគោលជំហរយល់ស្របតាមការអះអាងរបស់ខ្លួនកាលពីឆ្នាំ២០០៩ដដែលនិងបានបន្ថែមទៀតថា ប៉ុល ពត មានអំណាចធំជាងគេបង្អស់ ។ ភ្លាមនោះមេធាវីការពារក្តីបានសួរ ឌុច បញ្ជាក់ថា តើយ្យានេះមានន័យថា ប៉ុល ពត អាចចាប់ខ្លួន អៀង សារី, នួន ជា, ឬ ខៀវ សំផន មែនដែរឬទេ ។ ឌុច បានឆ្លើយថា នេះគឺជាការពិតដោយបញ្ជាក់បន្ថែមថាវាក៏ អាស្រ័យលើមូលហេតុរបស់ ប៉ុល ពត ក្នុងការចាប់ខ្លួនអ្នកទាំងអស់នេះដែរ ។ ដោយឡែក មេធាវីការពារក្តីបានងាកមកសួរ ឌុច ពីការធ្វើ ទារុណកម្មលើ វ៉ន រ៉ឹត ។ ឌុច បាននិយាយថា វ៉ន រ៉ឹត ត្រូវបានធ្វើទារុណកម្ម ។ នេះគឺជាគោលការណ៍បក្សក្នុងការធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោស បើសិនជាអ្នកទោសមិនព្រមឆ្លើយ ។ ឌុច បានឆ្លើយបន្ថែមទៀតថា វ៉ន រ៉ឹត បានសរសេរចម្លើយសារភាពដោយខ្លួនឯង ហើយថាគាត់បានពិនិត្យចម្លើយសារភាពនោះ មុនពេលបញ្ជូនទៅឲ្យ នួន ជា ពិនិត្យ ។ មេធាវីបាន សួរ ឌុច ថា តើ វ៉ន រ៉ឹត បានសារភាពពីកំហុសរបស់ខ្លួនដែរឬទេ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា វ៉ន រ៉ឹត បានសារភាពថាជា សេ.អ៊ី.អា ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួរថា តើ ឌុច ជឿថា វ៉ន រ៉ឹត គឺជាសេ.អ៊ី.អា.មែនដែរឬយ៉ាងណានោះ គាត់បាននិយាយថា គាត់មិនដឹងច្បាស់ទេ ។

ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេលរសៀល មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិបានងាកមកសួរសំណួរទូទៅវិញម្តង ។ ជាកិច្ចបន្តមេធាវីបានសួរ ឌុច ថា តើបានដឹងពីវិធីសាស្ត្រក្នុងការចាប់ខ្លួនបុគ្គលិករបស់ក្រសួងការបរទេសដែរឬទេ ។ ឌុច គ្រាន់តែឆ្លើយតបថា បុគ្គលិកក្រសួងការបរទេសជាច្រើននាក់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ។ ហើយថា បើតាមគោលការណ៍មានតែ សុន សេន និង នួន ជា តែប៉ុណ្ណោះដែលអាចសម្រេចថានរណាត្រូវចាប់ខ្លួន ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ទៀតថា នេះគឺជាខ្លឹមសារដែលមានចែងក្នុងទ្រឹស្តី ប៉ុន្តែការអនុវត្តជាក់ស្តែងអាចខុសពីនេះ ។ បន្ថែមលើនេះ ឌុច បានអះអាងថា គាត់មិនចាំថានរណាជាអ្នកចាប់ខ្លួនមនុស្សពីក្រសួងការបរទេសបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ទេ ។ មេធាវីការពារក្តីបានចោទប្រកាន់ថា ឌុច កំពុងតែធ្វើការសន្និដ្ឋានទៅពេលនិយាយពីគោលការណ៍ចាប់ខ្លួន ។ ឌុច បានឆ្លើយតបថា ជាទូទៅគាត់បានឃើញការចាប់ខ្លួនមនុស្សពីក្រសួងការបរទេសមែន ប៉ុន្តែគាត់គ្មានភ័ស្តុតាងមកបញ្ជាក់ថា អៀង សារី ជាអ្នកចាត់តាំងឲ្យមានការចាប់ខ្លួននេះទេ ។ ឌុច បានបន្ថែមទៀតថា ប្រសិនបើ អៀង សារី មិនបានចូលរួមប្រជុំជាមួយសមាជិកគណៈមជ្ឈិមទេ នោះ ប៉ុល ពត នឹងសម្រេចថានរណាត្រូវចាប់ខ្លួន ហើយបន្ទាប់មកនឹងរាយការណ៍ឲ្យ អៀង សារី អនុវត្ត ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ឌុច ថាតើពាក្យ «អង្គការ» នេះសំដៅ ប៉ុល ពត ហើយថា សុន សេន ដើរតួនាទីតំណាងឲ្យ ប៉ុល ពត មែនដែរឬទេ ។ ឌុច បានអះអាងថា«មែន» ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់មេធាវីការពារក្តីថាតើ«គោលបំណងរបស់មន្ទីរស-២១ គឺដើម្បីស្វែងរកការពិតមែនដែរឬទេ?» ឌុច បានឆ្លើយតបការសន្និដ្ឋានបែបនេះគឺអាស្រ័យលើចៅក្រមនិងអស់លោកអ្នកវិនិច្ឆ័យ ហើយថាមន្ទីរស-២១មានកាតព្វកិច្ចប្រឆាំងនឹងខ្មាំង ។ បន្ថែមលើនេះ មេធាវីការពារក្តីបានលើក យកពាក្យសម្ពីដែល ឌុច បាននិយាយក្នុងបទសម្ភាសន៍ជាមួយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងការចាប់ខ្លួនបុគ្គលិកក្រសួងការបរទេសថា «ខ្ញុំយល់ថាសេចក្តីសម្រេចចាប់ខ្លួនបុគ្គលិកក្រសួងការបរទេសប្រហែលជាយកទៅពិភាក្សាយោបល់ជាមួយនឹង អៀង សារី» ។ ឌុច បានអះអាងលើការដកស្រង់ពាក្យសម្ពីនេះថា គាត់នៅតែប្រកាន់ជំហរលើការសន្និដ្ឋានបែបនេះដដែល ។ ជាការតទល់មតិ មេធាវីការពារក្តីបានចោទសួរថាតើ ឌុច មិនគិតថាការសន្និដ្ឋានរបស់គាត់នេះវាខុសទេឬ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា «វាមានខុសម្តងម្កាល ប៉ុន្តែជាទូទៅការសន្និដ្ឋានរបស់គាត់គឺត្រឹមត្រូវ» ។ ក្រោយមកទៀត មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ឌុច ពីកុមារដែល អៀង សារី បានទុកក្រោយពេលដែលឪពុកម្តាយរបស់កុមារទាំងអស់នេះត្រូវបានសម្លាប់ ។ ឌុច បានរៀបរាប់ថា គាត់បានដឹងថា អៀង សារី បាន

ទុកកុមារទាំងអស់នេះនៅទសវត្សរ៍៩០ ។ ប៉ុន្តែ គាត់មិនបានដឹងពីព័ត៌មានអ្វីបន្ថែមទេគ្រាន់តែដឹងថាកុមារនេះបាននៅរស់រានមានជីវិតក្រោយពេលដែលឪពុកម្តាយរបស់អ្នកទាំងអស់នេះត្រូវបានសម្លាប់ ។ ផ្អែកលើអំណះអំណាងដ៏ខ្លីនេះ មេធាវីការពារក្តីបានចោទប្រកាន់ថា ឌុច គ្មានព័ត៌មានជាក់លាក់ដើម្បីបញ្ជាក់ថា អៀងសារី មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ឪពុកម្តាយរបស់កុមារទាំងអស់នេះទេ ។

សក្ខីកម្មថ្ងៃទីដប់បី (ថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២)

សវនាការពេលព្រឹក

ថ្ងៃនេះគឺជាថ្ងៃបញ្ចប់សក្ខីកម្មរបស់ ឌុច ។ ជាកិច្ចចាប់ផ្តើម មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិ អាធ័រ រើកខេន បានជម្រាបអង្គជំនុំជម្រះថាភាគីរបស់ខ្លួននឹងប្រុងប្រយ័ត្នជាមួយនឹងការសួរសំណួរពាក់ព័ន្ធនឹងព័ត៌មានដែល ឌុច បានអះអាងថា ខ្លួនបានដឹងបានឃើញនិងបានឲ្ម ។ មេធាវីការពារក្តីបានបន្តទៀតថា ឌុច មិនមែនជាអ្នកជំនាញ ហើយក៏មិនមែនជាប្រវត្តិវិទូដែរ ។ ដូច្នេះ ឌុច មិនគួរទាមទារអានឯកសារដែលគាត់មិនបានឃើញឬអានក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដើម្បីឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់មេធាវីឡើយ ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់មេធាវីការពារក្តី ឌុច បាននិយាយថា មុនពេលចូលរួមប្រជុំនៅថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ឌុច មិនដែលមានទំនាក់ទំនងអ្វីជាមួយនឹង ខៀវ សំផន ទេ ។ ឌុច បានបន្ថែមទៀតថា តាមគោលការណ៍បក្ស អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់អាចជួបពិភាក្សាតែជាមួយនឹងថ្នាក់លើផ្ទាល់របស់ខ្លួនឯងតែប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះ ឌុច មិនដែលបានជួបជា មួយ ខៀវ សំផន ទេ ហើយថា សុន សេន ក៏មិនដែលនិយាយពី ខៀវ សំផន ដែរ ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីការពារក្តីបានដាក់ឯកសារសក្ខីកម្មដែល ឌុច ផ្តល់ឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដើម្បីចោទសួរសំណួរ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានដឹងថាតើថ្នាក់លើរបស់គាត់ចេញសេចក្តីសម្រេចយ៉ាងដូចម្តេចទេ ហើយថា ខៀវ សំផន មិនបានពិនិត្យចម្លើយសារភាពមុន សុន សេន ទេ ។ ខណៈពេលនេះ មេធាវីការពារក្តីបានដាកមកសួរ ឌុច ពីអំណះអំណាងមួយដែល ប៉ង់ បាននិយាយថា ខៀវ សំផន នឹងឡើងធ្វើជាគណៈប្រតិភូជំនួស វ៉ន រ៉ឹត ក្នុងអង្គប្រជុំរបស់គណៈមជ្ឈិម ។ មេធាវីការ ពារក្តីបានសួរ ឌុច ថាតើ ប៉ង់ បានចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំគណៈមជ្ឈិមនេះដែរឬទេ ។ ឌុច បានរៀបរាប់ថា បើតាមគោលការណ៍ ប៉ង់ គឺជាអ្នករៀបចំអង្គប្រជុំនេះ ប៉ុន្តែ ប៉ង់ ប្រហែលជាមិនមានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំនេះទេ ។ មេធាវីការពារក្តីបានចោទសួរថា «ដូច្នេះមានន័យថា ប៉ង់ មិនអាចប្រាប់ ឌុច បានថា ខៀវ សំផន បានធ្វើជាគណៈប្រតិភូក្នុងអង្គប្រជុំនេះទេ» ។ ឌុច បានអះអាងថា ក្នុងនាមជាអ្នករៀបចំអង្គប្រជុំ ប៉ង់ បានទទួលបញ្ជាពី ប៉ុល ពត ឲ្យកោះអញ្ជើញ ខៀវ សំផន ចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំ ។ ឌុច បាន រៀបរាប់បន្ថែមទៀតថា គាត់មិនដែលបាននិយាយជាមួយនឹង ប៉ង់ ទេនៅពេលដែល ប៉ង់ ត្រូវបានជាប់ឃុំនៅមន្ទីរស-២១ ។ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីបានដកស្រង់សក្ខីកម្មដែល ឌុច បាននិយាយកាលពីឆ្នាំ១៩៩៩ថា គាត់បាននិយាយជាមួយ ប៉ង់ ក្រោយពេលដែល ប៉ង់ ត្រូវបានធ្វើទារុណកម្ម ។ ឌុច បានអះអាងថា អ្វីដែលគាត់និយាយក្នុងតុលាការថ្ងៃនេះគឺជាការពិត ។ ឌុច បានបន្ថែមទៀតថា ឌុច មិនចាំថា ប៉ង់ ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅពេលណាទេ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែដឹងថា ប៉ង់ ត្រូវបានចាប់ខ្លួនបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ពីរខែក្រោយពេល ជូ ជេត ត្រូវបានបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៨ ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់មេធាវីការពារក្តីថាតើ ប៉ង់ ត្រូវបានកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតតាមដានដែរឬទេ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា សុន សេន បានបង្គាប់ឲ្យអ្នកទោសឆ្លើយដាក់ ប៉ង់ ហើយ ឌុច បានដឹងថា ប៉ង់ មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងខ្សែខ្មាំងមុនពេល ជូ ជេត ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ។ សុន សេន បានចាកចេញពីមន្ទីរស-២១មុន ពេល ជូ ជេត មកដល់មន្ទីរស-២១ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា រឿងរ៉ាវដែល ប៉ង់ មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកទោសត្រូវបានរក្សាទុកជាការសម្ងាត់រហូតដល់មានបញ្ជាពីថ្នាក់លើឲ្យចាប់ខ្លួន ប៉ង់ ។ យោងតាមអំណះអំណាងខាងដើមមេធាវីការពារក្តីបានជឿជាក់ថា ឌុច បានជួបនិយាយជាមួយនឹង ប៉ង់ ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រជុំរបស់គណៈមជ្ឈិម ។ ដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីបានសួរថាតើ ឌុច មិនខ្លាចថា ប៉ង់ នឹងឆ្លើយដាក់ខ្លួនទេឬ ។ ឌុច បានអះអាងថា «រឿងនេះវាមិនអាចកើតឡើងទេ» ។ ឌុច បានចោទជាសំណួរវិញថា «តើអ្នកសួរចម្លើយគេឲ្យ ប៉ង់ មកឆ្លើយដាក់ខ្ញុំងាយ ៗ បានឬ? តើគណៈមជ្ឈិមគេជឿការចោទប្រកាន់របស់ ប៉ង់ មកលើរូបខ្ញុំដែរទេ?» ឌុច បានគូសបញ្ជាក់សារជាថ្មីម្តងទៀតថា

ការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់ ប៉ិង ជា មួយនឹងខ្លាំងមិនត្រូវបានលេចធ្លៅនៅក្នុងមន្ទីរស-២១ ទេ ប៉ុន្តែត្រូវបានបញ្ជូនទៅ ប៉ុល ពត ផ្ទាល់ ។

ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេលព្រឹក មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិរបស់ ខៀវ សំដន បានបន្តសួរ ឌុច ជាហូរហែ ។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរថាតើ តាម៉ុក បានអះអាងថា ជូ ជេត មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងខ្សែខ្លាំងដែរឬទេ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថាតាមទស្សនៈរបស់គាត់ តាម៉ុក មិនចូលចិត្ត ជូ ជេត ទេ ។ យោងតាមបទសម្ភាសន៍របស់ ឌុច ជាមួយនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត «មុនពេល ជូ ជេត ត្រូវបានចាប់ខ្លួនអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់ ជូ ជេត ទាំងអស់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ។ បន្ថែមលើនេះ មេធាវីការពារក្តីបានសួរថាតើ ឌុច មានបានឆ្លើយជ្រាប់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា ខៀវ សំដន បានចូលរួមក្នុងសេចក្តីសម្រេចចាប់ខ្លួន ជូ ជេត ដែរឬទេ ។ ឌុច បានអះអាងថា នេះគឺហេតុការណ៍ដែលគាត់បានដឹងតាម ប៉ិង ទាំងអស់ ។ កាលនោះ ខៀវ សំដន ត្រូវបាន ប៉ុល ពត អញ្ជើញឲ្យចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំរបស់គណៈមជ្ឈិមពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួនរបស់ ជូ ជេត ។ ឌុច បានបន្ថែមថា «ខ្ញុំបានចាំថាកាលនោះ ខៀវ សំដន ត្រូវបានអញ្ជើញឲ្យចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំនេះជំនួស វ៉ន វ៉ែត ដើម្បីឲ្យ ខៀវ សំដន បានជ្រាបពី «វិធានការបន្ទុកមួកក្នុងជួរបក្ស» ។ មេធាវីការពារក្តីបាន សួរ ឌុច បន្ថែមទៀតថាតើ ប៉ិង មានជ្រាប់ពីមូលហេតុដែល វ៉ន វ៉ែត មិនត្រូវបានអញ្ជើញឲ្យចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំរបស់គណៈមជ្ឈិមនេះដែរឬទេ ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា «វ៉ន វ៉ែត ជាមនុស្សពិបាកធ្វើការជាមួយ ។ មានមូលហេតុនោះ វ៉ន វ៉ែត មិនយល់ស្របឲ្យបក្សធ្វើការវេចមុខខ្លាំងក្នុងជួរបក្ស» ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់មេធាវីការពារក្តី ឌុច បានឲ្យដឹងថា ឌុច បានជួប វ៉ន វ៉ែត ជាលើកចុងក្រោយនៅថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ។ កាលណោះ វ៉ន វ៉ែត បានទៅមន្ទីរស-២១ ខណៈពេលដែល ប៉ិង ត្រូវបានឃុំខ្លួន ។ ឌុច បានបន្ថែមទៀត នៅពេលដែល ប៉ិង ត្រូវបានចាប់ខ្លួន នួន ជា បានបញ្ជូនសំបុត្រមួយបង្គាប់ឲ្យ វ៉ន វ៉ែត ធ្វើការជាមួយ ឌុច នៅមន្ទីរស-២១ ។

សវនាការពេលរសៀល

ក្រោយពីឈប់សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់ មេធាវី អាធ័រ រើកខេន បានបន្តចោទសំណួរទៅកាន់ ឌុច បន្ថែមទៀត ។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ឌុច ពីការអះអាងរបស់ ឌុច ដែលថា ខៀវ សំដន បានកាន់កាប់ឃ្លាំងគ្រាប់ពូជមួយកន្លែង ។ ឌុច បាននិយាយថា គាត់បានដឹងព័ត៌មានតាមរយៈអតីតប្រធានឃ្លាំងនេះដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ។ ឌុច បានបន្ថែមថា អតីតប្រធានឃ្លាំងនោះបាននិយាយថា ខៀវ សំដន បានបង្គាប់ឲ្យធ្វើជាភ្នាក់ងារសេអ៊ីអា ។ ដោយឡែក មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងពីសក្ខីកម្មដែល ឌុច បានផ្តល់កាលពីថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទាក់ទងនឹងការប្រជុំជាមួយ ខៀវ សំដន នៅថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ មុនពេលកងទ័ពវៀតណាមវាយចូលទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ឌុច បានរៀបរាប់ថា កាលនោះ ខៀវ សំដន ជាអ្នកដឹកនាំអង្គប្រជុំនោះហើយបានបង្គាប់ឲ្យសមាជិកបក្សទាំងអស់កុំព្រួយបារម្ភ ហើយបន្តបំពេញការងាររបស់ខ្លួនដូចធម្មតា ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់មេធាវីការពារក្តីថាតើ ឌុច មានអំណះអំណាងអ្វីដែលបញ្ជាក់ថាតើ ខៀវ សំដន គឺជាប្រធានឃ្លាំងរដ្ឋនោះ ឌុច បានអះអាងថា គាត់បានដឹងពីរឿងនេះតាមរយៈអ្នកចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំខាងលើនិងតាមរយៈអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់ ខៀវ សំដន ផ្ទាល់ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនបញ្ជូនទៅមន្ទីរស-២១ ។ ឌុច បានបន្ថែមថា ខៀវ សំដន គឺជាភ្នាក់ងារសេអ៊ីអា ។ ជាងនេះទៅទៀត តាមរយៈភស្តុតាងមួយចំនួន ឌុច បានអះអាងថា ខៀវ សំដន គឺជាអ្នកចេញសំបុត្រអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើដំណើរពីតំបន់មួយទៅតំបន់មួយទៀកម្ខាភិបាលទាំងអស់ ។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ឌុច ថានរណាជាអ្នកចុះហត្ថលេខាលើសំបុត្រអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើដំណើរនោះ ។ ឌុច បាននិយាយថា ខៀវ សំដន ជាអ្នកចុះហត្ថលេខាហើយគាត់បានស្គាល់អក្សររបស់ ខៀវ សំដន ច្បាស់ ។ បន្ទាប់មកទៀត មេធាវីការពារក្តីបានដាក់មក សួរ ឌុច ថា តើនរណាទទួលខុសត្រូវខាងចាប់អ្នកទោសពីក្រសួងការបរទេសបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ។ ឌុច បានអះអាងថា គឺជា «លីន» ។

ក្រោយពីឈប់សម្រាកពេលរសៀលមក មេធាវី អាធ័រ រើកខេន បានសួរបញ្ជាក់ ឌុច ម្តងទៀតថា តើមាននរណាក្រៅពីសមមិត្ត លីន ដែលបានចាប់ខ្លួនអ្នកទោសពីក្រសួងការបរទេសបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ដែរឬទេ ។ ឌុច បាននិយាយថាមានមូលហេតុនោះ សមមិត្ត ចៀម ក៏បានចាប់ខ្លួនអ្នកទោសពីក្រសួងការបរទេសមក

មន្ទីរស-២១ដែរ ។ ដោយឡែក មេធាវីការពារក្តីក៏បានឡាកមកសួរ ឌុច ជាលើកចុងក្រោយថាតើបានដឹងថាអ្នកនៅក្រោមបន្ទាប់របស់ ខៀវ សំផន ដែលត្រូវបានចាប់ខ្ជួនមកមន្ទីរស-២១នោះ បានធ្វើការនៅមន្ទីរឃ្លាំងរដ្ឋដោយរបៀបណា ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថាគាត់បានជួបអ្នកនៅក្រោមបន្ទាប់របស់ ខៀវ សំផន នៅក្នុងអង្គពិធីគម្រប់ខួបជ័យជម្នះរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ហើយបានដឹងថាអ្នកនៅក្រោមបន្ទាប់នោះធ្វើការនៅភូមិភាគនិរតី ។

បន្ទាប់ពីភាគីមេធាវីការពារក្តីរបស់ ខៀវ សំផន បានបញ្ចប់ការសាកសួរសាក្សីមក ចៅក្រមក៏បានប្រគល់រ៉ូទិកាសួរសាក្សីឲ្យដល់ភាគីមេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា វិញម្តង ។ មេធាវីការពារក្តីជាតិ សុន អរុណ បានចាប់ផ្តើមដោយសួរសំណួរពីរថាតើ ឌុច មានរក្សាទុកសំបុត្រដែល នួន ជា បានចុះហត្ថលេខាដែរឬទេ និងថាតើ នួន ជា ពិតជាបានបន្ទាប់ឲ្យ វ៉ន រ៉ឹត ទៅបំពេញការងារនៅមន្ទីរស-២១មែនដែរឬយ៉ាងណា ។ ឌុច បានបញ្ជាក់ថា សំបុត្រដែលចាត់តាំង វ៉ន រ៉ឹត ឲ្យមកបំពេញការងារនៅមន្ទីរស-២១មានចុះឈ្មោះ «សម្ងាត់» របស់ នួន ជា ហើយថា ឌុច មិនបានរក្សាទុកសំបុត្រនោះទេ ។ ឌុច ក៏បានបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា តាមគោលការណ៍ប៉ុល ពត ជាអ្នកសម្រេចចាត់តាំង វ៉ន រ៉ឹត ប៉ុន្តែស្របពេលជាមួយគ្នានោះ នួន ជា ក៏បានចូលរួមពិនិត្យដែរ ។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរថាតើ ឌុច បានដឹងពីរឿងរ៉ាវរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានេះច្រើនបែបនេះដោយរបៀបណា បើគាត់មានវត្តមាននៅតែក្នុងមន្ទីរស-២១ ។ ឌុច បានអះអាងថា ក្នុងនាមជាសមាជិកបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧១ និងជាអ្នករស់នៅឆ្ងងកាត់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគាត់បានដឹងព្រឹត្តិការណ៍ជាច្រើនដែលបានកើតឡើងក្នុងរបបនេះ ។ យ៉ាងណាមិញ មេធាវីការពារក្តីបានចោទប្រកាន់ថា ឌុច បានដឹងពីរឿងរ៉ាវទាំងអស់នេះតាមរយៈការអានឯកសារជាជាងតាមបទពិសោធន៍របស់ខ្ជួនផ្ទាល់ ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួរបន្ថែមទៀតរបស់មេធាវីការពារក្តី ឌុច បានរៀបរាប់ថានៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ នួន ជា បានបន្ទាប់ឲ្យគាត់សម្ងាប់អ្នកទោសដែលនៅសេសសល់ចោលទាំងអស់ ។ ឌុច បានបន្ថែមទៀតថាគាត់បានសួរពីហេតុផលក្នុងការសម្ងាប់អ្នកទោសចោលទាំងអស់ដែរប៉ុន្តែ នួន ជា មិនបានឆ្លើយតបអ្វីឡើយ ។ មេធាវីការពារក្តីបានសួរ ឌុច បន្តទៀតថា តើនៅពេលដែល សុន សេន ត្រូវបានចាត់តាំងទៅគ្រប់គ្រងកិច្ចការខាងតំបន់ថ្នាក់លើមានបានចេញសំបុត្រជាផ្លូវការបន្ទាប់ថា នួន ជា នឹងឡើងកាន់កាប់តំណែងមើលខុសត្រូវមន្ទីរស-២១ ជំនួស សុន សេន ដែរឬទេ ។ ឌុច បាននិយាយថារាល់ការផ្ទាស់ប្តូរតួនាទី ឬមុខតំណែងគ្មានការចេញសំបុត្រជាផ្លូវការពីសំណាក់ថ្នាក់ដឹកនាំឡើយ ។

ជាចុងបញ្ចប់ ក្រោយពេលដែលភាគីមេធាវីការពារក្តីទាំងអស់បានបញ្ចប់ការ សាកសួរសាក្សី ឌុច លោកប្រធានចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះបានដំបូងបានបិទអង្គសវនាការត្រឹមថ្ងៃនេះសម្រាប់នីតិវិធីសួរនាំសាក្សី ឌុច ។ **ឡែន សុខស្រីនិត**

សារមន្ទីរទក្រិដ្ឋកម្មប្រលយពូជសាសន៍ទួលស្ទែង

សួបតម្ពល់អដ្ឋិធាតុវត្តព្រៃតាធឹកសង់ថ្មី

ដោយសារភាពចាស់ទ្រុឌទ្រោមនៃកន្លែងតម្ពល់អដ្ឋិធាតុចាស់ស្ថិតក្នុងបរិវេណអតីតមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រៃតាធឹកឬកគីសោម មន្ត្រី អាជ្ញាធរស្រុក ព្រះសង្ឆ និងអ្នកភូមិបានផ្ទួចផ្ទើមឲ្យមានការកសាងសង់ស្ពូបថ្មីមួយទៀត ។ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏សាងសង់នេះនៅតែទាមទារឲ្យមានការជួយជ្រោមជ្រែងពីប្រជាពលរដ្ឋ និងសប្បុរសជនបន្ថែមទៀតដែរ ។ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រៃតាធឹកជាអតីតមន្ទីរសុខស្រុកប្រសូតិ បច្ចុប្បន្ន (ស្រុកស្វាយទាប) តំបន់២៣ ។ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រៃតាធឹកនេះស្ថិតនៅភូមិព្រៃតាធឹក ឃុំគគីសោម ស្រុកស្វាយទាប ខេត្តស្វាយរៀង មានចម្ងាយប្រមាណប្រាំគីឡូម៉ែត្រពីព្រំប្រទល់ប្រទេសវៀតណាម ។ មន្ទីរសន្តិសុខនេះបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៧៥ ដោយមានឈ្មោះ តាខសា ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ។ ក្រោយមកអង្គការបានផ្ទាស់ តាខសា ឲ្យទៅធ្វើការនៅមន្ទីរសន្តិសុខស្រុកស្វាយរៀងវិញ រួចដាក់អ្នកថ្មីមកគ្រប់គ្រងមកជំនួសវិញ ។ ប៉ុន្តែអ្នកគ្រប់គ្រងក្រោយៗនោះត្រូវអង្គការចាប់ខ្ជួនទាំងអស់ ។ ចំពោះអ្នកទោសដែលត្រូវបានចាប់ខ្ជួនមកឃុំឃាំងក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខនេះមានដូចជាប្រជាជនរស់នៅក្នុងសហករណ៍ដែលធ្វើខុសសីលធម៌, សិល្ឆៈករ, ព្រះសង្ឆ, ទាហាន និងមន្ត្រីរាជការនៅក្នុងសង្គមចាស់ ។ អ្នកទោសទាំងអស់នោះត្រូវទទួលរងនូវទារុណកម្មនិងបង្អត់អាហារមុននឹងឆ្មាំគុកយកទៅសម្ងាប់ចោល ។ ចំណែក អ្នកទោសដែលមានឋានៈនិងតួនាទីធំៗក្នុងសង្គម-ចាស់ត្រូវប្រធានគុកបញ្ជូនបន្ទទៅមន្ទីរសន្តិសុខតំបន់ ។ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រៃតាធឹកនេះមានកងឈ្ងបនិងឆ្មាំគុកយាមការពារយ៉ាងតឹងរឹង ។ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មានជនរងគ្រោះបានរួចរស់ជីវិតក្រោយឆ្នាំ ១៩៧៩ មកដែរ ដូចជា ឈ្មោះ ស ដៃ, ភាគ សម្បត្តិ, សោម តាក, នាង សំអាត, មឹង សំផន និង ឈ្មោះ ហ៊ុល សាវ៉ន ។ បើតាមអ្នកទោសឈ្មោះ ស ដៃ អតីតទាហាន លន់ នល់ ដែលធ្ងាប់ជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមន្ទីរសុខវត្តព្រៃតាធឹករយៈ ១៨ខែបានឲ្យដឹងថា មានអ្នកទោសប្រមាណមួយម៉ឺនប្រាំពាន់នាក់ជាប់ឃុំនៅក្នុងមន្ទីរសុខនេះ ។ ដៃ បន្ទថា គាត់ឃើញកងសន្តិសុខយកអ្នកទោសរាប់រយនាក់ទៅឃុំឃាំងនៅក្នុងព្រះវិហារកុដិនៅខាងលើនិងក្រោមសាលាឆាននិងក្នុងបរិវេណវត្តព្រៃតាធឹកទាំងមូល ។ ក្រោយមក អ្នកទោសទាំងអស់នោះបាត់ខ្ជួនទាំងអស់ ។ ចំណែក លោក ប៉ាល់ សុន បច្ចុប្បន្នមេឃុំគគីសោមបាននិយាយថា បើតាមការប្រជុំសួរនាំមន្ត្រីនៅក្នុងឃុំទាំងមូលគឺមានអ្នកទោសសរុបទាំងអស់ប្រមាណជិតប្រាំមួយពាន់នាក់ត្រូវបានសម្ងាប់នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខនេះ ។ ចំណែក អ្នកទោសមួយចំនួនទៀតត្រូវប្រធានគុកផ្ទេរយកទៅដាក់នៅមន្ទីរសុខក្នុងស្រុកស្វាយជ្រំវិញនៅដែលពេលកងទ័ពវៀតណាមវាយចូលមកដល់ផ្សារ

សួបតម្ពល់នៅវត្តព្រៃតាធឹកកំពុងសាងសង់

កំពង់ចក បច្ចុប្បន្ន (ស្ថិតក្នុងស្រុករំដួល) ដែលមានចម្ងាយប្រមាណ ជាងដប់គីឡូម៉ែត្រពីព្រំប្រទល់ប្រទេសវៀតណាមនៅឆ្នាំ១៩៧៧ ។

បន្ថែមលើនេះ អ្នកភូមិដែលរស់នៅជិតមន្ទីរសន្តិសុខនេះ ក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហមបានប៉ានស្មានថា មានអ្នកទោសប្រមាណ ជាងប្រាំពីរពាន់ប្រាំរយនាក់បានស្លាប់នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខនេះ ។ ទោះបីជាប្រភពទាំងបីខាងលើនេះ បង្ហាញពីតួរលេខខុសគ្នាអំពីចំនួនអ្នកទោសដែលបានស្លាប់ទៅយ៉ាងក៏ដោយ ក៏ក្រោយរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំនៅឆ្នាំ១៩៧៩មានសាកសពរាប់រាយនាក់ត្រូវបានគាស់ចេញពីរណ្តៅក្នុងបរិវេណមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រៃតាធឹកហៅវត្តគគីសោមនេះ ដោយមិនគិតពីរណ្តៅខ្លះទៀតដែលមិនបានធ្វើការគាស់កកាយរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះទេ ។ ឆ្អឹងសាកសពទាំងនោះត្រូវបានព្រះសង្ឆ ប្រជាជន និងមន្ត្រី នៅក្នុងមូលដ្ឋានយកទៅតម្កល់ក្នុងរោងមួយដែលសាងសង់ឡើងពីឈើប្រក់ក្បឿងស្ថិតក្នុងបរិវេណមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រៃតាធឹកនេះតែម្តងប៉ុន្តែកន្លែងតម្កល់នេះពុំមានទ្វារឬរបងព័ទ្ធការពារឲ្យបានមាំទាំនោះទេ ។

ក្រោយមក អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានបានយកឆ្អឹងមួយចំនួនពីកន្លែងតម្កល់អដ្ឋិធាតុវត្តព្រៃតាធឹកទៅតម្កល់ទុកនៅមណ្ឌលខក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ ប៉ុល ពត ស្ថិតនៅភូមិតាណរ៍ ឃុំស្វាយតឿ បច្ចុប្បន្ន (សង្កាត់ស្វាយតឿ) ស្រុកកំពង់រោទ៍ បច្ចុប្បន្ន (ក្រុងស្វាយរៀង) ខេត្តស្វាយរៀង ដែលជាកន្លែងប្រារព្ធទិវាចងកំហឹងនៅរៀងរាល់ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ជាផ្លូវការរបស់ខេត្តវិញ ។ ចំណែកឆ្អឹងមួយចំនួនទៀតដែលនៅសេសសល់ត្រូវគោសុីហើយមួយចំនួនទៀតត្រូវគ្រូផ្សំថ្នាំខ្មែរទៅយកមកដុសផ្សំថ្នាំសម្រាប់ព្យាបាលអ្នកជំងឺ ។ ជាក់ស្តែង ឆ្អឹងលលាដ៍ក្បាលរបស់អ្នកទោសនៅសល់ចំនួន៣៣៧នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។

រហូតមកដល់ឆ្នាំ២០០៩ ដោយសារមើលឃើញកន្លែងតម្កល់អដ្ឋិធាតុវត្តព្រៃតាធឹកឬវត្តគគីសោមនេះមានសភាពទ្រុឌទ្រោមខ្លាំង និងគ្មានការថែទាំឲ្យបានដិតដល់ ទើបលោក សោម ថា អភិបាលស្រុកស្វាយទាបបានចាត់តាំងលោក ពេញ ជា ធ្វើជាប្រធានគណៈកម្មាធិការរៃអង្គាស់ថវិកាពីប្រជាពលរដ្ឋក្នុងមូលដ្ឋាន និងមន្ត្រីរាជការក្នុងស្រុកទាំងមូលដើម្បីសាងសង់ស្តូបតម្កល់អដ្ឋិធាតុថ្មីដែលមានទំហំបីម៉ែត្រគុណនឹងបីម៉ែត្រ ។

ការសាងសង់ស្តូបថ្មីនេះ បានចំណាយថវិការប្រមាណ ជិតបីពាន់នាក់ដុល្លារអាមេរិកប៉ុន្តែថវិកាដែលបានមកពីរៃអង្គាសនេះពុំគ្រប់ចំនួនទៅធ្វើឲ្យការសាងសង់នេះបានអូសបន្លាយរហូតមកដល់ពេលនេះ ។ បច្ចុប្បន្ន ការសាងសង់ នៅខ្វះខាតទ្វារកញ្ចក់, ធ្នើរសម្រាប់តម្កល់អដ្ឋិធាតុនិងសម្ភារមួយចំនួនទៀត ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបលោកអភិបាលស្រុក គណៈកម្មាធិការ សាងសង់ព្រះសង្ឆនិងប្រជាពលរដ្ឋក្នុងស្រុកស្វាយទាបសំណូមពរឲ្យសប្បុរសជនជួយសាងសង់ស្តូបតម្កល់អដ្ឋិធាតុនេះបន្តទៀតដើម្បីទុកជាកន្លែងគោរពសក្ការបូជានិងកន្លែងប្រារព្ធពិធីបុណ្យរំព្ទកវិញ្ញាណក្ខ័ន្ធជនរងគ្រោះក្នុងមូលដ្ឋានរបស់គាត់ ។

សព្វថ្ងៃ ទោះបីជាការសាងសង់ស្តូបតម្កល់អដ្ឋិធាតុវត្តព្រៃតាធឹកនេះពុំទាន់ចប់រួចរាល់ហើយក៏ដោយ ក៏ការផ្ទួចផ្ទើមគំនិតឲ្យមានសំណង់នេះមានតម្លៃនិងមានសារសំខាន់ណាស់ក្នុងការបង្កើតឲ្យមានការចងចាំសម្រាប់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមនិងជនរងគ្រោះដែលបានស្លាប់និងជាពិសេសដើម្បីថែរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ជាតិទាំងមូល ។ **សោម ប៊ុនថន**

ស្តូបតម្កល់ដែលបានសង់រួចរាល់

ការឈឺចាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

លោកយាយ ខេង ដិត អាយុ៥៣ឆ្នាំ រស់នៅខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញបានរៀបរាប់ពីការរស់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមថា៖

១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ជាថ្ងៃដែលយោធាខ្មែរក្រហមចូលក្រុងភ្នំពេញ។ យោធាខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមជម្លៀសប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញរួមទាំងក្រុមគ្រួសាររបស់ ដិត ដង។ ពេលនោះ យោធាខ្មែរក្រហមបានបង្ខំឲ្យគ្រួសាររបស់គាត់ចេញពីផ្ទះដោយប្រាប់ថា ចេញតែរយៈពេលបីម៉ោងប៉ុណ្ណោះ ហើយភ្លាមនោះដែរ យោធាខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតប្រកប ដោយទឹកមុខកាចសាហាវបានមកប្រាប់ទៀតថាឲ្យចេញតែបីថ្ងៃទេ។ ពេលនោះក្រុមគ្រួសាររបស់ ដិត មិនបានយកសម្ភារមកតាមខ្លួនច្រើនទេដោយគិតថាចេញតែបីថ្ងៃ។ ក្រុមគ្រួសារ ដិត សម្រេចចិត្តមកស្រុកកំណើតខាងម្តាយនៅកោះដាច់ខេត្តកណ្តាលតែមិនបានធ្វើដំណើរតាមផ្លូវជាតិលេខ៦ទេ ព្រោះយោធាខ្មែរក្រហមមិនឲ្យទៅ។ គ្រួសាររបស់គាត់ក៏សម្រេចចិត្តធ្វើដំណើរតាមផ្លូវច្បារអំពៅរួចរត់ទូកនៅមុខវត្តនិរោធន៍រង្សីមកកាន់អរិយកូរ្តត្រ ហើយបន្តដំណើរនិងរត់ទូកមួយទៀតទៅកាន់កោះដាច់។ ពេលមកដល់ស្រុកខាងម្តាយដំបូង ក្រុមគ្រួសារដិតរស់នៅជាលក្ខណៈឯកជនមិនទាន់ហូបរួមនៅឡើយទេ។ ដោយសារតែខ្វះអាហារហូបចុកគ្រួសាររបស់ដិតបានយកគោអារខ្វះទៅដូរយកមាន់ឬអង្ករពីអ្នកមូលដ្ឋានដើម្បីមកហូប។ រស់នៅទីនោះបានពីរខែ ដិត ក៏ធ្លាក់ខ្លួនឈឺដោយជ្រុះសក់និងចូលទៅសម្រាកទៅពេទ្យដែលមានទីតាំងសព្វថ្ងៃជាសាលាជាតិកសិកម្មព្រែកលៀប។ ដិត បានរៀបរាប់ថា កាលនោះអគារពេទ្យមានបីឬបួនអគារ។ ពេលដែលកំពុងសម្រាកព្យាបាលទៅពេទ្យ កម្មាភិបាលពេទ្យបានឲ្យគាត់លេបថ្នាំអាចម៍ទន្សាយនិងចាក់ទឹកដូងតែគាត់នៅតែមិនមានភាពធូរស្រាលសោះឡើយ។ ដិត បាននិយាយថាគាត់គ្មានជម្រើសអ្វីទេគឺត្រូវតែស្នាក់នៅមន្ទីរពេទ្យអស់រយៈពេលពីរខែ។ ដិត បន្តែមទៀតថា នៅក្នុងបរិវេណមន្ទីរពេទ្យមានរោងចាយចិតនៅផ្នែកខាងក្រោយ (បច្ចុប្បន្នរុះរើចោលហើយ) និងមានកន្លែងឃុំឃាំងនៅជិតរោងចាយ (បច្ចុប្បន្នជាអគារសិក្សាផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច)។ ដិត មិនបានដឹងថា ទីនោះគឺជាគុកទេតែក្រោយមក ទើបគាត់ដឹងព្រោះមានពេលអ្នកទោសម្នាក់បានឈឺហើយមកគេងក្បែរគ្រែរបស់ ដិត ដែរ។ ក្រោយពីសួរនាំរួចទើប ដិត ដឹងថា គុកមានទីតាំងនៅក្នុងបរិវេណមន្ទីរពេទ្យនេះដែរ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៦ មានអង្គមីទិញមួយនៅវត្តខ្ទរ ព្រែកលាប ដោយពេលនោះកម្មាភិបាលបានប្រកាសថា អ្នកដែលមកពីទីក្រុងភ្នំពេញទាំងអស់ត្រូវឲ្យចេញទៅខេត្តពោធិ៍សាត់ និងបាត់ដំបងនាពេលឆាប់ៗនេះ។ ថ្ងៃធ្វើដំណើរបានមកដល់ពេលនោះសភាពដំណើរបស់ ដិត មិនទាន់ជាដាច់នៅឡើយទេ តែគាត់គិតថាបើទៅពោធិ៍សាត់ និងបាត់ដំបងប្រហែលស្ថានភាពស្រួលជាងនៅទីនេះព្រោះពីមុនខេត្តបាត់ដំបងជាខេត្តដែលសម្បូរសប្បាយ។ គាត់ក៏ស្ម័គ្រចិត្តឡើងលើកាណូតជាមួយនឹងអ្នកផ្សេងទៀតឆ្ពោះទៅតំបន់នោះ។ ដិត បានរៀបរាប់ថា កាលនោះកាណូតទាំងអស់មានបួនគ្រឿងហើយកាណូតនីមួយៗដុតមនុស្សណែនសឹងតែលិច។ កាណូតបានទៅឈប់នៅកំពង់ហ្លួងខេត្តកណ្តាល។ ក្រោយមកទើបពេលទៅដល់ពោធិ៍សាត់ ដិត អះអាងថា ស្ថានភាពមិនដូចអ្វីដែលគាត់គិតទុកទេ ព្រោះពេលទៅដល់កម្មាភិបាលនៅភូមិភាគពាយព្យបានបំបែកតាមក្រុមគ្រួសារគាត់កងរៀងៗខ្លួនមិនឲ្យនៅជួបជុំគ្នាទេ។ ដិត បានរៀបរាប់ដោយទុក្ខសោកថា «បើសិនជា កម្មាភិបាល ឲ្យខ្ញុំទៅការដ្ឋានយប់ឡើងខ្ញុំបាននៅជាមួយម្តាយតែបើឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើការទៅតាមកងវិញ ខ្ញុំមិនបានជួបម្តាយទេ បើចង់មកជួបគាត់ទាល់តែសុំមេក្រុម តែភាគច្រើនគេមិនឲ្យយើងទៅជួបម្តាយទេ»។ ដិត រៀបរាប់ទៀតថា កាលនោះគាត់មានអាយុ១៥-១៦ឆ្នាំ ហើយកម្មាភិបាលដាក់គាត់ក្នុងកងយុវជនដែលមាន តាឡូញ ជាប្រធានកង ហើយការងារដែលធ្វើមានវែកដី សូង ច្រូត ហើយតាឡូញ បានបង្រៀនគាត់ឲ្យចេះកាន់ទង្គើលភ្លូរ។ ដិត និយាយទៀតគាត់មិនភ្លូរបានល្អដូរយុវជនទេ តែគាត់អាចភ្លូរបាន។ ដិត រៀបរាប់ថា «តាឡូញ ជាមនុស្សសុភាពគួរសម ហើយពេលដែលខ្ញុំធ្វើឲ្យបាក់ទង្គើលគាត់មិនប្រកាន់ទោសព្រៃអ្វីទេ»។ ក្រោយមក តាឡូញ

ត្រូវបានដាស់ចេញ តែ ដិត មិនដឹងថា ឲ្យគាត់ទៅណាទេ ហើយស្ត្រីម្នាក់ឈ្មោះ ក្រែម ចូលមកជំនួស។ ដិត បាននិយាយថា «យាយក្រែម ក៏មិនកាចដែរ តែគាត់រិតត្បិតការហូបចុកខ្លាំងណាស់ដោយអង្គបីកំប៉ុងហូបគ្នាដប់នាក់លាយជាមួយព្រលិត។ រៀងរាល់ដប់ថ្ងៃទើបមានការប្រជុំម្តង។

ឆ្នាំ១៩៧៨ ដិត ត្រូវអង្គការបង្ខំឲ្យរៀបការដែលកាលនោះមាន៨០គូរ។ ដិតរៀបរាប់ថា អំឡុងពេលពិធីនោះមានធ្វើនំបញ្ចុកដើម្បីអបអរសាទរផង។ ពេលកងទ័ពវៀតណាមវាយចូលប្រទេសកម្ពុជា ដិត ត្រូវបានកៀរឲ្យចូលព្រៃជាមួយកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម តែក្រោយមក អ្នកភូមិនានាបានជ្រាប់ ដិត ថាឲ្យធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅបឹងទន្លេសាប នោះនិងបានជួបកងទ័ពវៀតណាម។ ដិត បានប្រឹងប្រែងគេចខ្លួនពីកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមជាមួយប្តី ក្របីមួយនឹមនិងអង្គរមួយជាវ។ ដិត និយាយថា «កាលនោះយើងធ្វើដំណើរដោយដើងទេ។ យោធាខ្មែរក្រហមតាមយើងជាប់ពីក្រោយព្រោះគេដឹងថាយើងព្យាយាមរត់គេច»។ ដិត ខិតខំរកស៊ីជាមួយប្តីដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតដោយធ្វើការនៅសាលាជាតិកសិកម្មព្រៃកលៀបដែលជាមន្ទីរពេទ្យដែលគាត់ធ្លាប់សម្រាកព្យាបាលកាលពីរបបខ្មែរក្រហម។ ដិត បាននិយាយថា ពេលដែលគាត់ឃើញទីតាំងសាលាព្រៃកលាបដំបូងគាត់ស្រណោះខ្លួនណាស់។

ដិត បាននិយាយថា គាត់តែងតែនិយាយជ្រាប់កូនរបស់គាត់អំពីរបបខ្មែរក្រហម ហើយពេលដែលមានការបញ្ចាំងខ្សែភាពយន្តដែលនិយាយពីរបបខ្មែរក្រហមម្តងៗ គាត់តែងតែនិយាយជ្រាប់កូនឲ្យទៅមើលដើម្បីឲ្យដឹងពីជីវិតរបស់គាត់កាលពីរបបនោះ។ ដិត និយាយទៀតថា កូនរបស់គាត់ជឿថាមានរបបខ្មែរក្រហមកើតឡើងដោយកូនរបស់គាត់ធ្លាប់ជ្រាប់គាត់ថា «បើខ្ញុំកើតទាន់សម័យនោះប្រហែលមិនរស់ទេ ព្រោះលំបាក ហើយហូបមិនគ្រប់»។ ដិត បន្តមទៀតថា អតីតមេកងរបស់គាត់សព្វថ្ងៃនៅរស់នៅឡើយ។ ទោះបីជាអតីតមេកងនោះជាមនុស្សចិត្តល្អក៏ដោយ ក៏គាត់មិនចង់ទៅសួរសុខទុក្ខដែរ ដោយសារ ដិត ស្អប់និងរបបខ្មែរក្រហមព្រោះរបបនេះធ្វើឲ្យគាត់ព្រាត់ប្រាសម្តាយស្ងាប់ប្អូនស្រីពីរនាក់បងប្រុសម្នាក់និងក្មួយពីរនាក់។ ដិត បន្តមថា «ទោះកើតជាតិណាៗក៏ខ្ញុំនៅ តែស្អប់ខ្មែរក្រហមដែរ»។

ចំពោះតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ដិត យល់ឃើញថានេះជាគំនិតល្អទោះបីជារឿងរ៉ាវកន្លងផុតទៅជាយូរឆ្នាំហើយក៏ដោយ ក៏មេដឹកនាំនោះត្រូវទទួលបានការកាត់ទោសដែរ គឺមិនត្រូវឲ្យអ្នកដែលប្រព្រឹត្តិខុសរួចខ្លួនទេ ទោះចាស់ក៏ដោយ។ ដិត បាននិយាយថា «ដើម្បីកុំឲ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយយកតម្រាប់តាមមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមគឺក្មេងៗត្រូវតែខំរៀននិងដឹកនាំប្រទេសឲ្យរីកចម្រើនមានសន្តិភាព»។ តែចម្ងល់នៅតែមានសម្រាប់ ដិត នៅឡើយ «ខ្ញុំចង់ដឹងថាហេតុអ្វីបានជាមេដឹកនាំទាំងនោះសម្លាប់ខ្មែរគ្នាឯង។ បើធ្វើស្រែបានដល់ស្រូវច្រើនហេតុអ្វីឲ្យហូបបបរ? ហើយរបស់ដែលខ្ញុំដាំបានហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំហូបមិនបាន?»។ បើយើងជជែកគ្នាប្រុសនិងស្រីតែពីរនាក់គេចោទថា យើងខុសសីលធម៌ ឬយើងជជែកស្រីៗតែពីរនាក់គេថាយើងបំផុសបំផុល។ ហេតុអ្វីបានជាយ៉ាងនេះ?»

ចុងបញ្ចប់ ដិត មិនចង់ឲ្យមានរបបនេះកើតឡើងម្តងទៀតព្រោះរបបនេះធ្វើឲ្យគាត់ឈឺចាប់ ហើយមិនចង់ឲ្យកូនចៅគាត់ជួបប្រទះដែរ។

រី លក្ខិណា

ជំណឹងសួររកឮ

នាងខ្ញុំឈ្មោះ លឹម ភានុវណ្ណរង្សីសីហៈ រស់នៅសង្កាត់សន្ទរំកុសលប្យ ខណ្ឌមានជ័យ ក្រុងភ្នំពេញ សូមប្រកាសរកឮឈ្មោះ ហាក់ អុល មកដល់បច្ចុប្បន្នមានអាយុ៧២ឆ្នាំ។ កាលពីសម័យ លន់ នល់ ឪពុកបងនាងខ្ញុំមានផ្ទះនៅទួលគោក ហើយគាត់ធ្វើជាប៉េអឹម។ គាត់បានបែកពីគ្រួសារនៅមុំវត្តលង្កា ពេលដែលខ្មែរក្រហមជម្លៀសប្រជាជនចេញពីក្រុងឆ្នាំ១៩៧៥។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក គ្រួសារនាងខ្ញុំបាត់ដំណឹងគាត់រហូត។

ប្រសិនបើ បងប្អូនណាបានដឹង ឬស្គាល់ឈ្មោះឪពុកបងនាងខ្ញុំ សូមមេត្តាទាក់ទងមកនាងខ្ញុំតាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០១៥ ៥៥៥ ០០៧ ឬមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា អាសយដ្ឋានលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ក្រុងភ្នំពេញ ឬទូរស័ព្ទលេខ ០១២ ៩៩៦ ៧៥០។ សូមអរគុណ។

ខ្មែរឥស្លាមចង់ឱ្យមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនិយាយការពិត

កាលពីចុងខែមិនា ឆ្នាំ២០១២ ក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលដឹកនាំដោយ អេង កុកថាយ បានធ្វើការចាក់បញ្ចាំងការផ្សាយបន្ទផ្ទាល់ពីការផ្ទល់សក្ខីកម្មរបស់ ឌុច នៅភូមិឃ្លាំងស្បែក ស្រុកពញាពុ ខេត្តកណ្ឌាល ។ ឃ្លាំងស្បែកជាភូមិមួយដែលមានប្រជាជនរស់នៅចំនួន១៣៤០ នាក់ឬ៣៣៧ គ្រួសារដែលភាគច្រើនគឺជាខ្មែរឥស្លាម ។ ពេលសួរអ្នកភូមិអំពីប្រវត្តិឈ្មោះភូមិឃ្លាំងស្បែកនេះ អ្នកភូមិភាគច្រើននិយាយថា គាត់មិនដឹងពីប្រវត្តិឈ្មោះនេះទេ គឺគ្រាន់តែពុតគ្នាពីមាត់មួយទៅមាត់មួយតាមឪពុកម្ទាយតែប៉ុណ្ណោះ ។ លោកអ៊ុំ ហិម ភាស់ ដែលមានអាយុ៨០ឆ្នាំបាននិយាយថា កាលពីរបបសង្គមរាស្ត្រនិយម មិនទាន់មានឈ្មោះភូមិឃ្លាំងស្បែកនៅឡើយទេ គឺមានតែឃុំឃ្លាំងស្បែក ហើយក្នុងអំឡុងរបប លន់ នល់ ភូមិឃ្លាំងស្បែកជាតំបន់ប្រទាញប្រទង់រវាងកងទ័ព លន់ នល់ និងយោធាខ្មែរក្រហមដែលនៅម្ខាងម្នាក់ខណ្ឌដោយដងទន្លេសាប ។ ប្រជាជនក្នុងភូមិស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់របប លន់ នល់ ជាប់តាមផ្លូវជាតិលេខ៥ រឹឯយោធាខ្មែរក្រហមគ្រប់គ្រងនៅត្រើយទន្លេម្ខាងទៀត ។ ភាស់ និយាយថា ជាប្រចាំនៅពេលយប់ យោធាខ្មែរក្រហមតែងតែធ្វើការវាយឆ្មក់ដោយបាញ់រះមកលើអ្នកភូមិនៅពេលឃើញនរណាម្នាក់ធ្វើដំណើរឬធ្វើសកម្មភាពផ្សេងៗ ។ ពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច ប្រជាជនក្នុងភូមិឃ្លាំងស្បែកភាគច្រើនត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀសទៅកាន់ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។

ពេលនេះ អ្នកភូមិជាច្រើននាក់ដែលធ្លាប់ឈឺចាប់កាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហមបានមកចូលរួមមើលការចាក់ផ្សាយបន្ទផ្ទាល់ពីសក្ខីកម្មរបស់ ឌុច រៀបចំដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ ក្រោយពីការសាកសួរក្នុងចំណោមអ្នកចូលរួមចំនួនសាមសិបនាក់ទាំងអស់គ្នាបានឆ្លើយថា គាត់ដឹងអំពីការកាត់ទោស ឌុច នៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។ ហ្សៈ រ៉ស់ ភេទស្រី អាយុ៣៩ឆ្នាំជាខ្មែរឥស្លាមបានបញ្ចេញកំនិតយោបល់ថា «ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ស្អប់ខ្ពើមនិងខឹងសម្បាយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹងរបបខ្មែរក្រហមនៅពេលដែលខ្ញុំបានដឹងពុរៀងរ៉ាវទុក្ខលំបាកវេទនា និងឈឺចាប់របស់ម្ទាយខ្ញុំដែលជារងគ្រោះម្នាក់

ខ្មែរឥស្លាមកំពុងអានទស្សនាវដ្ត្រីស្វែងការពិតនិងឯកសារបរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

ក្នុងចំណោមជនរងគ្រោះជាច្រើនទូទាំងប្រទេស» ។ ហ្សៈ រ៉ស់ បានបន្ថែមទៀតថា «ការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ក្រហមនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះមិនផ្តល់អ្វីជាយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះទេ ព្រោះមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមទាំងនោះមិនគ្រាន់តែមានមេធាវីការពារក្តីនូវអំពើឃោរឃៅរបស់ខ្លួនដែលបានប្រព្រឹត្តមកលើប្រជាជនទេ តែថែមទាំងមានជីវភាពរស់នៅស្រួលផង ពេលឈឺមានពេទ្យចាំជួយព្យាបាល ។ ក្នុងរបបដ៏ខ្មៅងងឹតនេះ ប្រជាជនមិនមានអាហារហូបគ្រប់គ្រាន់ គ្មានសិទ្ធិសេរីភាព គ្មានពេទ្យ ជួយព្យាបាលប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពទេ» ។ ហ្សៈ រ៉ស់ បានបន្ថែមថា «ម្តាយខ្ញុំបានស្លាប់ភ្លាមក្រោយពីពេលកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលគ្មានជំនាញបានចាក់ថ្នាំឲ្យគាត់» ។ អ្វីដែលមេដឹកនាំជាន់ខ្មែរក្រហមកំពុងតែមានសព្វថ្ងៃនេះ ហ្សៈ រ៉ស់ យល់ថាតុលាការខ្មែរក្រហមមិនបានផ្តល់យុត្តិធម៌ជូនគាត់ទេ ។ ជនជាតិខ្មែរឥស្លាមភាគច្រើនចង់ឲ្យមេដឹកជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមទទួលខុសត្រូវនូវអំពើដែលបានប្រព្រឹត្តនិងផ្តល់ការពិតដល់ប្រជាជនព្រោះមេដឹកនាំទាំងនោះមានវ័យចាស់ជរាហើយ ។

ជារាល់ឆ្នាំ ខ្មែរឥស្លាមតែងតែធ្វើពីធីបុណ្យ «លើកលែងទោសគ្នាទៅវិញទៅមក» ដែលជាពិធីបុណ្យប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់តាំងពីដូនតាមកម្លៃ៉ះ ។

ប៉ុន្តែ ហ្សៈ រ៉ស់ នៅតែមិនអាចអត់ឱនទោសឲ្យមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានដដែល «ខ្ញុំមិនលើកលែងឲ្យមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងនោះបានទេ ទោះជាគាត់មកសុំការលើកទោសពីខ្ញុំក្តី» ។ ទាក់ទងទៅនិងករណី ឌុច ដែលត្រូវបានសាលាក្តីខ្មែរក្រហមកាត់ទោសឲ្យជាប់គុកអស់មួយជីវិត ហ្សៈ រ៉ស់ នៅតែគិតថាមិនមានយុត្តិធម៌នៅឡើយព្រោះ ឌុច រស់នៅស្រួលដេកស្រួលក្នុងគុក ។ អ្វីដែល ហ្សៈ រ៉ស់ ចង់បានគឺចង់ឲ្យ ឌុច ស្គាល់រស់ជាតិដូចអ្នកទោសគុកទួលស្លែងដែរ ដោយត្រូវបង្អត់អាហារនិងធ្វើទារុណកម្ម ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ បុរសខ្មែរឥស្លាមឈ្មោះ ម៉ាក់ សាលិ អាយុ៤៣ឆ្នាំ បានលើកឡើងថា ឌុច ត្រូវតែបញ្ជូនទៅកាន់ពន្ធនាគារណាដែលមានលក្ខណៈដូចគុកខ្មែរក្រហម ហើយជាប្រភេទគុកងងឹតដើម្បីឲ្យស្គាល់រស់ជាតិទុក្ខលំបាកវេទនាដូចអ្នកទោសរបស់ខ្មែរក្រហមដែរ ។ តែ ម៉ាក់ សាលិ អាចលើកលែងទោសឲ្យខ្មែរក្រហមបាន «ខ្ញុំអាចទទួលយកការលើកទោសឲ្យមេដឹកនាំក្រហមបានពីព្រោះខ្ញុំទុកឲ្យព្រះជាអ្នកសម្រេចទោសកំហុសមេដឹកខ្មែរក្រហមទាំងនោះ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត មេដឹកខ្មែរក្រហមទាំងនោះ សព្វថ្ងៃមានអាយុច្រើនណាស់ទៅហើយដូចនេះខ្ញុំមិនចងកម្មចងពៀរអ្វីនោះទេ» ។ សេចក្តីប្រាថ្នារបស់អ្នកចូលរួមក្នុងកម្មវិធីផ្សាយបន្តផ្ទាល់នេះគឺចង់ឲ្យមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមទាំងនោះមានការទទួលខុសត្រូវដោយនិយាយការពិតនូវទង្វើរបស់ខ្លួនដែលបានប្រព្រឹត្តមកលើជនរងគ្រោះគ្រប់រូបក្នុងពេលដែលខ្លួនបានកាន់អំណាច ។ ទាំងអស់គ្នាចង់ឲ្យមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបង្ហាញការពិតដល់ប្រជាជនកម្ពុជារួមទាំងមនុស្សជំនាន់ក្រោយឲ្យបានដឹងឲ្យយល់នូវទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្ររបបនេះ ។

នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មេដឹកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមដែលរួមមាន : នួន ជា, ខៀវ សំផន និង អៀង សារី ហាក់បីដូចចង់គេចវេះមិនព្រមនិយាយពីអ្វីដែលខ្លួនធ្លាប់ធ្វើទេ ។ ក្រោមការដឹកនាំរបស់របបខ្មែរក្រហម ប្រជាជនជិតពីរលាននាក់បានបាត់បង់ជីវិតតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម ការបង្អត់អាហារ និងការបង្ខិតបង្ខំឲ្យធ្វើការងារធ្ងន់ធ្ងរ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាដែលរួចរានមានជីវិតមួយចំនួនធំគឺស្ត្រីមេម៉ាយ កុមារកំព្រា ហើយអ្នកទាំងអស់នេះត្រូវប្រឈមមុខនឹងការតស៊ូរស់រានមានជីវិតឡើងវិញបន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមបានដួលរលំនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាខ្លះមានជំងឺផ្លូវចិត្ត ក្រោយពីបានជួបប្រទះនូវបទពិសោធន៍យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដែលបានប៉ះទង្គិចសតិបញ្ញាស្មារតីតាមរយៈការឃើញហេតុការណ៍ឈឺចាប់ដោយផ្ទាល់ភ្នែកដូចជាការស្លាប់ឪពុកម្តាយ បងប្អូនញាតិសន្តានឫមិត្តភក្តី ។ ជំងឺនេះនៅតែដក់ជាប់នៅក្នុងខ្លួនរបស់អ្នកធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមនេះនៅឡើយ ។ ការបាត់បង់ធនធានទាំងនេះនាំឲ្យប៉ះពាល់ដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ដែលរដ្ឋាភិបាលបានខិតខំស្តារធនធានមនុស្សឡើងវិញ ។ ប្រជាជនកម្ពុជានៅជនបទមិនច្រើនទេដែលមានឱកាសទទួលបានព័ត៌មានពីដំណើរការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម ។ ប៉ុន្តែតាមការជួបផ្ទាល់ជាមួយប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់គ្នាបាននិយាយថានិងត្រូវទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជាឲ្យខានតែបាន ។

ម៉ម សុវណ្ណ

«វិធីសាស្ត្រដែលធ្វើឱ្យគ្រួសារខ្ញុំរស់»

អ៊ំស្រី សុខ សារឿន អាយុ៦៣ឆ្នាំ មានប្តីធ្លាប់បម្រើការឲ្យរបប លន់ នល់ ។ សារឿន បានលាក់អត្តសញ្ញាណពីកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមក្នុងរបបនេះអាំងមួល ហើយ សារឿន បាននិយាយថា គាត់អាចរស់រានមានជីវិតរហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ ដោយសារគាត់កុហកបោកប្រាស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។ សារឿន បានហៅរបបខ្មែរក្រហមនេះថា «ជារបបដ៏ខ្មៅងងឹត» ។

ជាកូនទីពីរនៃគ្រួសារកសិករមួយនៅស្រុកខ្សាច់កណ្តាល ខេត្តកណ្តាល សារឿន ធ្លាប់បានសិក្សារៀនសូត្ររហូតដល់ថ្នាក់ទី៧ ទើបឈប់ដើម្បីមកជួយធ្វើស្រែចម្ការឪពុកម្តាយ ។ នៅឆ្នាំ ១៩៧០ សារឿន បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនឹងទាហាន

សុខ សារឿន

លន់ នល់ ម្នាក់ឈ្មោះ ប៉ែន រឹម ដែលមានស្រុកកំណើតនៅខេត្តសាយរៀង ដែលទើបតែផ្លាស់មកនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ខណៈពេលនោះ រឹម ជាប់រវល់ការងារយ៉ាងមមាញឹកដែលត្រូវបានបញ្ជូនទៅច្បាំងជាមួយនឹងយោធាខ្មែរក្រហមដើម្បីទប់ស្កាត់ក្រុមកុម្មុយនីស្ត ។ សារឿន បានអះអាងថា ប្តីរបស់គាត់ជាប់ភារកិច្ចច្បាំងរហូតដល់ថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ពេលដែលរដ្ឋាភិបាល លន់ លន់ បរាជ័យ ។

សារឿន បានរៀបរាប់ពីប្រវត្តិរបស់គាត់ថា នៅថ្ងៃជម្លៀស គាត់និងប្តីរបស់គាត់ត្រូវបានជម្លៀសទៅដល់វត្តអង្គតាភោគ ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ ។ នៅទីនោះ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបានសួរពីប្រវត្តិរូបរបស់គាត់និងប្តីរបស់គាត់ ។ ដោយភាពស្មោះត្រង់ ប្តីរបស់គាត់បាននិយាយប្រាប់កម្មាភិបាលថា គាត់ធ្លាប់ធ្វើជាទាហាន លន់ នល់ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែជាទាហានថ្នាក់តូចប៉ុណ្ណោះ គ្មានសក្តិបំពាក់ធំធេងទេ ។ នៅយប់ថ្ងៃដដែល កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមចាប់ខ្លួនអ្នកដែលមានសក្តិមួយចាំងអស់ដាក់បញ្ជូនទៅតាមឡានរួចដឹកទៅជាត់ ។ សារឿន និយាយថា ចាប់ពីថ្ងៃដែលគាត់និងប្តីរបស់គាត់ឃើញទិដ្ឋភាពដូច្នេះ គាត់ក៏បានសម្រេចចិត្តលាក់អត្តសញ្ញាណរបស់គាត់រហូត ។ បីបួនខែក្រោយមក ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនគ្រួសាររបស់គាត់ដែលមានកូនស្រីតូចម្នាក់ព្រមទាំងគ្រួសារជាច្រើននាក់ទៀតមកនៅភ្នំធិបតីខេត្តជាត់ដំបង ។ ពេលទៅដល់ខេត្តជាត់ដំបង សារឿន បាននិយាយថា ប្រជាជនថ្មី និងអ្នកមូលដ្ឋានត្រូវបានដាក់ឲ្យនៅផ្សេងគ្នា ។ គ្រួសាររបស់ សារឿន ដែលជាប្រជាជនថ្មីត្រូវបានដាក់ឲ្យនៅឆ្ងាយពីប្រជាជនមូលដ្ឋាន ។ សារឿន ធ្វើការនៅកងនារីដែលមានតាទីធ្វើស្រែចម្ការ ដកស្ទូង និងលើកទំនប់ជាដើម ។ សារឿន បាននិយាយថា គាត់បានរួចរស់ដល់សព្វថ្ងៃដោយសារគាត់ណាបនិងអែបអបកម្មាភិបាលដោយខិតខំធ្វើការមិនហ៊ានសម្រាក ។ សំណាងល្អ

កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមនៅខេត្តបាត់ដំបងមិនដឹងថា ប្តីរបស់គាត់ធ្លាប់ធ្វើជាទាហានលន់ នល់ ទេ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យគាត់អាចរស់រានមានជីវិតបាន ។ សារឿន និងប្តីរបស់គាត់ធ្លាប់ឃើញខ្មែរក្រហមនាំមនុស្សទៅសម្លាប់ទាំងក្រុម ៗ ។ ត្រាមួយនៅពេល សារឿន និងប្តីរបស់គាត់ទៅកាប់ឱសនៅក្បែរព្រៃ មានកម្មាភិបាលម្នាក់បានហាមគាត់មិនឲ្យចូលទៅក្នុងព្រៃជ្រៅទៀត ។ សារឿន គោរពតាមការហាមប្រាមនោះតែក្នុងចិត្តនៅតែចង់ដឹងពីមូលហេតុនេះ ។ រំពេចនោះ ពេលដែល សារឿន កំពុងកាប់ឱសស្រាប់តែគាត់ព្ទសំឡេងមនុស្សស្រែក ។ ពេលនោះគាត់នឹកស្មានថាប្រហែលជាមានមនុស្សត្រូវរងរបួសពេលកំពុងកាប់ឱស ។ គាត់ក៏ដើរចូលព្រៃជ្រៅបន្តិចគាត់ក៏បានឃើញឈ្លបកំពុងវាយមនុស្សនឹងដងចបនៅក្បែររណ្តៅ ។ បន្ទាប់ពីបានឃើញហេតុការណ៍នោះមក គាត់មានអារម្មណ៍ភ័យតក់ស្ទុតជាខ្លាំង ហើយរត់ទៅប្រាប់ប្តីគាត់អំពីហេតុការណ៍នេះ ហើយប្តីរបស់គាត់បានប្រាប់គាត់ឲ្យឈប់ទៅម្តងនោះទៀត ។ កូនស្រីរបស់គាត់ដែលមានអាយុបីឆ្នាំត្រូវបានដាក់ឲ្យនៅជាមួយចាស់ ៗ នៅក្នុងភូមិ ។ រឹម ដែលជាប្តីរបស់ សារឿន បានរៀបរាប់ថា ប្រពន្ធរបស់គាត់បានលៃទុកម្ហូបអាហារបន្តិចបន្ទួចឲ្យគាត់ជានិច្ច ។ រឹម និយាយថា «ប្រពន្ធខ្ញុំស្រលាញ់និងចេះគិតគូរណាស់ទោះមានអ្វីក៏ទុកឲ្យខ្ញុំ និងកូនមិនដែលខានទេ សុខចិត្តអត់ខ្លួនឯង» ។

ពេលដែលវៀតណាមលើកទ័ពចូលមកដល់ខេត្តបាត់ដំបង សារឿន ស្ទើរតែមិនជឿទាល់តែសោះព្រោះគាត់អរជាខ្លាំង ។ គាត់មិនអាចបំភ្លេចគុណវៀតណាមបានទេដែលបានចូលរំដោះគាត់និងគ្រួសាររបស់គាត់ចេញពីរបបខ្មែរក្រហមដែលកំពុងតែយាយីជីវិតគាត់ ។ សារឿន និងក្រុមគ្រួសារបានត្រលប់មកស្រុកកំណើតវិញ ហើយបន្ទរស់នៅទីនោះរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។

និត្យ ធរន្តារាណា

សុខ សារឿន និងអ្នកភូមិផ្សេងទៀតកំពុងមើលការផ្សាយបន្ទុជ្ទាល់សក្ខីកម្ម ខុច

ត្នានឆេពាក្យថា «អត់ឱន»

អង្គុយជជែកលេងនៅលើផ្ទះកន្ទាំងពីរខ្នង ខ្ញុំកត់សម្គាល់ឃើញថា ផ្ទះធំទូលាយនេះមានតែលោកយាយ និងលោកតាពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះរស់នៅ ។ លោកយាយ អិត ណាន់ អាយុ៦៩ឆ្នាំ និងលោកតា សោម ឌុល អាយុ៧០ឆ្នាំ ។ យាយតា មានកូនបួននាក់ គឺស្រីបីនាក់ និងប្រុសម្នាក់ ។ កូនស្រីទាំងបីមានគ្រួសារ និងបែកទៅរស់នៅផ្ទះផ្សេង ចំណែកកូនប្រុសពៅបានទៅធ្វើការនៅខេត្តឆ្ងាយ ហើយរយៈពេលពីរអាទិត្យ ឬមួយខែទើបមកលេងផ្ទះម្តង ។

សព្វថ្ងៃយាយតារស់នៅស្រុកព្រះស្តេច ខេត្តព្រៃវែង ។ អំឡុងពេលខ្ញុំជជែកលេងជាមួយគាត់ពីរឿងរ៉ាវផ្សេងៗ ស្រាប់តែទឹកមុខរបស់ អិត ណាន់ ប្រែស្រងូតស្រងាត់មួយរំពេច បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានសួរគាត់ទាក់ទងទៅនឹងរបបខ្មែរក្រហម ឬដែលប្រជាជនខ្មែរទូទៅហៅថារបប ប៉ុល ពត នោះ ។ គាត់បានសម្ងឹងមើលមកខ្ញុំបង្កប់ទៅដោយទុក្ខព្រួយ រួចនិយាយថា គាត់មិនដែលភ្ងេចទេរបបបីឆ្នាំប្រាំបីខែ ម្ភៃថ្ងៃ ភាពឈឺផ្សារវេទនាទាំងឡាយដែលបានជួបប្រទះវានៅតែដិតដាមនៅក្នុងចិត្តជានិច្ច ទោះបីជារឿងរ៉ាវទាំងនេះកន្ងងផុតទៅជាងសាមសិបឆ្នាំហើយក៏ដោយ ។ អិត ណាន់ បន្ទថា គាត់មិនអាចអត់ឱនឲ្យអ្នកទាំងនោះបានទេ ចំពោះទង្វើដែលគេបានធ្វើមកលើរូបគាត់ ។

ឈោងដៃយកក្រមាមកជូតមុខ ហើយងាកសម្ងឹងទៅរកវាលស្រែខៀវស្រងាត់នៅមុខផ្ទះ អិត ណាន់ បានរៀបរាប់ពីជីវិតដ៏លំបាកនៅក្នុងរបបកាប់សម្ងាប់នោះថា នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមកាន់កាប់កម្ពុជាទាំងស្រុង គាត់និងកូនតូចៗពីរនាក់ (ស្រីម្នាក់ ប្រុសម្នាក់) ព្រមទាំងប្តី មិនត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្ងៀសចេញពីភូមិទេ ដោយហេតុថា គាត់ជាប្រជាជនមូលដ្ឋាន ប៉ុន្តែគ្រួសារគាត់ត្រូវធ្វើការដូចអ្នកថ្មីដែរ ។ នៅសហករណ៍ភូមិពោធ៍ ណាន់ ត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងឲ្យដកស្ទូង ចំណែកប្តីទៅអារឈើតាមភូមិស្រុកនានា ក្នុងតំបន់២៨ ខេត្តព្រៃវែង ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៦ និងនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧ ការហូបចុកនៅភូមិពោធ៍នេះមិនសូវជាពិបាកប៉ុន្មានទេ ព្រោះមនុស្សម្នាក់ទទួលបានស្រូវប្រាំមួយខាំក្នុងមួយថ្ងៃ ប៉ុន្តែក្រោយមកក៏មានការផ្ទាស់ប្តូរមកហូបរួមនៅក្នុងសហករណ៍ ដោយថ្ងៃខ្លះមានតែរបប បបររាវពោតស្ងោរ ឬដំឡូងម្នាក់មួយដុំតែប៉ុណ្ណោះ ។ គាត់ឆ្ងល់ថា ស្រូវធ្វើបានច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ហេតុអ្វីបានជាអង្គការឲ្យប្រជាជនហូបបបរ ឬដំឡូង ដូច្នេះតើអង្គការដឹកស្រូវដែលគាត់ខំធ្វើទាំងយប់ទាំងថ្ងៃនេះទៅណា? គាត់បានដកដង្ហើមធំ ហើយងាកមករកខ្ញុំដោយពោលថា គាត់ចាំមិនភ្ងេចទេ ខ្មែរក្រហមធ្វើឲ្យកូនប្រុសជាទីស្រឡាញ់របស់គាត់ស្ងាប់ វាហាក់ដូចជាយកកាំបិតមកចាក់កាត់ផ្តាច់បេះដូងគាត់អីចឹងដែរ ។

ណាន់ រំពុកថា ប្រហែលក្នុងអំឡុងពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ កូនប្រុសពៅដែលមានអាយុទើបប្រាំមួយឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ឈឺគ្រុនក្តៅ គាត់បានទៅសុំថ្នាំពីពេទ្យភូមិដែលមានចម្ងាយមិនដល់ ១០០ម៉ែត្រផង ពីផ្ទះរបស់គាត់ ប៉ុន្តែពេលទៅដល់ទីនោះ អ្នកកាន់ថ្នាំឆ្លើយថា មិនមានសិទ្ធិបើកថ្នាំឲ្យទេ ដូច្នេះពេលព្រឹកចាំមកសុំពេទ្យទៅ ។ ណាន់ ត្រឡប់មកវិញទាំងក្តីអស់សង្ឃឹម ហើយដោយសារកូនគាត់មានជំងឺកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ ទើបស្ងាប់នៅពេលនោះទៅ ចំណែក ណាន់ និងប្តី បានត្រឹមតែយំ និងឈឺចាប់ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រោយពីមរណភាពកូន ណាន់ និងប្តី ខិតខំធ្វើការងារមិនហ៊ានឈប់ ឬខ្ជិលច្រអូសទេ ព្រោះពេលមានអ្នកឈឺម្តងៗ អង្គការតែងតែចោទថា នោះមានជំងឺសតិអារម្មណ៍ ឬជាគ្រុនទន្សាយទៅវិញ ។ ណាន់ បញ្ជាក់ថា អង្គការឲ្យគាត់ហូបតិច ប៉ុន្តែឲ្យធ្វើការច្រើន បើមិនធ្វើទេ អង្គការមិនចែកបាយ ឬបបរឲ្យហូបទេ ។ រាល់ថ្ងៃ ណាន់ ត្រូវធ្វើជាមនុស្សទ្វាក់ ឥរ ថ្ងង់ និងប្រឹងប្រែងធ្វើការដើម្បីផ្តាប់ចិត្តអង្គការដើម្បីរក្សាជីវិតគាត់ កូន និងប្តី រហូតដល់រៀតណាមរំដោះនៅឆ្នាំ១៩៧៩ ។

អិត ណាន់ និយាយមួយៗថា ខ្មែរក្រហមមិនដែលធ្វើទុក្ខបុកម្នេញមកលើរាងកាយអ្វីក្រៅពីដាក់ដែនការឲ្យធ្វើការងារ

នោះទេ ប៉ុន្តែអ្វីដែលធ្វើឲ្យខ្ជូនឈឺចាប់នោះ គឺការបាត់បង់កូនជាទីស្រឡាញ់របស់គាត់ កាត់ផ្តាច់មនោសញ្ចេតនាបងប្អូន ប្តីប្រពន្ធ ហើយការធ្វើបាបផ្លូវចិត្តរបស់គាត់ហាក់ដូចជាស្រមោលដែលអន្ទោលតាមប្រាណគាត់ជាងសាមសិបឆ្នាំមកហើយ ។ ភាពឈឺចាប់ទាំងអស់នេះ វានៅតែជាស្នាមខ្មៅដិតនៅក្នុងចិត្តរបស់គាត់ដែលមិនអាចលុបបាន ហើយក៏គ្មានពាក្យថា អត់ទិនចំពោះខ្មែរក្រហមទាំងនោះដែរ សម្រាប់រូបគាត់ ទោះបីរឿងរ៉ាងនេះកន្ងងផុតទៅជាច្រើនឆ្នាំហើយក៏ដោយ ។

សព្វថ្ងៃនេះ ថ្វីបើ អិត ណាន់ និងប្តីមានវ័យជរាបន្តិចទៅ ហើយក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែគាត់មានការចាប់អារម្មណ៍ពីដំណើរការនៃការកាត់ក្តីមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ។ គាត់សំណូមពរឲ្យតុលាការពន្លឿនការកាត់ទោសនេះឲ្យបានឆាប់ ហើយស្នើតុលាការដាក់ទោសឲ្យធ្ងន់ធ្ងរទៅលើមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ព្រោះប្រជាជនខ្មែរច្រើនណាស់បានស្លាប់នៅក្នុងអំឡុងពេលគ្រប់គ្រងរបស់គេ ។

អិត ណាន់ បានបញ្ជាក់ទៀតថា ការរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម មានសារសំខាន់ណាស់សម្រាប់កូនចៅជំនាន់ក្រោយឲ្យយល់ដឹង និងចងចាំដើម្បីទប់ស្កាត់កុំឲ្យរបបនេះកើតមានឡើងម្តងទៀត ។

ឌាវ សារៈមុនិន្ទ

រឿងរ៉ាវពិតដើម្បីប្រវត្តិសាស្ត្រ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាសង្ឃឹមថា ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូបដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមបាន និងកំពុងសរសេរអត្ថបទឬសៀវភៅអំពីរឿងរ៉ាវពិតផ្ទាល់ខ្ជូន ហើយនឹងផ្ញើមកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមអាសយដ្ឋានខាងក្រោម ÷

ផ្ទះលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ទូរស័ព្ទលេខ: (៨៥៥) (២៣) ២១១ ៨៧៥

ទូរស័ព្ទលេខ: (៨៥៥) (១៦) ៨៧៦ ៦៩២

ទូរសារលេខ: (៨៥៥) (២៣) ២១០ ៣៥៨

Email: truthsocheat@dccam.org

Home page: www.dccam.org

អិត ណាន់ កំពុងស្តាប់ការរៀបរាប់ពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ការពារការសម្ងាត់របស់ជំណឹរការស៊ើបអង្កេត ឬបិទមាត់អ្នកសារព័ត៌មាន? សេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ

១) សេចក្តីផ្តើម

បើយើងសម្លឹងមើលមួយភ្លែត គុកទួលស្លែង គឺដូចជាសាលារៀនដទៃផ្សេងទៀតនៅទីក្រុងភ្នំពេញដែរ។ សាលារៀននេះមានទីធ្លាដ្ឋវដើរទូលាយនៅតាមមុខបន្ទប់រៀនមួយៗ ហើយមានកៅអីបង់តម្រៀបជាជួរដែលសិស្សសាលាធ្លាប់រត់លេងនៅលើទីធ្លានេះ។ ប៉ុន្តែក្នុងខ្សែភ្នែកភ្ញៀវទេសចរណ៍វិញ គុកទួលស្លែងដែលក្លាយជាសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍នេះស្ទុះបញ្ជាំងឲ្យឃើញនូវកេរដំណែលដ៏ជូរចត់របស់ខ្មែរក្រហម។ បន្ទាលួសរុំព័ទ្ធជុំវិញរបងទ្វារចូល ហើយខបករណ៍ធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសគរដេរដាសនៅក្នុងទីធ្លាតូចមួយនៅក្នុងអតីតបន្ទប់រៀននៃគុកទួលស្លែងនេះវិញ ឈាមរបស់អ្នកទោសប្រឡាក់ពាសពេញនោះ ហើយរន្ទុកដែកនិងច្រវាក់ទុកគរចោលនៅនឹងមួយកន្លែងដែលស្ថានភាពនេះមើលទៅហាក់បីដូចជាខ្មែរក្រហមទើបតែរត់ចោលគុកទួលស្លែងកាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃមុននេះដោយសារតែការវាយលុករបស់កងទ័ពវៀតណាម។

គុកទួលស្លែងដែលស្គាល់ថាជាមន្ទីរស-២១ដែលត្រូវបានកែប្រែមកជាមន្ទីរឃុំឃាំងរបស់ខ្មែរក្រហមគឺជាមន្ទីរសន្តិសុខរបស់ខ្មែរក្រហមដែលឡើងកាន់កាប់អំណាចប្រទេសកម្ពុជានៅថ្ងៃទី១៧

ក្រុមអ្នកសារព័ត៌មានកំពុងសម្ភាស លី ហ៊ីរ

ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ នៅក្នុងរយៈពេលបួនឆ្នាំ ប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណជិតពីរលាននាក់ត្រូវបានសម្លាប់ក្រោមរបបគ្រប់គ្រងកុម្មុយនីស្ត្ធាច់ការកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ដោយខំប្រឹង ប្រែងប្រែក្លាយប្រទេសកម្ពុជាឲ្យទៅជាប្រទេសដែលគ្មានការបែងចែកវណ្ណៈ ដោយលុបបំបាត់ចោលលុយនិងទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនខ្មែរក្រហមបានជម្លៀសប្រជាជន «ថ្មី» ចេញពីទីក្រុងនិងទីប្រជុំជនទៅកាន់តំបន់ជនបទដែលប្រជាជនទាំងអស់នេះត្រូវបានបង្ខំឲ្យស្លៀកខោអាវឈុតខ្មៅ ហើយធ្វើការងារពលកម្មស្រែចម្ការ ។ អង្គការបដិវត្តន៍ដែលជាឈ្មោះរដ្ឋាភិបាលកំបាំងមុខរបស់ខ្មែរក្រហមបានទាមទារនូវភាពស្មោះស្ម័គ្រខ្ពស់ ។ ដូច្នេះហើយ ខ្មែរក្រហមបានកាប់សម្លាប់អ្នកចេះដឹងមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលចាស់និងជនសង្ស័យដែលខ្លួនគិតថាជាជនក្បត់ជាច្រើនផ្សេងទៀតដោយគ្មានក្រែងញញើតអ្វីឡើយ ។

បូជនីយដ្ឋានតម្កល់អដ្ឋិធាតុបីងដើងឯក

នៅក្នុងមន្ទីរស-២១ អ្នកទោសប្រមាណមួយម៉ឺនបួនពាន់នាក់ត្រូវបានធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់ក្រោមបញ្ជារបស់ ឌុច ដែលជាមេដឹកនាំដ៏សាហាវម្រៃផ្សេ ។ រយៈពេលសាមសិបឆ្នាំកន្លងផុតទៅនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឌុច ត្រូវបានរកឃើញថាមានពិរុទ្ធភាពនៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដែលជាតុលាការកូនកាត់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិនិងតុលាការកម្ពុជាដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជាន់ខ្ពស់និងជនដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តមកលើប្រជាជនកម្ពុជា ។

បើទោះបីជាប្រជាជនកម្ពុជាបានរង់ចាំយុត្តិធម៌អស់រយៈពេលជាងសាមសិបឆ្នាំក៏ដោយ ក៏នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការ សាធារណជនត្រូវបានដកហូតនូវសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានដែលទាក់ទងនឹងសំណុំរឿងរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម ។ ជាផ្នែកមួយនៃដំណើរការស៊ើបអង្កេតនៅឆ្នាំ២០០៨ ការវិលទៅពិនិត្យមើលគុកទួលស្លែងនិងវាលពិឃាតជើងឯកដែលជាទីតាំងរណ្តៅកប់សាកសពដ៏ធំមួយនៅជាយក្រុងភ្នំពេញបានធ្វើឲ្យមានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងពីសំណាក់សាធារណជន ។ ទាំងសាធារណជននិងអ្នកសារព័ត៌មានបាននាំគ្នាទៅទីតាំងទាំងពីរនោះដើម្បីតាមដានព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រមួយនេះ ។ ផ្ទុយទៅវិញ អ្នកសារព័ត៌មានត្រូវបានហាមឃាត់មិនឲ្យចូលរួមដោយក្រុមប៉ូលីសប្រដាប់ដោយអាវុធអាកា៤៧ ហើយក្រុមប៉ូលីសនេះបានធ្វើការបិទផ្លូវមិនឲ្យមានការធ្វើដំណើរចេញចូលទៀតផង ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានហាមប្រាមមិនឲ្យអ្នកសារព័ត៌មាននិងសាធារណជនដទៃផ្សេងទៀតតាមដានព្រឹត្តិការណ៍នេះទេ ហើយបានបង្គាប់ឲ្យបិទសារមន្ទីរទួលស្លែងនេះមិនឲ្យសាធារណជនឬភ្ញៀវទេសចរណ៍ណាចូលទស្សនាដែរ ។ អ្នកសារព័ត៌មានខ្លះដែលបានព្យាយាមចូលទៅជិតដើម្បីតាមដានព្រឹត្តិការណ៍នេះត្រូវបានព្រមានដោយមន្ត្រីតុលាការថា ប្រសិនបើព័ត៌មាននេះចុះនៅក្នុងកាសែត នោះអ្នកសារព័ត៌មានត្រូវតែទទួលខុសត្រូវចំពោះទង្វើរបស់ខ្លួន ហើយអាចនឹងត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីខ្មៅរបស់តុលាការ ។ ក្រុមប៉ូលីសបានសួរចម្លើយអ្នកសារព័ត៌មានអស់រយៈពេលជាច្រើនម៉ោង ព្រមទាំងបំផ្លាញរូបថត

របស់អ្នកសារព័ត៌មានចោល ហើយបានព្រមានដល់អ្នកសារព័ត៌មានពីបទរំលោភលើដំណើរការស៊ើបអង្កេតសម្ងាត់របស់តុលាការ ។

ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្ននេះគុកទួលស្វែងគឺជាសារមន្ទីរមួយដែលទទួលស្វាគមន៍សាធារណជននិងភ្ញៀវទេសចរណ៍ឲ្យចូលរួមទស្សនាដោយឥតគិតថ្លៃ ហើយជំរុញសាធារណជនឲ្យស្វែងយល់ពីប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ខ្មៅងងឹតរបស់កម្ពុជានិងពី ខុច ដែលជាមនុស្សសាហាវព្រៃផ្សៃនិងជាជនត្រូវបានតុលាការបិទបាំងអត្តសញ្ញាណនៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត ។ មូលហេតុដែលអ្នកសារព័ត៌មានមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យដឹងពីព័ត៌មានទាក់ទងនឹងការស៊ើបអង្កេតមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ឡើយ ដោយសារតែចៅក្រមមិនបានផ្តល់មូលហេតុនៃការបញ្ចប់ដំណើរការស៊ើបអង្កេតនីមួយៗរបស់ខ្លួនឲ្យបានច្បាស់លាស់ ។

ការរឹតត្បិតអ្នកសារព័ត៌មានមិនឲ្យតាមដានព្រឹត្តិការណ៍ស៊ើបអង្កេតនៅគុកទួលស្វែងមិនមែនជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលកម្រកើតឡើងនោះទេ ផ្ទុយទៅវិញនេះគឺជាឧទាហរណ៍មួយនៃព្រឹត្តិការណ៍ច្រើនផ្សេងទៀតដែលតុលាការខ្មែរក្រហមបានរឹតត្បិតមិនឲ្យសាធារណជនទទួលបានព័ត៌មានទាក់ទងនឹងតុលាការ ហើយលាក់បាំងការសម្ងាត់របស់តុលាការ ។ យ៉ាងណាមិញ ក្រៅពីការនាំមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោស តុលាការខ្មែរក្រហមដែលដើរតួជាតុលាការកាត់ទោសកួនកាត់មួយនេះមានគោលដៅធំៗចំនួនពីរដែលទាក់ទងនឹងសារសំខាន់នៃការចូលរួមរបស់សាធារណជននិងការជឿទុកចិត្តលើតុលាការ : ១) ដើម្បីការផ្សះផ្សាជាតិសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា និង ២) ដើម្បីផ្តល់គំរូដល់ប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ។ ការមិនទទួលបាននូវព័ត៌មានរបស់សាធារណជនទាក់ទងនឹងដំណើរការនិតិវិធីរបស់តុលាការបានគំរាមកំហែងដល់តុលាការខ្មែរក្រហមក្នុងការសម្រេចគោលដៅរបស់ខ្លួន ហើយតុលាការនេះអាចបានត្រឹមតែបន្សល់ទុកនូវកេរដំណែលដែលជាអំពើពុករលួយជាជាងកេរដំណែលដែលជាយុត្តិធម៌ ។

ការសន្មតដ៏តឹងរ៉ឹងរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមស្តីពីការលាក់ការសម្ងាត់នៅក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេតមុនអង្គជំនុំជម្រះក្តីមិនត្រឹមតែក្លាយជាឧបសគ្គក្នុងការសម្រេចបានយុត្តិធម៌ប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងធ្វើឲ្យការជឿទុកចិត្តរបស់សាធារណជនមកលើតុលាការមានការថយចុះ ។ មន្ត្រីតុលាការខ្មែរក្រហមបានគំរាមកំហែងដាក់ទណ្ឌកម្មលើអ្នកសារព័ត៌មានសម្រាប់ការចុះផ្សាយព័ត៌មានសម្ងាត់របស់តុលាការដែលអនុលោមទៅតាមវិធានផ្ទៃក្នុង៣៥របស់តុលាការដែលជាបញ្ញត្តិមួយដែលអនុញ្ញាតឲ្យមានការដាក់ទណ្ឌកម្មលើអ្នក «ដែលជ្រៀតជ្រែកលើការគ្រប់គ្រងលើវិស័យយុត្តិធម៌របស់តុលាការ» ។ ការគំរាមកំហែងមកលើអ្នកសារព័ត៌មានដែលចុះផ្សាយព័ត៌មានថ្មីៗរបស់តុលាការបានបណ្តាលឲ្យមានការរិះគន់យ៉ាងខ្លាំងមកលើតុលាការខ្មែរក្រហមពីសំណាក់អ្នកសារព័ត៌មានសហគមន៍អង្គការមិនយកប្រាក់កម្រៃ និងស្ថាប័នផ្សេងៗទៀត ។ ហើយការរារាំងមិនឲ្យអ្នកសារព័ត៌មានទទួលបានព័ត៌មាននេះអាចក្លាយជាគំរូមិនល្អមួយដល់ប្រទេសកម្ពុជាដែលជាប្រទេសពុករលួយមួយក្នុងចំណោមប្រទេសផ្សេងៗទៀតជុំវិញពិភពលោកដែលសេរីភាពរបស់អ្នកសារព័ត៌មានត្រូវបានរឹតត្បិតយ៉ាងខ្លាំង ហើយការលើកមូលហេតុថាបំពានលើកេរ្តិ៍ឈ្មោះច្បាប់ក្នុងស្រុកនិងការរាយការណ៍ព័ត៌មានមិនពិតត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាញឹកញាប់ដោយតុលាការកម្ពុជាដើម្បីគំរាមកំហែងអ្នកសារព័ត៌មាន ។

ការចោទប្រកាន់ពីការជ្រៀតជ្រែករបស់អ្នកសារព័ត៌មានទៅឯតុលាការអន្តរជាតិមិនមែនជាបញ្ហាចម្លែកនោះទេ សម្រាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានធ្វើការកាត់ទោសអ្នកសារព័ត៌មានជាច្រើននាក់នៅក្នុងអង្គនីតិវិធីបទប្រមាថមើលងាយតុលាការ ។ យ៉ាងណាមិញ អ្វីដែលជារឿងចម្លែកនោះគឺទាក់ទងនឹងមូលដ្ឋានគោលការណ៍របស់តុលាការខ្មែរក្រហមស្តីពីច្បាប់ ស៊ីវិលឡ និងយុត្តាធិការរបស់តុលាការដើម្បីកាត់ទោសបទឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍៧០ ។ ខុសពីតុលាការដែលអនុវត្តច្បាប់ខ្មែរឡ ដែលប្រើប្រាស់បទបញ្ជាស្តីពីការសម្ងាត់តុលាការខ្មែរក្រហមសន្មតថា ជនសង្ស័យទាំងអស់ដែលត្រូវបានស៊ើបអង្កេតមុនអង្គជំនុំជម្រះក្តីចាប់ផ្តើមត្រូវតែលាក់ការណ៍សម្ងាត់សូម្បីតែព័ត៌មានសម្រាប់សាធារណជនក៏ដោយ ។ ហេតុដូច្នេះ អ្នកសារព័ត៌មានដែលមិនដឹងថាព័ត៌មានដែលខ្លួនបានផ្សព្វផ្សាយត្រូវបានការពារនោះត្រូវតែគោរពតាមគោលការណ៍របស់តុលាការស្តីពីកាតព្វកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់ ។ ដោយសារតែគោលការណ៍សន្មតដ៏តឹងរឹងស្តីពីការសម្ងាត់ទាំងអស់នេះនិងដោយសារតែកាតព្វកិច្ចរក្សាការ

សម្ងាត់ដ៏ធំធេងនិងបទដ្ឋានមិនច្បាស់លាស់ទាក់ទងនឹងការដាក់ទណ្ឌកម្មដូចដែលអនុលោមតាមវិធានផ្នែកក្នុងពាក្យរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមបានចោទជាបញ្ហាដល់តុលាការខ្មែរក្រហមដែលជាតុលាការមួយដែលសាធារណជនបានជឿជាក់ ។ ដោយសារតែការដាក់ទណ្ឌកម្មលើអ្នកសារព័ត៌មាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាអាចនឹងកើតមានឡើងនោះសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ សូមណែនាំថាតុលាការខ្មែរក្រហមដើរខុសពីយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវីក្នុងការកាត់ទោសពីបទប្រមាថមើលងាយដែលមិនធ្វើការទាមទារឲ្យមានការរកឃើញនូវចេតនាដាក់លាក់ឬប្រកាសឯកសារដែលជ្រៀតជ្រែកវិស័យយុត្តិធម៌ដើម្បីដាក់ទណ្ឌកម្មនោះទេ ហើយអាទិភាពនេះក៏ជំរុញឲ្យមានការវិវឌ្ឍន៍ទៅជាការវិនិច្ឆ័យមួយដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការវិនិច្ឆ័យដែលតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុបបានប្រើប្រាស់ ។

តុលាការនេះបានយល់ឃើញថាការជ្រៀតជ្រែកលើសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់គឺជារឿងមួយដែលត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ មានសារសំខាន់ និងមានកម្រិតសមរម្យ ។

ផ្នែកទីពីរនៃសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ បកស្រាយពីការសន្មតទុកនូវការសម្ងាត់របស់តុលាការនិងការរឹតត្បិតមកលើការទទួលបានព័ត៌មានថ្មីៗ ខណៈពេលដែលផ្នែកទីបីពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវយុត្តិសាស្ត្រសម្រាប់ការកាត់ទោសពីបទប្រមាថមើលងាយរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី ។ ចំណែកឯផ្នែកទីបួនពន្យល់បកស្រាយពីបទដ្ឋានដែលបង្កើតឡើងដោយតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុបដែលតុលាការនេះបានយល់ថាការរឹតត្បិតលើសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់ត្រូវតែមានសារសំខាន់និងមានកម្រិតសមរម្យដើម្បីបម្រើដល់គោលដៅត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ មុនពេលដែលសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់របស់អ្នកសារព័ត៌មានអាចនឹងជ្រៀតជ្រែកនៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតសម្ងាត់របស់តុលាការ ។ ផ្នែកទីប្រាំស្នើសុំឲ្យមានសេចក្តីណែនាំមួយចំនួនសម្រាប់ការដាក់ទណ្ឌកម្មលើអ្នកសារព័ត៌មាននៅឯតុលាការខ្មែរក្រហម ។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរបស់តុលាការក្នុងការសម្របសម្រួលដល់ការផ្សះផ្សាជាតិ និងធ្វើជាគំរូមួយសម្រាប់ប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ផ្នែកចុងក្រោយនៃសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះបានសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ថា តុលាការខ្មែរក្រហមគួរតែបញ្ឈប់ឲ្យច្បាស់ពីព័ត៌មានដែលត្រូវបាន ការពារដោយបទបញ្ជាស្តីពីការសម្ងាត់ហើយតុលាការត្រូវចេញសេចក្តីព្រមាននៅពេលដែលបទបញ្ជានោះត្រូវបានរំលោភបំពាន ។ ហើយទីបី តុលាការខ្មែរក្រហមគួរតែវាយតម្លៃលើការដាក់ ទណ្ឌកម្មដោយឈរលើមូលដ្ឋានតាមសាច់រឿងដែលធ្វើការពិចារណាលើព័ត៌មានដែលចាត់ទុកជាការជ្រៀតជ្រែកលើសារសំខាន់នៃវិធានការស្តីពីការសម្ងាត់និងចេតនារបស់ជនជាប់ចោទ ។

២) ការសន្មតពីការលាក់ការសម្ងាត់ និងការទទួលបានព័ត៌មានរបស់អ្នកសារព័ត៌មាននៅឯតុលាការខ្មែរក្រហម

បើទោះបីជាប្រភពនៃច្បាប់គ្រប់គ្រងតុលាការខ្មែរក្រហមដូចជាកិច្ចព្រមព្រៀងជារចនាសម្ព័ន្ធរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ច្បាប់តុលាការខ្មែរក្រហមនិងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមខ្ទុះបញ្ចាំងពីគោលបំណងការពារការទទួលបានព័ត៌មានរបស់សាធារណជនទាក់ទងនឹងអង្គនីតិវិធីរបស់តុលាការក៏ដោយ ក៏ប្រភពនៃច្បាប់គ្រប់គ្រងតុលាការខ្មែរក្រហមទាំងអស់នេះបានដាក់បញ្ចូលបទបញ្ញត្តិស្តីពីការរក្សាការសម្ងាត់នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតមុនអង្គជំនុំជម្រះក្តីចាប់ផ្តើម ។ ផ្នែក «ក» នៃបទបញ្ញត្តិនេះចែងពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានសង្ខេបមួយស្តីពីតុលាការខ្មែរក្រហមនិងបទបញ្ញត្តិផ្សេងទៀតដែលការពារការទទួលបានព័ត៌មានរបស់សាធារណជន ហើយចំណែកឯផ្នែក «ខ» សង្ខេបពីបទបញ្ញត្តិស្តីពីការលាក់ការសម្ងាត់នៅក្នុងអំឡុងពេលមុនអង្គជំនុំជម្រះក្តី ។ ផ្នែក «គ» ខ្ទុះបញ្ចាំងពីភាពតានតឹងរវាងការទទួលបានព័ត៌មានរបស់សាធារណជននិងការស៊ើបអង្កេតសម្ងាត់តាមរយៈការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវការទទួលបានព័ត៌មានរបស់អ្នកសារព័ត៌មាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានិងអាកប្បកិរិយារបស់អ្នកសារព័ត៌មានប្រចាំការនៅតុលាការខ្មែរក្រហម ហើយផ្នែកនេះធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ដោយការវិភាគមួយស្តីពីយុត្តិសាស្ត្រថ្មីៗរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមទាក់ទងនឹងការដាក់ទណ្ឌកម្ម ។

១) តុលាការកួនកាត់ដែលនឹងដើរតួជាយានមួយសម្រាប់ការផ្សះផ្សាជាតិ និងជាគំរូមួយសម្រាប់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

តុលាការខ្មែរក្រហមគឺជាសមិទ្ធផលមួយនៃការចរចាដ៏

សស្រាក់សស្រាំរវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានិងអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ ក្រោយពីការជជែកដេញដោលជាច្រើនលើកច្រើនសាខាក់ទងនឹងរចនាសម្ព័ន្ធរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមទីតាំងវិសាលភាពនៃយុត្តាធិការនិងសមាសធាតុនៃបុគ្គលិកតុលាការខ្មែរក្រហម តុលាការខ្មែរក្រហមត្រូវបានបង្កើតឡើងជាតុលាការកូនកាត់ ។ ជាជាងដើរតួជាតុលាការបម្រើឲ្យអង្គការសហប្រជាជាតិ តុលាការខ្មែរក្រហមត្រូវបានស្ថាបនាឡើងដោយអនុវត្តតាមប្រព័ន្ធច្បាប់ក្នុងស្រុករបស់កម្ពុជា ប៉ុន្តែតុលាការនេះក៏អនុញ្ញាតឲ្យមានការចូលរួមនិងការចែករំលែកជាសេចក្តីណែនាំពីសំណាក់សហគមន៍អន្តរជាតិតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ។ នីតិវិធីរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមត្រូវតែដើរស្របទៅតាមច្បាប់នីតិវិធីកម្ពុជា ប៉ុន្តែកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីរចនាសម្ព័ន្ធរបស់តុលាការចែងថានៅពេលដែលច្បាប់កម្ពុជាមិនអាចដោះស្រាយបញ្ហាណាមួយឬនៅពេលដែលច្បាប់កម្ពុជាមិនមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ឬនៅពេលដែលច្បាប់កម្ពុជាមិនមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានឹង «បទដ្ឋានអន្តរជាតិ នោះតុលាការខ្មែរក្រហមគួរតែដើរតាមសេចក្តីណែនាំស្តីពីវិធានននីតិវិធីដែលមានបទដ្ឋានជាអន្តរជាតិ» ។ មុននឹងឈានដល់ការអនុម័តនីតិវិធីក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជានៅខែសីហាឆ្នាំ២០០៧ តុលាការខ្មែរក្រហមបានចែង «វិធានផ្ទៃក្នុង» ដោយប្រើប្រាស់អំណាចចេញសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ។ ដូច្នេះវិធានផ្ទៃក្នុងគឺជា «វិធីសាស្ត្រសំខាន់ដែលគួរតែប្រើប្រាស់ធ្វើជាសេចក្តីយោងក្នុងការកំណត់អង្គនីតិវិធីនៅចំពោះតុលាការខ្មែរក្រហម នៅពេលដែលមានភាពខុសគ្នារវាងនីតិវិធីនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនិងនីតិវិធីក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ។ តុលាការកូនកាត់ដូចជាតុលាការខ្មែរក្រហមនេះមានគោលបំណង ចង់ភ្ជាប់ភាគីពីររួមគ្នាគឺអ្នកជំនាញរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិនិងភាពត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់របស់អ្នកជំនាញក្នុងប្រទេសកម្ពុជា» ។ អ្នកចរចាបានអនុម័តយកវចនាសម្ព័ន្ធតុលាការកូនកាត់ឲ្យតុលាការខ្មែរក្រហមដើម្បីសម្របសម្រួលដល់ការសម្រេចគោលដៅរបស់តុលាការក្នុងការនាំយកអតីតមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោសនិងបន្តកិច្ចការសំខាន់ពីររបស់តុលាការខ្មែរក្រហមក្នុងនោះគឺ : ដើម្បីធ្វើជាយានមួយដើម្បីការផ្សះផ្សាជាតិ និង ដើម្បីធ្វើជាគំរូសម្រាប់ប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ។

ក) តុលាការកូនកាត់ដើម្បីសម្របសម្រួលដល់ការផ្សះផ្សាជាតិ

គោលដៅចម្បងមួយនៃគោលដៅចម្បងផ្សេងទៀតរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមគឺដើម្បីសម្របសម្រួលដល់ការផ្សះផ្សាជាតិសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាតាមរយៈការស្វែងរកការពិត ។ មានការសួរដេញដោលថាតុលាការកូនកាត់ជាច្រើនមានសក្តានុពលភាពខ្លាំងក្នុងការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រមួយដ៏ពេញលេញ ពីព្រោះតុលាការទាំងអស់នេះត្រូវបានដំណើរការនៅក្នុងប្រទេសដែលមានខ្វះក្រិដ្ឋកម្មកើតមានឡើងហើយភស្តុតាងងាយនឹងរកឃើញ ហើយប្រជាជនក្នុងតំបន់មានភាពងាយស្រួលក្នុងការទទួលបានព័ត៌មានអំពីអង្គជំនុំជម្រះរបស់តុលាការ ។ ការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ត្រឹមត្រូវបម្រើជាប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់ដល់ប្រទេសកម្ពុជាពីព្រោះថា បើទោះបីជាមានជនរងគ្រោះពីរបបខ្មែរក្រហមនិងកេរដំណែលនៃអំពើហិង្សានៅមានសេសសល់ក្រោយពីការសម្លាប់រង្គាលរបស់ខ្មែរក្រហមក៏ដោយ ក៏សាធារណជនមិនសូវដឹងពីរចនាសម្ព័ន្ធនៃរដ្ឋាភិបាលខ្មែរក្រហមនិងកត្តាដែលជំរុញឲ្យខ្មែរក្រហមប្រព្រឹត្តអំពើហិង្សាជាទ្រង់ទ្រាយធំនេះណាស់ ។ បន្ថែមលើនេះ អ្នករស់រានមានជីវិតមិនសូវបានពិភាក្សាចែករំលែកបទពិសោធពីរបបខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជាប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មៅងងឹតរបស់កម្ពុជានេះប៉ុន្មានទេ ។ នេះគឺដោយសារតែបញ្ហាវប្បធម៌ ។ លុះរហូតដល់មានការបង្រៀនកូនសិស្សសាលាពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមទើបប្រជាជនកម្ពុជាចាប់ផ្តើមនាំគ្នានិយាយពីប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ។

តុលាការខ្មែរក្រហមទទួលស្គាល់សារសំខាន់នៃការផ្សះផ្សាជាតិជាទូទៅ ។ ប៉ុន្តែវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម និងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីលក្ខណៈបង្កើតតុលាការខ្មែរក្រហម «បានទទួលស្គាល់ការព្រួយបារម្ភពីបញ្ហាផ្លូវច្បាប់របស់រដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការសម្រេចឲ្យបានការផ្សះផ្សាជាតិ» ។ បទបញ្ញត្តិជាក់លាក់សម្រាប់តម្លាភាព និងវត្តមានរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមនៅទីក្រុងភ្នំពេញកាន់តែជំរុញឲ្យមានការទទួលស្គាល់ពីសារសំខាន់នៃការផ្សះផ្សាជាតិ ។ យ៉ាងណាមិញ គោលការណ៍ចម្បងរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមដែលមានចែងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង២១តម្រូវឲ្យធ្វើការបកស្រាយច្បាប់ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធ «ដើម្បីធានាឲ្យបាននូវភាពច្បាស់លាស់ខាងផ្លូវច្បាប់ និងតម្លាភាពនៅក្នុង

អង្គជំនុំជម្រះ» បើអាចធ្វើទៅបាន។ លើសពីនេះទីតាំងរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ក៏ជួយសម្រួលដល់ការផ្សះផ្សាជាតិតាមរយៈជំរុញឲ្យមានការតាមដានរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាអំពីដំណើរការរបស់តុលាការ។ ខុសពីតុលាការអន្តរជាតិផ្សេងទៀតដូចជាតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវីដែលប្រជាជនក្នុងតំបន់មិនអាចចូលរួមតាមដានដំណើរការរបស់តុលាការដែលបង្កើតឡើងបម្រើជាប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជនតុលាការកូនកាត់ខ្មែរក្រហមមិនឋិតនៅក្នុងទីតាំងឆ្ងាយដែលប្រជាជនមិនអាចមកចូលរួមតាមដាននោះទេ។

បទបញ្ញត្តិរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមដែលថា «អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនិងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគួរតែមានទីតាំងនៅទីក្រុងភ្នំពេញ» បានជួយសម្រួលដល់ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រជាជន និងសិស្សានុសិស្ស។ តុលាការកូនកាត់ដែលធ្វើជាគំរូដល់ប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាដែលជាគោលដៅទីពីររបស់តុលាការខ្មែរក្រហមគឺមានតួនាទីពង្រឹងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាហើយ «ផ្តល់ជាគំរូថ្មីមួយសម្រាប់ដំណើរការប្រតិបត្តិរបស់តុលាការកម្ពុជា»។ រចនាសម្ព័ន្ធតុលាការកូនកាត់មួយនេះបានតម្រូវឲ្យតុលាការខ្មែរក្រហមប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធច្បាប់តុលាការកម្ពុជា ហើយទទួលយកការសហការពីអន្តរជាតិ សម្រាប់ដំណើរអង្គជំនុំជម្រះក្តីរបស់ខ្លួន។ រចនាសម្ព័ន្ធនេះធ្វើការការពារឯករាជ្យភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ហើយធានាថាគោលដៅនិងអង្គជំនុំជម្រះក្តីដែលមិនលម្អៀងនឹងដើរតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។ ការកាត់ទោសអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមពិតជាមានសារសំខាន់ក្នុងការធានាដល់ប្រជាជនកម្ពុជាថាប្រព័ន្ធច្បាប់ និងប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជាគឺ «មានស្តង់ភាពគួរឲ្យជឿជាក់ មានសមត្ថភាពមានក្រមសីលធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ និងគួរឲ្យទុកចិត្ត»។

ក្នុងការបង្កើតតុលាការនេះឡើងដើម្បីកាត់ទោសអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម «ប្រទេសកម្ពុជាបានកោះអញ្ជើញឲ្យមានការចូលរួមពីសំណាក់មជ្ឈដ្ឋានអន្តរជាតិដោយសារតែភាពទន់ខ្សោយនៃប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជានិងដោយសារតែលក្ខណៈនៃឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិដើម្បីជួយកម្ពុជាដើរតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ»។ ឥទ្ធិពលនៃការអប់រំពីតុលាការខ្មែរក្រហមក៏មានសារសំខាន់សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជានិងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាដែរ។ នៅក្នុងអំឡុងគ្រប់គ្រងអំណាចខ្មែរក្រហមរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យស្ទើរតែលុបបំបាត់ចោលនូវប្រព័ន្ធច្បាប់តុលាការដោយលុបបំបាត់ចោលច្បាប់ក្នុងស្រុកសម្លាប់មេធាវីបំផ្លាញចោលឯកសារច្បាប់។ ក្រោយពីរបបខ្មែរក្រហមមានឥស្សរជនច្បាប់ប្រមាណតែជ្រាំនាក់ដែលក្នុងនោះមានចៅក្រមជ្រាំនាក់ទៀតតែប៉ុណ្ណោះបានរួចរស់រានមានជីវិត។ អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំក្រោយមកទៀតប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជានៅតែមានការខ្វះខាតផ្នែកធនធានអ្នកជំនាញនិងបទពិសោធ។ សព្វថ្ងៃ តុលាការខ្មែរក្រហមកំពុងតែផ្តល់នូវឱកាសមួយដ៏សំខាន់ដើម្បីជំនះឧបសគ្គទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាដែលអង្គការសហប្រជាជាតិបានកត់សម្គាល់មុននឹងការបង្កើតឡើងនូវតុលាការខ្មែរក្រហមដោយមានទៅដោយ «ចៅក្រមមេធាវីអ្នកស៊ើបអង្កេតដែលមានវិជ្ជាជីវៈត្រឹមត្រូវនិងសម្ភារបច្ចេកទេសគ្រប់គ្រាន់រួមជាមួយនឹងការបង្កើតមានជាវប្បធម៌គោរពតាមដំណើរការត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់»។

តួនាទីរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមក្នុងការធ្វើជាគំរូមួយអាចនឹងសម្រេចបានពីព្រោះសមាសធាតុរបស់មេធាវីគឺកើតចេញពីការសហការគ្នារវាងមេធាវីជាតិនិងមេធាវីអន្តរជាតិដោយបង្កើតជាក្រុមសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសហព្រះរាជអាជ្ញានិងក្រុមមេធាវីការពារក្តីដែលមានទាំងមេធាវីជាតិនិងអន្តរជាតិ។ បន្ថែមលើនេះអង្គបុរេជំនុំជម្រះអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនិងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលសុទ្ធតែមានចៅក្រមជាតិនិងចៅក្រមអន្តរជាតិ។ មូលហេតុនៃការរួមបញ្ចូលសមាសធាតុមេធាវីចៅក្រមព្រះរាជអាជ្ញាជាតិនិងអន្តរជាតិគឺថាអ្នកជំនាញអន្តរជាតិនឹងធ្វើការពិភាក្សាជាមួយនឹងអ្នកជំនាញជាតិ ហើយតាមរយៈអង្គជំនុំជម្រះដែលមានតម្លាភាពនោះអ្នកជំនាញជាតិនិងអន្តរជាតិនឹងធ្វើការស្វែងយល់ពីប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាកាន់តែប្រសើរឡើង។ រចនាសម្ព័ន្ធនៃការបំពេញកិច្চការជាក្រុមបែបនេះ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាប្រយោជន៍មួយដ៏សំខាន់ដល់តុលាការកូនកាត់។ ដូច្នេះគោលដៅធំៗទាំងពីរនេះរបស់តុលាការកម្ពុជាដែលដើរតួជាយានមួយសម្រាប់ការផ្សះផ្សាជាតិនិងជាគំរូមួយសម្រាប់ប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជាត្រូវតែមានគុណភាពនៃភាពចាំបាច់ក្នុងការស៊ើបអង្កេតសម្ងាត់។

ខ) ការសន្មតពីការសម្ងាត់ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើប

អង្កេតមុនអង្គជំនុំជម្រះចាប់ផ្តើមនៅឯតុលាការខ្មែរក្រហម

អង្គនីតិវិធីមុនអង្គជំនុំជម្រះក្តីនៅឯតុលាការខ្មែរក្រហម អនុវត្តតាមគោលការណ៍សន្មតពីការសម្ងាត់ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយវិធានផ្ទៃក្នុងដែលការពារពីការសម្ងាត់នៃដំណើរការស៊ើបអង្កេតហើយតម្រូវឲ្យអង្គសវនាការប្រព្រឹត្តទៅដោយសម្ងាត់ដោយគ្មានមូលហេតុសម្រាប់ការចូលរួមរបស់សាធារណជន ។ បទបញ្ជាបន្ថែមផ្សេងទៀតដែលធ្វើការគ្រប់គ្រងតុលាការខ្មែរក្រហមចែងថាភាគពុកិច្ចនៃការសម្ងាត់ត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងទូលំទូលាយហើយមិនបានលាក់បាំងពីបុគ្គលិកតុលាការខ្មែរក្រហមណាមួយឡើយ ។ ទាំងអស់នេះបានបណ្តាលឲ្យអ្នកសារព័ត៌មានមិនសែ្វងយល់ឲ្យបានច្បាស់លាស់ថាព័ត៌មានណាដែលជាព័ត៌មានសាធារណៈ ហើយព័ត៌មានណាដែលជាព័ត៌មានហាមឃាត់ ។

១) ការស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការ

ទាំងតុលាការខ្មែរក្រហមនិងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាគឺដើរតាមប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលរបស់ជារាំងដែលចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអនុវត្តតាមដើម្បីធ្វើការស៊ើបអង្កេតជាសម្ងាត់ ។ យោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមសហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបឋមមួយដែលតួសបញ្ជាក់ពីដែនកំណត់នៃការស៊ើបអង្កេតហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានហាមឃាត់មិនឲ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតលើបញ្ហាដែលមិនមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញានោះទេ ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវប្រមូលទាំងភ័ស្តុតាងដាក់បន្ទុកនិងភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុកហើយមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទត្រូវបានហាមប្រាមមិនឲ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយខ្លួនឯងនោះទេ ។ ប៉ុន្តែមេធាវីការពារក្តីត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើការស្នើសុំទៅកាន់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឲ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេត ។ នៅពេលបញ្ចប់ដំណើរការស៊ើបអង្កេតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនឹងចេញដីកាដំណោះស្រាយដែលមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងដីកាចោទប្រកាន់ក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ខំមិនឡ ។

នៅក្នុងអំឡុងដំណើរការស៊ើបអង្កេតអង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមមានយុត្តាធិការដោះស្រាយការមិនយល់ស្របគ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញានិងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតហើយក៏មានយុត្តាធិការក្នុងការស្តាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។ដូចគ្នានឹងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអង្គបុរេជំនុំជម្រះមានចៅក្រមជ្រុំរូបដែលក្នុងនោះបីរូបជាចៅក្រមជាតិនិងពីររូបទៀតជាចៅក្រមអន្តរជាតិ ។

២) វិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតសម្ងាត់របស់តុលាការ

ការស៊ើបអង្កេតដែលធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានសន្មតឲ្យរក្សាការសម្ងាត់ដើម្បីធានាឲ្យបាននូវគុណភាពនៃដំណើរការតុលាការ ។ វិធានផ្ទៃក្នុង៥៦របស់តុលាការខ្មែរក្រហមចែងថា «ដើម្បីការពារសិទ្ធិនិងប្រយោជន៍របស់ភាគីទាំងអស់ការស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការមិនត្រូវប្រព្រឹត្តឡើងជាសាធារណៈនោះទេ ។ ជនទាំងអស់ដែលចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការត្រូវរក្សាការសម្ងាត់» ។ លើសពីនេះវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមចែងនូវសេចក្តីសន្មតមួយថាអង្គសវនាការសាឡើងវិញត្រូវតែដំណើរការឡើងជាសម្ងាត់ ។ ស្របជាមួយគ្នានេះការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតស្រង់មូលហេតុជាក់លាក់បីដើម្បីការពារការសម្ងាត់នៃការស៊ើបអង្កេតដែលក្នុងនោះមានដូចជា ៖ ការធានាឲ្យបាននូវការការពារព័ត៌មានសម្ងាត់ទាក់ទងនឹងជនដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿងការសន្មតថាគ្មានទោស និងប្រសិទ្ធភាពនៃដំណើរការស៊ើបអង្កេត ។

បទបញ្ជាស្តីពីការអនុវត្តរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមធ្វើការបែងចែកជាបីផ្នែកគឺ ៖ ជាសាធារណៈសម្ងាត់និងសម្ងាត់ខ្ពស់បំផុត ។ ក្នុងការកំណត់យកការបែងចែកដ៏សមរម្យនៃសំណុំរឿងនៅចំពោះតុលាការបទបញ្ជាសម្រាប់ការអនុវត្តណែនាំកត្តាមួយចំនួនដែលនាំមកនូវតុល្យភាពដូចជា ៖ គោលការណ៍ដែលចែងនៅក្នុងបទបញ្ជាស្តីពីការអនុវត្តគឺជាតម្រូវការចាំបាច់ដើម្បីធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពនៃការសម្ងាត់របស់ដំណើរការស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការនិងការសម្ងាត់នៃផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៃអង្គនីតិវិធីរបស់តុលាការដែលមិនផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈក្នុងគោលបំណងធានាមកនូវតម្លាភាពនៃអង្គនីតិវិធីជាសាធារណៈនិងសម្រេចគោលបំណងសម្រាប់ការអប់រំ និងកេរដំណែល ។

ការសន្មតពីការសម្ងាត់មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងទិដ្ឋភាពទាំងអស់នៃដំណើរការស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការដូច្នេះភ័ស្តុតាងត្រូវបានការពារមិនថាមាតិការបស់ភ័ស្តុតាងឬព័ត៌មានដែលបានលេចឮដល់

សាធារណជនក៏ដោយ ។ បើទោះបីជាវិធានផ្ទៃក្នុងផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឲ្យផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានទៅពេលដែលវាមានសារសំខាន់ក្នុងការធ្វើឲ្យសាធារណជនបានជ្រាបឬអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកសារព័ត៌មានទទួលបានព័ត៌មានខ្លះៗក្នុងករណីលើកលែងណាមួយក៏ដោយក៏តុលាការខ្មែរក្រហមនៅតែមិនទាន់មានហេតុដល់ច្បាស់លាស់ក្នុងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានជាសាធារណៈដែរ ។ បទបញ្ជាស្តីពីការអនុវត្តបានបែងចែកឯកសារដែលសម្ងាត់ «ជាគោលការណ៍» និងសម្ងាត់បំផុត ។ ប៉ុន្តែសេចក្តីបង្គាប់ដែលចែងសម្រាប់ការបែងចែកឯកសារណាជាឯកសារសាធារណៈបានណែនាំថាឯកសារ «ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជាឯកសារសាធារណៈ ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត» និងឯកសារ «ដែលចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថាជាឯកសារសាធារណៈ» ត្រូវបានសន្មតថាជាឯកសារដែលអាចផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈបាន ។ អ្នកដាក់ពាក្យស្នើសុំធ្វើជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចនឹងធ្វើការស្នើសុំឲ្យមានការបែងចែកដ៏សមរម្យមួយបើយោងតាមបទបញ្ជាស្តីពីការអនុវត្ត ។ ប៉ុន្តែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែងតែក្រើនរំឭកដល់អ្នកទាំងអស់នេះថាការបែងចែកដែលអ្នកដាក់ពាក្យស្នើសុំធ្វើជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចទទួលបានគឺត្រឹមតែពាក្យស្នើសុំធ្វើជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីតែប៉ុណ្ណោះ ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនិងចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះមានឆន្ទានុសិទ្ធិខ្ពស់ក្នុងការសម្រេចថាការបែងចែកក្នុងកម្រិតបែបណាដែលសមរម្យសម្រាប់ឯកសារទាំងអស់នោះដែលអាចស្នើសុំមកតុលាការខ្មែរក្រហម ។

ថ្មីៗនេះអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានឆ្លើយតបទៅនឹងមតិរិះគន់របស់សាធារណជនសម្រាប់ការខុះខាតនូវបទដ្ឋានគ្រប់គ្រងការសន្មតពីការសម្ងាត់ហើយបានចែងជាកត្តាចំនួនប្រាំមួយសម្រាប់ឲ្យចៅក្រមធ្វើការពិចារណានៅពេលចេញសម្រេចលើការបែងចែកឯកសារ ។ កត្តាទាំងប្រាំមួយនោះរួមមាន ១) ប្រយោជន៍បំរើដល់យុត្តិធម៌ ២) ភាពត្រឹមត្រូវសុចរិតនៃការស៊ើបអង្កេតបឋមនិងការស៊ើបអង្កេតរបស់ចៅក្រម ៣) សិទ្ធិទទួលបានអង្គជំនុំជម្រះក្តីត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ ៤) សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ៥) តម្លាភាព ៦) វិធានការពារដែលសម្រេចដោយតុលាការ ។ បើទោះបីជាកត្តាទាំងអស់នេះផ្តល់មកនូវសេចក្តីបង្គាប់បន្ថែមទាក់ទងនឹងព័ត៌មានដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឬចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើការពិចារណាក៏ដោយ ក៏កត្តាទាំងអស់នេះមិនផ្តល់នូវបទដ្ឋានជាក់លាក់មួយដែលទាក់ទងនឹងប្រភេទព័ត៌មានដែលត្រូវបានការពារនោះទេ ។ ដោយសារតែកង្វះខាតសេចក្តីបង្គាប់បន្ថែមនេះហើយទើបយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការខ្មែរក្រហមណែនាំថាឯកសារណាដែលមិនមានចុះនៅលើគេហទំព័ររបស់តុលាការខ្មែរក្រហមឯកសារនោះត្រូវបានសន្មតថាជាឯកសារសម្ងាត់ ។

៣) កាតព្វកិច្ចនៃការសម្ងាត់

បើទោះបីជាខ្វះខាតនូវសេចក្តីណែនាំទាក់ទងនឹងខ្លឹមសារនៃការសន្មតពីការសម្ងាត់ក៏ដោយក៏បទបញ្ជាស្តីពីការអនុវត្តបានកំណត់លើវិសាលភាពរបស់ជនដែលមានកាតព្វកិច្ចទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះថា : ជនទាំងឡាយណាដែលទទួលបានព័ត៌មានសម្ងាត់ឬសម្ងាត់បំផុតមានកាតព្វកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់ ។ អ្នកទាំងអស់នោះមិនត្រូវផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាននោះទៅជនណាម្នាក់ឡើយលើកលែងតែការធ្វើបែបនេះមានចែងនៅក្នុងបទបញ្ជាស្តីពីការអនុវត្ត ។ បន្ថែមលើនេះអ្នកទាំងអស់នោះមិនត្រូវប្រព្រឹត្តទង្វើណាមួយដែលអាចបណ្តាលឲ្យមានការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានសម្ងាត់ឬសម្ងាត់បំផុតដាច់ខាត ។

និយមន័យនៃពាក្យ «បុគ្គលិកតុលាការផ្លូវការ» និង «ចៅក្រម» ដែលមានចែងនៅក្នុងបទបញ្ជាស្តីពីការអនុវត្តនិងការលុបចោលនូវនិយមន័យនេះដែលមានចែងនៅក្នុងបទបញ្ជត្តិដែលធ្វើការតួសបញ្ជាក់ពីកាតព្វកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់បានណែនាំថា «ជនទាំងឡាយណាដែលទទួលបាន» ព័ត៌មានដែលត្រូវបានការពារមិនត្រូវបានលាក់ជាំងពីបុគ្គលិករបស់តុលាការខ្មែរក្រហមនោះទេ ។ លើសពីនេះការខ្វះខាតនូវបែបបទក្នុងការ «ទទួលបាន» ព័ត៌មានណែនាំថាជនម្នាក់អាចទទួលព័ត៌មានសម្ងាត់បានលុះត្រាតែជននោះមានកាតព្វកិច្ចធ្វើដូច្នោះបើទោះបីជាជននោះដឹងឬមិនដឹងថាព័ត៌មាននោះគឺជាព័ត៌មានសំខាន់ក៏ដោយ ។

ការខ្វះខាតនូវបទដ្ឋានច្បាស់លាស់ក្នុងការចាត់ចែងការបែងចែកព័ត៌មានទៅក្នុងអំឡុងដំណើរការស៊ើបអង្កេតមុនអង្គជំនុំជម្រះក្តីអមនឹងវិសាលភាពធំធេងរបស់ជនដែលមានកាតព្វកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់បានចោទជាបញ្ហាលើការពិចារណាពីគោលដៅរបស់តុលាការក្នុងការផ្តល់ព័ត៌មានដល់សាធារណជន ។ ដោយសារតែការខ្វះខាតនូវបទ

ដ្ឋានទាក់ទងនឹងព័ត៌មានសាធារណៈនោះជនដែលទទួលបានព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការស៊ើបអង្កេតរបស់ចៅក្រមមិនសូវទទួលបានសេចក្តីណែនាំឲ្យបានច្បាស់ថាព័ត៌មានណាជាព័ត៌មានដែលត្រូវបានការពារនោះទេ ។

ការសន្មតថាព័ត៌មានទាំងអស់គឺជាព័ត៌មានសម្ងាត់សូម្បីតែព័ត៌មានដែលត្រូវបានដឹងឮជាសាធារណៈរារាំងមិនឲ្យតុលាការខ្មែរក្រហមសម្រេចនូវគោលដៅរបស់ខ្លួនដូចដែលបានពិភាក្សានៅក្នុងផ្នែក «ក» ថាដើម្បីជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សាជាតិនិងធ្វើជាគំរូមួយដល់ប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាពីព្រោះថាឥទ្ធិពលនៃការសន្មតនេះធ្វើឲ្យសាធារណជនមិនពិភាក្សាជាសាធារណៈពីដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ ។ ជនដែលរងនូវដល់ប៉ះពាល់ដោយសារការដាស់ឆួរបទដ្ឋាននេះគឺជនដែលមានការទទួលខុសត្រូវក្នុងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានដល់សាធារណជនដូចជាអ្នកសារព័ត៌មានជាដើម ។

(នៅមានត) **ត្រីស្តា ណេលសាន់**

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

«ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ» របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបើកបម្រើជូននិស្សិត អ្នកស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិករាជការនិងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងបុគ្គលទាំងឡាយដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ចង់យល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងព្រឹត្តិការណ៍វិវឌ្ឍរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំនិងចងក្រងឯកសារអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានច្រើនបំផុត ។ តាមរយៈការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ សាធារណជនអាចអាននិងស្រាវជ្រាវឯកសារទាំងនេះបាន ។ ឯកសារទាំងនេះរួមមាន : ប្រវត្តិរូបកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ចម្ងាយសារភាព កំណត់ហេតុរបស់បក្ស ទូរលេខឆ្លើយឆ្លង ព័ត៌មានដែលបានមកពីការសម្ភាសជាមួយអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងទិន្នន័យតន្ត្រីនិទ្ទេសបង្ហាញពីរណ្តៅសាកសពទីតាំងគុក និងបូជនីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍ ។

«ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ» មានផ្តល់ជូននូវសេវាចំបាំង៖

១) បណ្ណាល័យ : នៅក្នុងបណ្ណាល័យរបស់យើង សាធារណជនអាចអានឯកសារ សៀវភៅ និងទស្សនាវដ្តី ស្តាប់ការសែ្សតសំឡេង ទស្សនាខ្សែភាពយន្តឯកសារ និងមើលរូបថតដែលបានមកពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលសែ្លង បណ្ណសារដ្ឋានជាតិកម្ពុជា និងពីប្រភពផ្សេងៗទៀត ។

២) មជ្ឈមណ្ឌលអប់រំ : មជ្ឈមណ្ឌលមានបញ្ជាំងជូននូវខ្សែភាពយន្តឯកសារ និងបង្រៀនអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រធានបទទាក់ទងនឹងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ និងប្រធានបទដទៃៗទៀត ។ ភាពយន្តឯកសារអំពីខ្មែរក្រហមមានបញ្ជាំងជូនទស្សនាវៀងរាល់ថ្ងៃ ។

៣) ក្រុមការងារផ្នែកតុលាការ : ទីប្រឹក្សាផ្នែកឯកសារនិងផ្នែកច្បាប់របស់យើងនឹងផ្តល់ជំនួយផ្នែកស្រាវជ្រាវដល់អ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់កម្ពុជានិងអង្គការសហប្រជាជាតិដែលធ្វើការងារផ្នែកតុលាការ ក៏ដូចជាដល់សាធារណជនទូទៅដែរ ។

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈមានទីតាំងនៅអគារលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ខាងកើតវិមានឯករាជ្យ ។ ការិយាល័យរបស់យើងបើកជូនសាធារណជនពីថ្ងៃច័ន្ទដល់ថ្ងៃសុក្រ ពេលព្រឹកពីម៉ោង៨ដល់ម៉ោង១២ និងពេលរសៀលពីម៉ោង២ដល់ម៉ោង៥ ។ ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកមានចម្ងល់ ឬចង់រៀបចំព្រឹត្តិការណ៍ជាក្រុមណាមួយ សូមទាក់ទងបុគ្គលិករបស់យើង ស៊ីរី សាវីណា តាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ។ សូមអរគុណ ។

ការជំណែលសៅហ្មងរបស់អង្គចំនុំចម្រះនិងអង្គការសហប្រជាជាតិ

បន្ទាប់ពីចំណាយរយៈពេលជាងបីឆ្នាំ និងថវិកាជាងពីរ
រយលានដុល្លាសហរដ្ឋអាមេរិក តុលាការខក្រិដ្ឋកម្មសង្ត្រាមខ្មែរ
ក្រហមឬអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាមានការរីក
ចម្រើនទៅមុខគួរឲ្យកត់សម្គាល់ក្នុងការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់
ខ្មែរក្រហមរួមមាន៖ នួន ជា, អៀង សារី និង ខៀវ សំផន ។ ទោះ
បីជាមានការរីកចម្រើនយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏កិច្ចការទាំងអស់នៅ
ក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញមិនមានភាពរលូនទេ ។ ចៅក្រមបម្រុងជនជាតិ
ស៊ីសរបស់អង្គជំនុំជម្រះឈ្មោះ ឡូរ៉ង់ កាស្តើ អានសើម៉ែត ដែលបាន
លាលែងតំណែងកាលពីខែមីនាកន្លងទៅដោយហេតុផលថាមិនមាន
ការគាំទ្រពីសំណាក់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការស៊ើបអង្កេតករណី០ ០ ៣ និង
០ ០ ៤ បានរិះគន់អំពី «ភាពមិនអាចដំណើរការបានដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ»
របស់តុលាការ ។ លោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ
បាន គីមូន បានប្រកាសថា អង្គការសហប្រជាជាតិមិនបណ្តោយឲ្យ
«មានទិទណ្ឌភាពចំពោះបទខក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តិឡើងក្នុងអំឡុង
របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ» ជាដាច់ខាត ។ ការគោរពនិងគាំពារ
សិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិបានប្រកាន់ភ្ជាប់យ៉ាងរឹង
មាំជាជាងគ្រាន់តែបញ្ចប់សវនាការ
ខក្រិដ្ឋកម្មសង្ត្រាមដ៏មានសារសំខាន់
មួយនេះចាប់តាំងពីតុលាការនូរឹមបើក
មក ។ ប៉ុន្តែវាយឺតពេលទៅហើយ
សម្រាប់អង្គការសហប្រជាជាតិក្នុងការ
ទាញយកមកវិញនូវភាពបរិសុទ្ធផ្នែក
នយោបាយនៅប្រទេសកម្ពុជាខណៈ
ពេលដែលស្ថាប័នមួយនេះប្រឡូកចូល
ទៅក្នុង«តុលាការចម្រុះ»នេះ ។ ជាជាង
ការប្រើពាក្យសម្តែងនូវ«ក្តីបារម្ភ»
«ក្តីបារម្ភខ្លាំង» ឬ «ក្តីបារម្ភយ៉ាងខ្លាំង»
អង្គការសហប្រជាជាតិគួរធ្វើឲ្យបាន
ល្អជាជាងគ្រាន់ការប្រើប្រាស់ពាក្យគម្រាមដែលគ្មានសារសំខាន់នេះ
ហើយដកខ្លួនចេញភ្លាមពេលដែលករណី០ ០ ២ត្រូវបានបញ្ចប់និង
ទម្លាក់ចោលនូវ «តុលាការចម្រុះ» នេះឲ្យចូលទៅក្នុងធុងសម្រាម
ប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ អង្គការសហប្រជាជាតិមិនបានប្រើសិទ្ធិទៅនិង
ទណ្ឌកម្មដែលធ្លាប់ដាក់ឲ្យប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងប្រវត្តិរបស់ខ្លួនទេ
ហើយមេរៀនប្រវត្តិនេះមានតាមលំដាប់លំដោយដូចតទៅ ។

ក្រោយពីវៀតណាមផ្ទួលរំលំរបបខ្មែរក្រហមក្នុងឆ្នាំ
១៩៧៩ ស្របពេលដែលហេតុការណ៍ច្បាស់ណាស់ថារបបដែល
គាំទ្រដោយរបបម៉ៅនិយមរបស់ចិនមួយនេះបានប្រព្រឹត្តិអំពើ
ឃោរឃៅបំផុតក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រចាប់តាំងពីសង្ត្រាមលោកលើក
ទីពីរមក ហើយពេលនោះអង្គការសហប្រជាជាតិបានអនុញ្ញាត្តិឲ្យ
របបប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហមរក្សាអសនរបស់កម្ពុជានៅសភា
អង្គការសហប្រជាជាតិដដែល ។ ក្នុងអំឡុងពេលនៃការគ្រប់គ្រង
ប្រទេសកម្ពុជានិងការចំណាយថវិការពីរពាន់លានដុល្លារបស់
អង្គការសហប្រជាជាតិពីឆ្នាំ១៩៩១ដល់១៩៩២ដែលបានបញ្ជូន
ទាហានចំនួនពីរម៉ឺននាក់និងទីប្រឹក្សាស៊ីវិលចំនួនប្រាំពាន់នាក់ទៅ

រថយន្តនិងទទ្ទាចក្រុរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ (រូបថត : បេនី រីដ្យុណូ)

ប្រទេសកម្ពុជាកាលនោះអង្គការសហប្រជាជាតិមិនបាននិយាយអំពីខក្រិដ្ឋកម្មសង្ត្រាមឬទម្រង់ណាមួយនៃការដាក់ឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវឡើយ ។ សន្ទិសីទទីក្រុងប៉ារីសឆ្នាំ១៩៩១ក៏មិនបានប្រើពាក្យប្រល័យពូជសាសន៍នៃខក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែរគឺមានតែឃ្លាមួយដែលបានប្តេជ្ញាថា «មិនអនុញ្ញាត្តិឲ្យមានការវិលត្រឡប់មកវិញនៃគោលនយោបាយនិងការអនុវត្តិដូចអ្វីដែលធ្លាប់កើតឡើងពីអតីតកាល» ឡើយ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយដ្ឋុយទៅនិងការស្តាបនាឡើងវិញប្រកបដោយភាពជោគជ័យរបស់ប្រទេសអាឡឺម៉ង់និងប្រទេសជប៉ុន មានគោលការណ៍ថា ប្រទេសកម្ពុជាគួរតែគ្រប់គ្រងដោយជនស៊ីវិល ហើយខ្មែរក្រហមគួរតែត្រូវបានចាត់ទុកថាជាគណបក្សនយោបាយស្របច្បាប់មួយក្នុងចំណោមគណបក្សទាំងបួនក្នុងកិច្ចខំប្រឹងប្រែងក្នុងការបង្កើត «បរិស្ថាននយោបាយអព្យាក្រឹតមួយ» ។ យោងតាមដែនការ «ពង្រីកកិច្ចការរក្សាសន្តិភាព» របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ អព្យាក្រឹតភាពគឺជាគុណសម្បត្តិនយោបាយដ៏សំខាន់បំផុតចំណែកឯកិច្ចការយោធាត្រូវបានមើលឃើញថាជាកិច្ចការរបស់ប៉ូលីស ។ អង្គការសហប្រជាជាតិមិនបានព្យាយាមដកអាវុធពីក្រុមចលនាខ្មែរក្រហមទេ ហើយបានប្រមូលភ័ស្តុតាងតិចតួចទាក់ទងទៅនិងខក្រិដ្ឋកម្មសង្ត្រាមឬផ្តល់ទម្រង់ណាមួយនៃការដាក់ឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវ ។ ជំនួសមកវិញ អង្គការសហប្រជាជាតិមិនជំទាស់ទៅនិងខ្មែរក្រហមទេ ហើយថែមទាំងចាត់ទុកខ្មែរក្រហមជាគណបក្សនយោបាយស្របច្បាប់មួយថែមទៀតផង ។

កិច្ចការប្រមូលភ័ស្តុតាងក្នុងអំឡុងពេលនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធគឺជាកិច្ចការរបស់អង្គការផ្សេងៗគ្នាជាច្រើនដូចជា «យុទ្ធនាការប្រឆាំងនិងការវិលត្រឡប់មកវិញនៃរបបខ្មែរក្រហម» «ក្រុមបណ្ណាសារូបថត» «គម្រោងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍របស់សាកលវិទ្យាល័យយែល» និងចុងក្រោយគឺ«មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា» ។ គោលបំណងរួមគ្នារបស់ស្ថាប័នខាងលើនេះគឺការថែរក្សាភ័ស្តុតាងជាប្រវត្តិសាស្ត្រនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍កម្ពុជា ។ ហេតុអ្វីបានជាកិច្ចការទាំងនេះមានសារសំខាន់ម្លេះក្នុងទសវត្សរ៍៩០ ? ព្រោះកាលនោះខ្មែរក្រហមនៅមានអំណាចផ្នែកយោធានិងនយោបាយនៅឡើយ ហើយខ្មែរក្រហមបានកែប្រែប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួនដោយជោគជ័យដោយទម្លាក់កំហុសនោះថាជាការប្រព្រឹត្តិអំពើឃោរឃៅរបស់រៀតណាមទៅវិញ ។ ទីបញ្ចប់ ខ្មែរក្រហមមិនត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញដោយសារតែហេតុផល «យុត្តិធម៏សាកល» ទេ តែដោយសារតែស្នាដៃយោធាយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញនិងការប្រើប្រាស់ការទូតរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ។ ទើបតែខ្មែរក្រហមអស់អាវុធហើយទេ ដែលអង្គការសហប្រជាជាតិប្រឡូកចូលក្នុងកិច្ចការនេះឡើងវិញ ហើយបន្ទាប់ពីការចរចារអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមក អង្គការសហប្រជាជាតិបានបង្កើតតុលាការចម្រុះដ៏ស្មុគស្មាញមួយនេះរវាងកម្ពុជានិងអង្គការសហប្រជាជាតិដែលតុលាការនេះត្រូវបានគ្របដណ្ត្រប់ភាគច្រើនដោយភាគីកម្ពុជានៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់ ។ ហេតុដូច្នេះ មិនមានអ្វីគួរឲ្យភ្ញាក់ផ្អើលទេដែលរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាជំទាស់មិនគាំទ្រឲ្យមានការកាត់ទោសបន្ថែមនោះ ។ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ក៏មិនដែលកែប្រែជំហររបស់ខ្លួនដែរ ។ តែដោយសារតែបញ្ហានយោបាយរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិនិងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលដែលធ្វើការខាងច្បាប់មនុស្សធម៏អន្តរជាតិ មន្ត្រីថ្នាក់លើរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិហាក់បីដូចជាមានបំណងមិនរិះគន់ «អ្នកជំនាញច្បាប់អន្តរជាតិ» និងប្រកាន់ជំហរដែលហៅថា «បទដ្ឋានអន្តរជាតិ» ជាជាងខិតខំដើម្បីបញ្ចប់រឿងក្តីនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមនេះ ។

ក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍៩០ អង្គការសហប្រជាជាតិមិនបានបង្ហាញឆន្ទៈដើម្បីបញ្ចប់ខក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនិងអំពើ

ទាហានស៊ីវិលរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិកំពុងផ្តល់សេវាព្យាបាលដល់ប្រជាជនកម្ពុជា (រូបថត : បេនី រីដ្យូណូ)

ប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងសង្ត្រាមស៊ីវិលទូទាំងសាកលលោកទេ តែនៅពេលនេះអង្គការសហប្រជាជាតិបានផ្ទាស់ប្តូរកិច្ចខិតខំព្យាយាមរបស់ខ្លួនពីការទប់ស្កាត់ខក្រិដ្ឋកម្មសង្ត្រាមទៅជាការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះខក្រិដ្ឋកម្មសង្ត្រាមវិញ ។ ខក្រិដ្ឋកម្មសង្ត្រាម សិទ្ធិមនុស្សនិងយុត្តិធម៌ក្រោយអំពើយោរយៅក្លាយជាខស្សាហកម្មមួយដែលត្រូវបានបំពេញដោយមនុស្សសំខាន់ៗជាច្រើនដូចជា ដេវីឌសេហូហ្ទើ, អារៀ នីអើ និង ចច សូរ៉ូស ។ អ្នកទាំងអស់នេះជម្រុញឲ្យមានគំនិតសំខាន់ថា ប្រព័ន្ធច្បាប់ខក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិដែលយកចេញពីតុលាការនូរឹមប៊ើកនិងចាក់ឫសភ្លាមៗ ។ ដំណើររឿងរវាងសម័យក្រោយសង្ត្រាមត្រជាក់និងក្រោយព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃ១១ កញ្ញា មិនមានភាពសាកសមទាល់តែសោះចំពោះជនស៊ីវិលក្នុងការសរសេរច្បាប់សង្ត្រាមឡើងវិញ ។ អស់ជាច្រើនសតវត្សរ៍មកហើយ តុលាការខក្រិដ្ឋកម្មសង្ត្រាមគឺជាកិច្ចការរបស់យោធា ។

បើសិនជាថ្នាក់ដឹកនាំរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិទទួចចង់បានជ្រុលពេកជាងអ្វីដែលខ្លួនអាចធ្វើបាន អង្គការសហប្រជាជាតិនិងមិនអាចបញ្ចប់ករណី០ ០២បានទេ ។ «តុលាការចម្រុះ» របស់កម្ពុជាមិនគួរចាត់ទុកថាជាបទពិសោធន៍ដែលមានតម្លៃថ្ងៃនិងស្មុគស្មាញដែលមិនគួរមិនសាកល្បងម្តងទៀតនោះទេ ។ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិមានលក្ខណៈខុសគ្នាទៅតាមស្ថានភាពនយោបាយរៀងៗខ្លួន ។ ច្បាប់នោះមិនមានអ្វីមួយច្បាស់ទេ តែអ្វីដែលសាមញ្ញនោះគឺថា ច្បាប់ការពិត ពេលវេលា លុយកាក់ឫភាពត្រឹមត្រូវដ្នែកទម្រង់បែបបទនេះមិនអាចផ្ទាស់ប្តូរការពិតនេះបានទេ ។ តុលាការនូរឹមប៊ើកត្រូវបានធ្វើឲ្យហ្មងសៅដោយមានវត្តមានរបស់សូវៀតនៅក្នុងបន្ទប់សវនាការ ការចោទប្រកាន់ពីបទកាប់សម្លាប់នៅព្រៃកាទីនិងការដោះលែងខក្រិដ្ឋជនសង្ត្រាមដោយសម្ងាត់ ។ កេរដំណែលរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាត្រូវបានធ្វើឲ្យហ្មងសៅដោយចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលប្រកួតប្រជែងគ្នាដោយសារ «អង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ» ដែលច្របូកច្របល់និងដោយសារការប៉ាន់ប្រមាណក្លែងក្លែងដោយការបោកបញ្ឆោតថា ចៅក្រមអន្តរជាតិអាចធ្វើការដោយរលូនជាមួយគ្នាដើម្បីថែរក្សាបូរណភាពរបស់តុលាការ ។ កេរ្ត៍ឈ្មោះរបស់តុលាការអាចយកមកវិញបានប្រសិនបើអង្គការសហប្រជាជាតិអាចបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមពេលដែលមេដឹកនាំទាំងនោះនៅមានជីវិត ។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានិងបញ្ចប់ដោយកេរ្ត៍ឈ្មោះ ហើយពេលនោះសូម្បីតែអ្នកដែលធ្លាប់តែរិះគន់តុលាការនេះដូចជាខ្លួនខ្ចុំផ្ទាល់និងទទួលស្គាល់ការពិត ។ **គីតធើ ម៉ាហ្គាយ**

ចៅក្រមជាតិនិងអន្តរជាតិនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហម (រូបថត : អ.វ.ត.ក)

មកស្រុកកំណើតដើម្បីស្វែងរកការពិត

ចេន ឈុនអៀង បានមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ប្រកបដោយភាពសាហាវ និងក្តីសង្ឃឹមដើម្បីស្វែងរកព័ត៌មានអំពីសមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ដែលបានស្លាប់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម។ ការធ្វើដំណើរបស់គាត់មកទីនេះគឺបន្ទាប់ពីគាត់បាន ឮ ឌុច និយាយអំពីឈ្មោះ ង្ហួន អេង ដែលជាបងថ្លៃរបស់គាត់នៅក្នុងបន្ទប់សវនាការកាលពីពេលថ្មីៗនេះ នៅពេលដែលគាត់កំពុងតាមដានដំណើរការសវនាការដ្ឋាល់ពីគេហដ្ឋានរបស់គាត់នៅប្រទេសបារាំង។ ដំណឹងនេះបានជំរុញឲ្យគាត់ធ្វើដំណើរមកប្រទេសកម្ពុជាភ្លាមដើម្បីស្វែងរកការពិតអំពីបងស្រី បងថ្លៃ និងក្មួយៗរបស់គាត់និងដើម្បីរកយុត្តិធម៌ជូនសាច់ញាតិទាំងនោះ។ ការធ្វើដំណើរមកកាន់ស្រុកកំណើតនេះគឺដើម្បីចង់ដឹងព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែមទៀតពីសាច់ញាតិដែលបានបាត់ខ្លួន ព្រោះគាត់បានខិតខំស្វែងរកសាច់ញាតិទាំងនោះអស់រយៈពេលជាងបីទសវត្សរ៍មកហើយ។

ឈុនអៀង បានភៀសខ្លួនទៅរស់នៅប្រទេសបារាំងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣។ ប៉ុន្តែសមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ផ្សេងទៀតមិនបានចាកចេញទៅជាមួយគាត់ឡើយ។ អ្នកទាំងនោះបានរស់នៅប្រទេសកម្ពុជារហូតដល់ពេលដែលខ្មែរក្រហមគ្រប់គ្រងប្រទេស។ ឈុនអៀង នៅប្រទេសបារាំងតែម្នាក់ឯង ហើយមានទុក្ខសោកសង្រេងយ៉ាងខ្លាំងក្រោយពីប្រទេសត្រូវបានកាន់កាប់ដោយក្រុមកុម្មុយនីស្តខ្មែរក្រហម។

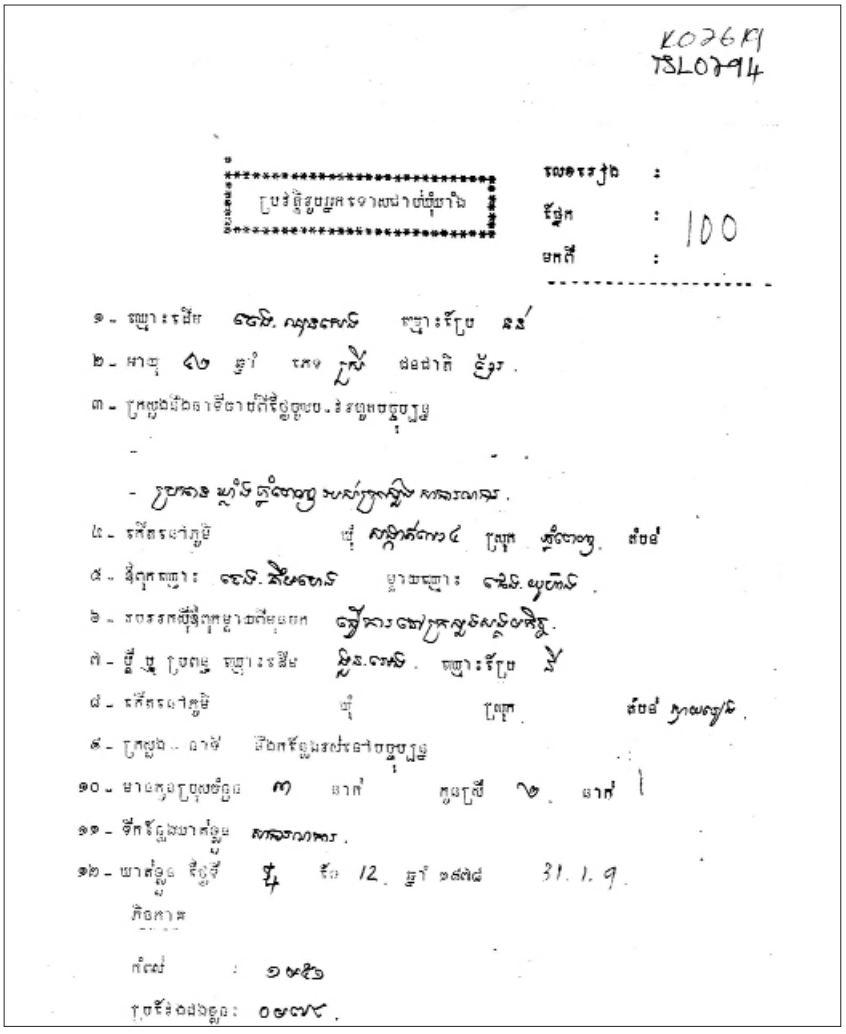

KO26KI
TSL07914

ប្រទេសនៃប្រភពអ្នកទៅសុំជ្រកកោន

លេខទទួល :
ទំព័រ : 100
មកពី :

ឈ្មោះ ... ភេទ ... ឈ្មោះខ្មែរ ...
អាយុ ... ឆ្នាំ ... ជនជាតិ ...
ក្រសួងរឹងធនធានទីជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងបេសកម្ម ...
ទីកន្លែងកំណើត ... ស្រុក ... ខេត្ត ...
ទីកន្លែងស្នាក់នៅ ... ទីក្រុង ...
មុខរបរមុនពេលចាកចេញពីប្រទេស ...
ទីកន្លែងធ្វើការ ... ស្រុក ... ខេត្ត ...
ស្ថានភាពគ្រួសារ ... ឈ្មោះខ្មែរ ...
ទីកន្លែងធ្វើការ ... ស្រុក ... ខេត្ត ...
ក្រសួង ... នាមី ...
មានកូនប្រុសចំនួន ... នាក់ ... កូនស្រី ... នាក់
ទីកន្លែងស្នាក់នៅ ...
ឃាត់ខ្លួន ... ថ្ងៃទី ... ខែ ... ឆ្នាំ ... 31.1.07
កំណត់ : ...
ប្រធានមជ្ឈមណ្ឌល : ...

ឈុនអៀង បានរៀបរាប់អំពីក្រុមគ្រួសារនិងសាច់ញាតិដែលគាត់កំពុងតាមរកហើយស្នើឲ្យខ្ញុំជួយស្រាវជ្រាវរកព័ត៌មានអ្នកទាំងនោះ។ ខ្ញុំបានសាកសួរគាត់អំពីដំណើររឿងខ្លះៗ ហើយ ឲ្យគាត់រៀបរាប់ឈ្មោះសាច់ញាតិរបស់គាត់យ៉ាងលម្អិតដើម្បីងាយស្រួលស្វែងរកនៅក្នុងប្រព័ន្ធទិន្នន័យរបស់យើងជូនដល់គាត់។ គាត់បានដឹងថា ង្ហួន អេង ដែលជាវិស្វករត្រូវបានសម្លាប់នៅមន្ទីរ ស-២១ ប៉ុន្តែគាត់មិនទាន់ទទួលបានព័ត៌មានច្បាស់លាស់អំពី ចេន ឈុនស្រេង ដែលជាបងស្រីរបស់គាត់និងជាអ្នកមើលថែទាំកុមារព្រមទាំងក្មួយៗទាំងគ្រួនាក់របស់គាត់នៅក្នុងរបបនោះនៅឡើយ។

គាត់និយាយថា ទោះបីជាពេលនេះហួសពេលក្នុងការដាក់ពាក្យបណ្តឹងក្នុងសំណុំរឿង ០ ០ ១

ប្រឆាំងនឹង ខុច ប៉ុន្តែគាត់បានតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ហើយមេធាវីរបស់គាត់ចង់បានព័ត៌មានទាំងនេះសម្រាប់ដំណើរការរឿងក្តី ។

បន្ទាប់ពីការស្វែងរកអស់ជាងកន្លះខែមកនេះ យើងក៏បានរកឃើញប្រវត្តិរូប និងអំពីព័ត៌មានការឃាត់ខ្លួនរបស់ ឆួន អេង, ចេន ឈុនស្រេង និងក្មួយម្នាក់ក្នុងចំណោមក្មួយទាំងប្រាំ ។ នៅក្នុងឯកសារនោះបង្ហាញថា ចេង ឈុនស្រេង ត្រូវបានឃាត់ខ្លួននៅមន្ទីរសាធារណការនៅថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយបន្ទាប់មកក៏បញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ។

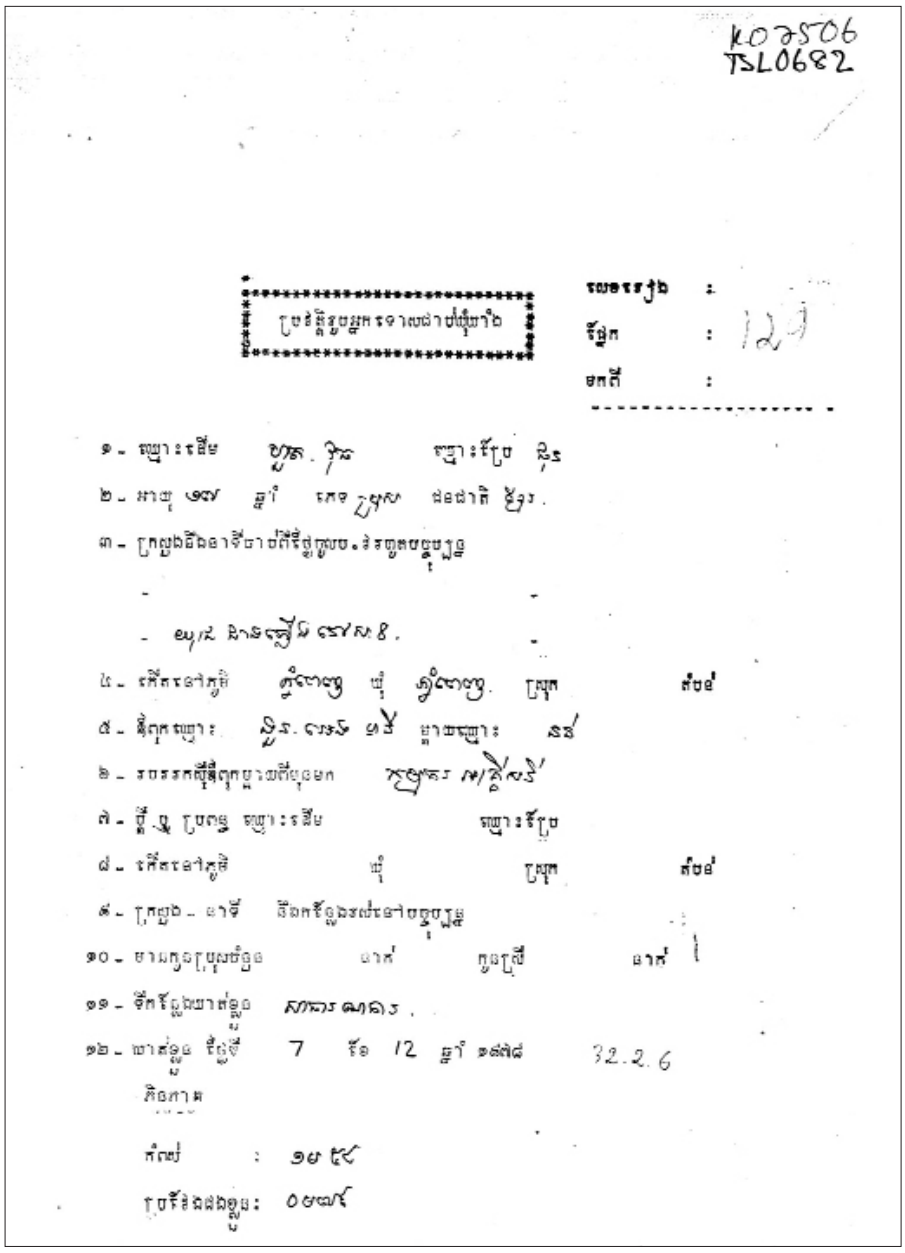

K023506
TSL0682

ប្រទេសកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឯករាជ្យ បូរណភាពទឹកដី រួមសុខ

លេខទង្វើ :
ទីធ្លាក : 12
មកពី :

១- ឈ្មោះនាមត្រកូល ឆួន. ឆ្នាំ ឈ្មោះរៀបរាប់ ឆ្នាំ
២- អាយុ ៤៧ ឆ្នាំ ភេទ ប្រុស ជនជាតិ ខ្មែរ.
៣- ក្រសួងដឹងនាំទីបានបញ្ជូនមកកន្លែងឃុំ.ទីចាត់ចែងបច្ចុប្បន្ន
- ឃុំ/ស ឯកឧត្តមជ័យ ថ្ងៃទី ៤.
៤- កើតនៅភូមិ ភ្នំលាប្អូ ឃុំ ភ្នំលាប្អូ. ស្រុក ឥន្ទ
៥- ឪពុកឈ្មោះ ឆួន. ឆ្នាំ ៥៦ ម្តាយឈ្មោះ ន
៦- នាពេលកន្លងមកនេះ ប្រកបរបរ កសិករ
៧- ប្តី.ប្ត ប្រពន្ធ ឈ្មោះនាម ឈ្មោះទៀប
៨- កើតនៅភូមិ ឃុំ ស្រុក ឥន្ទ
៩- ក្រសួង - នាទី ដឹងកន្លែងទៅបច្ចុប្បន្ន
១០- មានកូនប្រុសស្រីចំនួន ៤ នាក់ កូនស្រី ៤ នាក់ ៨
១១- ទីកន្លែងមានផ្ទះនៅ ភ្នំពេញ.
១២- ឃាត់ខ្លួន ថ្ងៃទី 7 ខែ 12 ឆ្នាំ ៧៨ 32.2.6
ភិនភាគ
កំណត់ : ១៧ ៥៤
ប្រទេសដែលឯងខ្លួន: ០៩៧៤

នៅពេលឃើញឈ្មោះបងស្រីរបស់ខ្លួននៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅមន្ទីរស-២១ដូច្នេះ ឈុនអៀង មានអារម្មណ៍រំជើបរំជួលមួយរំពេច ។ ខ្ញុំបានទុកឲ្យគាត់ស្ងប់ស្ងាត់បន្តិចដើម្បីឲ្យគាត់មានអារម្មណ៍ធូរស្បើយឡើងវិញ ។ គាត់ក៏បង្ហើបថា «ការពិតដែលមាននៅក្នុងឯកសារនេះនឹងជួយឲ្យខ្ញុំរកយុត្តិធម៌ជូនសាច់ញាតិរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំនឹងយកឯកសារនេះទៅឲ្យមេធាវីរបស់ខ្ញុំ» ។

ឈុនអៀង ជាមនុស្សម្នាក់ក្នុងចំណោមមនុស្សជាច្រើនដែលបានធ្វើដំណើរដ៏វែងឆ្ងាយមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដើម្បីស្វែងរកសាច់ញាតិរបស់គាត់ ។ គាត់មិនបានរួងរឹតាត់របបខ្មែរក្រហមដោយផ្ទាល់ទេ ប៉ុន្តែសាច់ញាតិរបស់គាត់ជាច្រើនទទួលរងនិងបានបាត់បង់ជីវិតនៅក្រោមរបបនោះ ។

បើទោះបីជាគាត់បានដឹងព័ត៌មានខ្លះអំពីជោគវាសនារបស់បងថ្លៃគាត់តាមរយៈសក្ខីកម្មរបស់ ខុច និងហាក់ដូចជាដឹងអំពីជោគវាសនារបស់បងស្រី និងក្មួយរបស់ខ្លួនមុនរួចទៅហើយ ប៉ុន្តែគាត់នៅតែមិនអាចទប់អារម្មណ៍បាននៅពេលទទួលឯកសារទាំងនោះ ។

ឯកសារទាំងនេះមានសារសំខាន់សម្រាប់គាត់ដើម្បីជួយគាត់ដឹងការពិតកាន់តែស៊ីជម្រៅ និងច្បាស់លាស់អំពីសាច់ញាតិរបស់គាត់និងជាពិសេសដើម្បីបម្រើជាភ័ស្តុតាងដល់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់គាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ។

មុននឹងត្រឡប់ទៅប្រទេសជារាំងវិញ ឈុនអៀង បានធ្វើបុណ្យឧទ្ទិសកុសលជូនដល់សាច់ញាតិដែលបានស្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមក្នុងអំឡុងពេលចូលឆ្នាំប្រពៃណីខ្មែរដើម្បីសុំឲ្យព្រលឹងទាំងនោះទៅកាន់សុគតិភព ។

ស៊ិន សុធីតា

រឿងបដិវត្តន៍ : ពលីកម្មរបស់យុទ្ធមិត្តយើង

ដកស្រង់ចេញពី : យុវជន និងយុវនារីបដិវត្តន៍ លេខ២ កុម្ភ: ១៩៧៦

នៅថ្ងៃ១៦ មីនា ឆ្នាំ១៩៧០ នៅវេលារសៀលម៉ោង២ ស្រាប់តែមានទាហានខ្មាំងជិត១០០នាក់ចូលមកព័ទ្ធបាញ់ជំរំយើង ។ ពេលនោះ យុទ្ធមិត្តយើងភាគច្រើនចេញទៅរកក្ជូច និងទៅកាប់ចម្ការអស់ ។ នៅចាំជំរំមានតែសមមិត្ត៤-៥នាក់ប៉ុណ្ណោះ ដែលគ្រុនទៅធ្វើការធ្ងន់ពុំបាន ។ ពេលនោះ មិត្ត រ៉ៃត រែកក្ជូចមកដល់ជំរំមុនគេ ។ គ្រាន់តែមិត្តដាក់អំរែកក្ជូចពីស្មាភ្លាម ខ្មាំងបាញ់ប្រាវ់ចូលមកជំរំយើង ។ មិត្ត រ៉ៃត ត្រូវរបួសដៃម្ខាងដោយប្រឹងប្រយុទ្ធនឹងការឈឺចុកចាប់របស់ខ្លួន មិត្តយើងក៏ក្រាបនៅក្បែរគំនរក្ជូចនោះហើយប្រើដៃម្ខាងទៀតដែលនៅសល់បាញ់តទល់នឹងខ្មាំងវិញយ៉ាងអង់អាចក្លាហានរហូតដល់អស់គ្រាប់ ។ ក្នុងពេលព្រមជាមួយនោះ យុទ្ធមិត្ត៦ទៀត ដែលដេកឈឺនៅចាំជំរំ ក៏ស្ទុះចូលប្រយុទ្ធបាញ់តទល់នឹងខ្មាំងវិញយ៉ាងខ្លាំងក្លាសម្រុកទៅលើខ្មាំងជាប់មិនឲ្យខ្មាំងចូលមកចាប់ មិត្ត រ៉ៃត ទាំងរស់បានឡើយ ។ ខ្មាំងត្រូវស្លាប់និងរបួសអស់ជាច្រើនដោយត្រូវគ្រាប់កាំភ្លើងរបស់យុទ្ធមិត្តយើងផងនិងដោយត្រូវចម្រូងខ្មារដែលយើងបានដោតនិងបានដាក់បង្កប់ក្នុងព្រៃជុវិញជំរំយើងផង ។ ឈាមខ្មាំងហូរធ្លាក់ជាប់ដេរដាសលើថ្មដា ។ តែដោយខ្មាំងមានចំនួនច្រើនលើសលប់ផងហើយដោយយើងមិនសូវមានគ្រាប់ប្រយុទ្ធតទល់ជាមួយខ្មាំងយូរផង យើងក៏សម្រេចដកថយចេញពីជំរំនេះគេចទៅកន្លែងផ្សេងដើម្បីការពារកម្លាំងបដិវត្តន៍យើង ។ ក្រោយមក ខ្មាំងក៏បានលូនចូលដល់ជំរំយើង ។ រ៉ាប្រមូលក្ជូចស្ងួតរបស់យើងដែលធ្វើបាន ១៥ជាល ហើយចាក់ចោលរាយបាំយនៅលើដីនិងទៅក្នុងទឹកអស់រលីង ។ រួចហើយពួកវាបានដុតបំផ្លាញជំរំយើងខ្ទេចខ្ទីអស់ នៅពេលដកថយ យើងឆក់បានក្ជូចកំពុងត្រាំក្នុងអន្ងង់មួយចំនួន ។ រួចហើយ យើងនាំគ្នាសែងមិត្ត រ៉ៃត គេចចេញពីទីនោះភ្លាម ។ នៅក្នុងព្រៃយើងអស់ចានអស់ឆ្នាំងហើយ យើងនាំគ្នាយកបំពង់ប្ងស្សីផ្ទ ដាក់ទឹក ជំនួសបឺដុង យកបំពង់ប្ងស្សីផ្ទ ច្រកក្ជូចដុតដាំបាយហូបជំនួសឆ្នាំង ។ យើងសម្រេចចិត្តថា នឹងរកកន្លែងថ្មីកាប់ចម្ការបង្កបង្កើនផលទៀត រង់ចាំមិត្តយើងឡើងមកពីកោះកុង ។ ជ្រោះ ស្ទឹង អូរ ដែលមានទឹកទាំងប៉ុន្មានទៅម្ពុំនោះ ត្រូវខ្មាំងយាមឃ្លាំមើលប្រចាំការទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។ ពីរថ្ងៃក្រោយមក ទឹកយើងក្នុងបំពង់ប្ងស្សីនៅសល់តិចតួចណាស់ទៅហើយ ។ ទោះបីមិត្តយើងស្រេកទឹកខះក ក៏យើងមិនហ៉ានហូបទឹកក្នុងបំពង់ប្ងស្សីនេះដែរទុកសម្រាប់តែអ្នកឈឺនិងអ្នករបួស ។ យើងនាំគ្នាហូបទឹកដែលដក់ជាប់លើថ្មបន្ទិចបន្ជូច ដែលយើងដើរជួបប្រទះ ។ នៅរដូវប្រាំងទឹកថ្ងុក អន្ងង់តូចតាចផ្សេង។ ត្រូវរីងហួតហែងស្ងួតអស់ហើយ ។ ថ្ងុកអន្ងង់ខ្លះដែលនៅមានទឹកដក់សល់បន្ទិចបន្ជូចឃើញតែអាចម៏ដំរីនិងអាចម៏សត្វព្រៃផងនានាអណ្ណែតត្រាខាប់អស់ទាំងទឹក ។ តែដោយស្រេកពេកយើងនាំគ្នាវែកអាចម៏ដំរីចេញហើយយកក្រមាក្រាលពីលើផ្ទៃទឹកយើងនាំគ្នាឱនក្រេបដឹកទឹកនោះដើម្បីផ្សើមបំពង់ក ។ ទឹកកន្លែងខ្លះ គ្មានរសជាតិជាទឹកអ្វីទេ រ៉ាឡើងខាប់ប្រៃឆ្ទេះ បីដូចជាហូបទឹកនោមដូច្មោះដែរ ។

មានមួយព្រឹកយើងនាំគ្នាធ្វើដំណើររហូតដល់ថ្ងៃត្រង់ស្រាប់តែផុតដីរកផ្ទូវចុះពីលើខ្នងភ្នំពុំឃើញ ។ សមមិត្តខ្លះទៅឈរឱបដើមឈើនៅមាត់ជ្រោះចោលភ្នែកសម្លឹងមើលទៅក្រោមឃើញជ្រៅគ្រលូង ខ្មៅស្ទុង។ ដូចជាភ្នំបាក់ស្រុតអីចឹង ។ សមមិត្តយើងម្នាក់ទៀតដែលធ្លាប់ដើររកស៊ីចាក់ខ្លឹមឈើក្នុងព្រៃភ្នំបាននិយាយប្រាប់យើងថា «ភ្នំបែបនេះ គេហៅថាជញ្ជាំងដាច់គ្មានផ្ទូវដើរ គ្មានផ្ទូវចុះបានទេ» ។ យើងនាំ គ្នាដើររកផ្ទូវចុះអស់បីម៉ោងទើបទៅជួបនឹងគន្ងហ្ទូងដំរីចុះឡើង ។ យើងនាំគ្នាសែងសមមិត្ត រ៉ៃត ចុះតាមគន្ងដើងដំរីនេះ រហូតដល់ដីរាប ។ នៅកណ្ណាលខែមីនា ធាតុអាកាសក្តៅណាស់ ។ ពេលថ្ងៃត្រង់ភ្លើងឆេះព្រៃខ្មៅរហូតដល់លើកំពូលភ្នំតូចមួយ ។ ពេលនោះស្រាប់តែមិត្តយើងដែលដើរក្រោយគេបង្ហស់ស្រែកប្រាប់ថា «មិត្តខាងមុខឈប់សិន! និរសារខាងកោះកុងមកដល់ហើយ» យើងទាំងអស់គ្នាត្រឡប់បែរមកក្រោមវិញព្រមគ្នាតែម្ពង ។ យើងសប្បាយរីករាយឥតឧបមា

ព្រោះការកិច្ចដែលបក្សប្រគល់ឲ្យគ្រូវិបានសម្រេចហើយពេលគឺខ្ញុំនិរសារយើងក្លាប់ទៅខាងកោះកុងបានជោគជ័យ។ យើងនាំគ្នាឈប់ចាំមិត្តនិរសារមកពីខាងកោះកុងដើម្បីសាកសួរព័ត៌មានផ្សេងៗសិន។ មួយសន្ទុះក្រោយមក ស្រាប់តែមិត្តយើងពីក្រោយស្រែកប្រាប់ថា «មិត្តខាងមុខឈប់សិន! កងទ័ពបដិវត្តន៍យើងមកដល់ហើយ» យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាសប្បាយរីករាយលាន់មាត់អ្ហឺអរឡើងហាក់បីដូចជាក្មេងតូចៗ ឃើញម្តាយត្រឡប់មកពីផ្សារវិញដូច្នេះដែរ។ យើងជួបជុំគ្នា ចាប់ដៃគ្នា ឱបរឹតគ្នាហើយសាកសួរសុខទុក្ខពីគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយមនោសញ្ចេតនាស្រលាញ់និងនឹករឭកគ្នាបំផុត។ រួចហើយ មិត្តប្រធានកងដែលទើបអញ្ជើញមកដល់បានប្រកាសប្រាប់យើងខ្ញុំដោយរំភើបរីករាយថា «អង្គការឲ្យពួកយើងខ្ញុំមកតាមរកអង្គភាពសមមិត្តដើម្បីហៅត្រឡប់ទៅជួបអង្គការវិញជាប្រញាប់ ព្រោះពួកឯកឧត្តម លន់ នល់, សិរិមតៈ, សឺង ង៉ុកថាញ់ ធ្លើរដ្ឋប្រហារហើយ! ស្ថានការណ៍នៅប្រទេសយើងមានការប្រែប្រួលធំ»។

យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាមានការរំភើបរីករាយ ហើយនឹកអរព្រួច។ យើងគិតក្នុងចិត្តថា ប្រហែលជាអង្គការមានការអីពិសេសហើយទើបបានជាបញ្ជូនកងទ័ពមួយកងអនុសេនាតូចឲ្យមករកយើងជាបន្ទាន់យ៉ាងនេះ។ កងយើងទាំងពីរក៏ប្រញាប់ប្រញាល់រួតរះធ្វើដំណើរទៅជួបអង្គការនៅអន្លង់ម្កាក់ខាងត្បូងភូមិខ្ញុងអាយភ្លាមគ្មានបង្អង់ឡើយ។

ពេលទៅដល់ភ្លាម អង្គការបានហៅប្រធានកងអនុសេនាតូចនីមួយៗទៅប្រជុំដាក់ផែនការវាយកម្ទេចបន្ទាយខ្ញាំងនៅតាសាល់រួចហើយឈានទៅវាយកម្ទេចខ្ញាំងនៅបន្ទាយខ្ងងអាយទៀត។ ក្រោយពី ប្រជុំដាក់ផែនការហើយ អង្គការបានសង្កត់បញ្ជាក់ថែមទៀតថា «ដើម្បីការពារបដិវត្តន៍យើង និងដើម្បីពង្រឹងពង្រីកកងទ័ពបដិវត្តន៍យើងឲ្យរីកធំធាត់ឆាប់រហ័សសមមិត្តត្រូវក្តាប់មាគ៌ាវាយសម្រុករបស់បក្សឲ្យជាប់។ ទោះបីជាជួបឧបសគ្គឬការលំបាកយ៉ាងណាក៏ដោយសមមិត្តកុំស្ថិតក្នុងសភាពការពារខ្លួនឲ្យសោះសមមិត្តត្រូវវាយសម្រុកដណ្តើមប្រៀបលើខ្ញាំងឲ្យបានជាប់ជានិច្ច។ ពេលនេះខ្ញាំងកំពុងច្របូកច្របល់ខ្ញាំងណាស់។ យើងត្រូវឆក់ឱកាសនេះវាយកម្ទេចខ្ញាំងឲ្យបានឆាប់រហ័សបំផុតពង្រីកតំបន់រំដោះយើងឲ្យបានធំទូលាយ» ឮសម្តីអង្គការយ៉ាងនេះយើងទាំងអស់គ្នាក្តាប់ដៃយ៉ាងណែនលើកឡើងលើហើយបន្ទឺសម្រែកប្តេជ្ញាចំពោះមុខសមមិត្តដឹកនាំព្រមៗគ្នាហាក់បីដូចជាគេណាត់គ្នាមុនដូច្នេះដែរ «យើងប្តេជ្ញាវាយកម្ទេចខ្ញាំងនៅបន្ទាយខ្ងងអាយ និងតាសាល់ឲ្យបានដាច់ខាត»។

សូមបញ្ជាក់ថា ពេលនោះកម្លាំងទ័ពយើងនៅភូមិភាគនិរតីមានតែពីរកងអនុសេនាធំទេ។ មួយកងអនុសេនាធំដែលកសាងមុនគេបង្អស់ជោះនៅខាងជើងផ្លូវលេខ៩និងមួយកងអនុសេនាធំទៀត ជោះនៅខាងត្បូងផ្លូវលេខ៩។ កងទាំងពីរនេះធ្លាប់បានប្រយុទ្ធយកជ័យជម្នះនៅលើសមរភូមិជាច្រើនហើយដែរ ដូចជាវាយកម្ទេចបន្ទាយក្បាលចិន បន្ទាយព្រៃខ្មោចជិតវត្តតាំងពោធិ៍ បន្ទាយតាវ៉ាម និងវាយកម្ទេចក្បួនរថយន្តបីគ្រឿងរបស់អ៊ូ ណារិន ចៅហ្វាយខេត្តអនុខេត្តថ្មកែវ នៅខាងកើតត្រពាំងជោរជាដើម។

ពេលនោះ ស្នាមរបួសនៅដៃនៅខ្លួនសមមិត្ត រ៉ែត មិនទាន់ជាត់ហូរទឹកនៅឡើយទេ តែសមមិត្តមិនព្រមឈប់សម្រាកដាច់ខាត។ សមមិត្តបានស្នើសុំអង្គការចេញទៅវាយខ្ញាំងជាមួយយុទ្ធមិត្តឯទៀតដែរ ដើម្បីសងឈាមជូនប្រជាជននិងរួមចំណែករំដោះប្រទេសជាតិនិងប្រជាជនឲ្យរួចចាកផុតពីទុក្ខទោសទារុណកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង។

ម៉ោងពីរលង្ហអាធ្រាត្រនៃយប់នោះ យើងផ្ទុះកាំភ្លើងព្រមគ្នា ជាញាប់សម្រុកទៅលើបន្ទាយខ្ញាំងនៅ តាសាល់ពីគ្រប់ទិស។ ម៉ោង៥ទៀបភ្លឺ យើងធ្វើមាស់ការលើទីតាំងខ្ញាំងនេះទាំងស្រុង យើងចាប់ខ្ញាំងជាឈ្លើយទាំងអស់ ហើយរឹបយកបានជ័យភ័ណ្ឌជាច្រើនក្នុងនេះមានកាំភ្លើងស៊ុយប្រវត្តិនិងពាក់កណ្តាលស៊ុយប្រវត្តិជាង៥០ដើម និងគ្រាប់គ្រប់ធុន៧នេះគោ។

គ្រាន់តែឮស្នូរកាំភ្លើងយើងវាយនៅតាសាល់ ពួកទាហានខ្ញាំងដែលជោះនៅបន្ទាយខ្ងងអាយ កិតភ័យតក្កមា ហើយនាំគ្នាដករត់ប្រាសអាយុទៅកន្លែងអស់។ ពេលបានដំណឹងនេះភ្លាម សមមិត្តរ៉ែត និយាយកំប្លែងលេងថា «ពួកឯងរត់ទៅណារួច ឥឡូវដើងមេឃជុំវិញភ្នំពេញជារបងបដិវត្តន៍ហើយ! ថ្ងៃណាមួយគង់តែកងទ័ពបដិវត្តន៍យើងកម្ទេចពួកឯងឲ្យឆាល់តែវិនាសសូន្យអស់ពីទឹកដីកម្ពុជាពុំខានឡើយ»

ដោយមាត៌ាសង្ត្រាមប្រជាជនរបស់បក្ស ភ្លឺស្វាងត្រឹមត្រូវមាត៌ាចាត់តាំងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ បដិវត្តន៍ រឹងប៉ឹងកងទ័ពបដិវត្តន៍យើងបានរីកចម្រើនធំធាត់យ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ យើងឈានពីកងអនុសេនាធំ មកចាត់តាំងជាវរសេនាតូចទៀត ។ ពេលនោះសមមិត្ត រ៉ែត ត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងជាប្រធានកងអនុ សេនាតូច ។

ថ្ងៃបន្ទាប់មកទៀត យើងបានវាយកម្ទេចបន្ទាយសក្តិពសារី សយ នៅទំនាប រួចវាយកម្ទេចសាលាស្រុកថ្ពង នៅអមលាំងទាំងស្រុងទៀត ។ នៅចំពោះមុខការវាយសម្រុកដូចព្យុះសង្សរារបស់កងទ័ពបដិវត្តន៍ក៏ក្មេងខ្ទីយើងនេះ ខ្មាំងត្រូវបាក់ទ័ពខ្ទេចខ្ទីជាបន្តបន្ទាប់ ។ ពួកនៅសេសសល់ពីស្លាប់នាំគ្នារត់ពាក់ពពួនចុះឡើងដូចហ្វូងគោដើម្បីរកច្រករត់ឡើងទៅភ្នំពេញវិញ ។ ពួកខ្មាំងនៅបន្ទាយតោងហោង រត់ទៅត្រពាំងជោរ ។ ក្រាន់តែពួកនេះទៅដល់ពួកខ្មាំងនៅត្រពាំងជោរ នាំគ្នារត់ទៅសង្កែសាទបជាបន្តទៀត ។ ពួកខ្មាំងបោះនៅកន្ទួត ក៏នាំគ្នាដករត់មកវត្តសង្កែសាទបទាំងអស់ដែរ ។ ដោយឃើញខ្មាំងភិតភ័យច្របូកច្របល់រត់បាក់ទ័ពពពាក់ពពួនគ្នាយ៉ាងដូច្នេះ បក្សក៏បានលើកទិសដេញតាមវាយកម្ទេចពួកខ្មាំងដែលរត់ទៅប្រមូលផ្ទុំនៅវត្តសង្កែសាទបនេះទៀត ។ កងទ័ពបដិវត្តន៍យើងក៏បានសម្រេចដែនការរបស់បក្សនេះដោយជោគជ័យទាំងស្រុង ។

កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធដ៏ក្មេងខ្ទីនៃយើងបានឈានលោតផ្លោះពីជ័យជម្នះមួយទៅជ័យជម្នះមួយហើយបានរីកចម្រើនធំធាត់យ៉ាងឆាប់រហ័សក្នុងភ្នក់ភ្លើងសង្ត្រាមបដិវត្តន៍ដស៏ន្ធោសន្ធៅនេះ ។ យើងឈានពីកងវរសេនាតូច ឡើងដល់កងវរសេនាធំ រួចឡើងដល់កងពលទៀត ។

ឆ្នាំ១៩៧៣ ឈានចូលដល់ក្រោយពេលដែលវៀតណាមនិងឡាវគេចរចាចុះកិច្ចព្រមព្រៀងឈប់បាញ់គ្នាជាមួយចក្រពត្តិអាមេរិក និងបរិវារភ្លាម យន្តហោះចក្រពត្តិអាមេរិក ត្រប់ធុនរាប់ពាន់ត្រឿងក៏លើកគ្នាមកវាយប្រហារប្រទេសកម្ពុជាទាំងយប់ទាំងថ្ងៃប៉ុនប៉ងកម្ទេចកម្លាំងបដិវត្តន៍ ហើយបង្ខំឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាលត់ជង្គង់សុំចុះចាញ់ តែប្រជាជនកម្ពុជាដ៏មហិមា និងកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាដ៏អង់អាចក្លាហានក្រោមការដឹកនាំដ៏ត្រឹមត្រូវនិងភ្លឺស្វាងនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានប្តេជ្ញាប្រយុទ្ធលើកជ្រោងត្រវីទង់វាយសម្រុកទៅលើចក្រពត្តិអាមេរិក និងបរិវារតែម្នាក់ឯងបន្តទៀត ។ ពេលនោះ បក្សបានលើកដែនការឲ្យកងទ័ពបដិវត្តន៍យើងនៅភូមិភាគនិរតី វាយផ្តាច់ផ្ទូវលេខ៤ និងផ្ទូវលេខ៥ ដែលជាផ្ទូវយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់បំផុតសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់អាវុធ យុទ្ធភ័ណ្ឌ ត្រាប់រំសេវ និងស្បៀងអាហាររបស់ពួកក្សត់នៅភ្នំពេញឲ្យបានដាច់ខាត ។ យុទ្ធជន-យុទ្ធនារី និងកម្មាភិបាលនៃកងទ័ពបដិវត្តន៍យើងទាំងអស់បានប្តេជ្ញាសម្រេចដែនការនេះរបស់បក្សឲ្យបានដាច់ខាត ។ យើងចាប់ផ្តើមវាយកម្ទេចប្រព័ន្ធទីតាំងភូមិយុទ្ធសាស្ត្រដ៏រឹងប៉ឹងរបស់ខ្មាំងនៅពង្រ ។ រួចហើយ យើងឈានទៅវាយកម្ទេចទីតាំងខ្មាំងនៅសាបអង្គាម នៅទំនាបព្រៃគុយ នៅបន្ទាយប្ចស្សីសាច់ទៀត ។ ចំណែកឯនៅមុខសញ្ញាខាងលិចយើងបានវាយកម្ទេចទីតាំងខ្មាំងនៅអូរតាសួស នៅត្រពាំងចាន់ នៅក្សាលដំរី រួចហើយ យើងឈានមកវាយកម្ទេចសាលាស្រុកពន្ធៃនៅបរិបូរទៀត ។ ក្នុងរយៈពេលតែមួយព្រឹបយើងបានវាយកម្ទេចហើយបោសសម្អាតទីតាំងខ្មាំងទាំងប៉ុន្មានខាងលើនេះអស់ ។ យើងកាត់ផ្តាច់ផ្ទូវលេខ៥ បានទាំងស្រុងតាំងពីក្រគររហូតដល់កំពង់ឆ្នាំង ។ ខ្មាំងត្រូវសុះដង្ហើមដាច់ស្បៀងនៅភ្នំពេញ ហើយដាច់ត្រាប់រំសេវនៅខាងពាយ័ព្យ ។ ពេលនោះ ខ្មាំងខំប្រមូលកម្លាំងយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់ៗទាំងអស់របស់ខ្លួនទាំងថ្មើរជើង ទាំងរថក្រោះ ទាំងកាំភ្លើងធំ ទាំងយន្តហោះចក្រពត្តិអាមេរិកត្រប់ធុន មានទាំងពីទ្រុងជ្រូក ជើងបង្គងតេ-២៨ សេ-១៣០ អេហ្វ-១០៥ អេហ្វ-១១១ រហូតដល់បេ-៥២ ដើម្បីបើកប្រតិបត្តិការវាយដណ្តើមកំណាត់ផ្ទូវលេខ៥ ក្រគរ-កំពង់ឆ្នាំងនេះពីយើងទៅវិញ ។ ពេលនោះ សេក សំអៀត ប្រមូលទ័ពពីភូមិភាគបាត់ដំបង-ពោធ៌សាត់បើកប្រតិបត្តិការឃ្លាំងមឿងចេញពីពោធ៌សាត់ឆ្ពោះមកកំពង់ឆ្នាំង ហើយ អឹ សាវុត ប្រមូលកម្លាំងស្រួចទាំងអស់បើកប្រតិបត្តិការពីសាលាលេខ៥ ឆ្ពោះទៅពង្រ ។

ក្តាប់សភាពការណ៍ខ្មាំងយ៉ាងណែនក្នុងដៃ បក្សបានណែនាំឲ្យគណៈបញ្ជាសមរភូមិទុកកងឈ្លបនិងកម្លាំងស្រួចតែមួយភាគតូចសម្រាប់វាយទប់ទល់ខ្មាំងនៅលើកំណាត់ផ្ទូវលេខ៥ ពីក្រគរមកទល់នឹងកំពង់ឆ្នាំង ហើយលួចដកកម្លាំងធំដោយស្វាត់បំផុតចល័តទៅបើកសមរភូមិថ្មីទៀត នៅខាងត្បូងគឺ សមរភូមិទឹក ល្អក់

ភ្នំដាំផ្ការ ព្រៃខ្មែរ អុងកូ អូរសណ្តាន់ ក្បាលថ្នល់ តាជេស ។ ក្នុងពេលដែលខ្ទាំងកំពុងប្រមូលកម្ចាំងទៅវាយបើកផ្លូវខាងលើស្រាប់តែយើងវាយប្រហារនៅខាងក្រោមឯណោះវិញ ។ ទីតាំងខ្ទាំងត្រូវកម្មេចជាបន្តបន្ទាប់ខ្ទាំងភិតភ័យស្ងន់ស្ងោវិលក្បុងជ្ជូលច្របល់ជាខ្ទាំងដោយក្តាប់កម្ចាំងយើងក៏មិនបានក្តាប់ទិសវាយសម្រុករបស់យើងក៏មិនជាប់ ។

ក្រោយយើងកម្មេចទីតាំងខ្ទាំង នៅត្រពាំងចាន់និងសាលាស្រុកពន្ងៃមក សមមិត្ត រ៉ៃត ត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងជាប្រធានកងអនុសេនាធំ ។ ក្នុងពេលបើកសមរភូមិថ្មីនេះ សមមិត្ត រ៉ៃត រួមជាមួយយុទ្ធមិត្តដទៃទៀត ទទួលភារៈវាយកម្មេចនិងបោសសម្អាតខ្ទាំងនៅមុខសញ្ញាបន្ទាយអុងកូនិងភ្នំដាំផ្ការ ។ ឆាកប្រយុទ្ធនៅលើសមរភូមិនេះ មានលក្ខណៈតឹងតែង សិតស្ទាញស៊ីសាច់ហុតឈាមគ្នា ព្រោះទីតាំងនីមួយ ៗ របស់ខ្ទាំងសុទ្ធតែត្រូវបានពង្រឹងយ៉ាងរឹងមាំ ។ រីឯយន្តហោះគ្រប់ធុនរបស់ខ្ទាំងទៀតសោតក៏ធ្វើសកម្មភាពបន្តកន្ទុយគ្នា ជាប់ឥតដាច់រយៈទាំងយប់ទាំងថ្ងៃបាញ់រះទម្លាក់គ្រាប់បែកព័ទ្ធសីមាជុំវិញទីតាំងនីមួយ ៗ និងវាយស្តាត់គ្រប់ផ្លូវចេញចូលទាំងអស់ ។ ក្នុងរយៈពេលតែ ១៥ ថ្ងៃយើងកម្មេចបន្ទាយខ្ទាំងបាន ជាបន្តបន្ទាប់ដូចជាបន្ទាយក្បាលថ្នល់ តាជេស ទឹកល្អក់ ផ្ទះសក្តិព ត្រពាំងរំពាក់ ព្រៃខ្មែរ បន្ទាយអុងកូ ។ ក្នុងការប្រយុទ្ធគ្នាលើកនេះ អឹ សាវុត ត្រូវស្លាប់តែហោងដោយសារគ្រាប់កាំភ្លើងរបស់រីរៈយុទ្ធជនកងទ័ព បដិវត្តន៍យើង ។

ក្រោយពេលកម្មេចបន្ទាយអុងកូហើយ សមមិត្ត រ៉ៃត និងយុទ្ធមិត្តឯទៀត ក៏បានឈានឡើងទៅវាយសម្រុកទីតាំងខ្ទាំងនៅកំពូលភ្នំដាំផ្ការទៀត ។ យន្តហោះខ្ទាំងបាញ់រះនិងទម្លាក់គ្រាប់បែកឡើងសុះដីបីដូចគេភ្ជួរ ។ ស្នូរកាំភ្លើងតូច-ធំលាន់កក្រើកមេឃកក្រើកដី ។ គ្រាប់កាំភ្លើងគ្រប់ធុន រត់ប្រទាក់គ្នាចុះឡើងយ៉ាងញឹកបីដូចក្រឡាសំណាញ់ សមមិត្ត រ៉ៃត និងយុទ្ធមិត្តឯទៀតទាំងអស់គ្មានតក់ស្លុត គ្មានរុញរាមួយវិនាទីឡើយ ។ សមមិត្តយើងចេះតែសម្រុកឈានឡើងទៅមុខយ៉ាងអង់អាចក្ងៀវក្ងាជានិច្ច ។ សមមិត្តយើងវាយសម្រុកឆ្ងងកាត់របងមីននិងរនាំងលួសបន្ទាមួយជាន់ហើយមួយជាន់ទៀត ។ យុទ្ធមិត្តខាងមុខពលីទៅយុទ្ធមិត្តនៅខាងក្រោយ ស្ទុះឡើងទៅបំពេញជួរជំនួសវិញភ្លាម ។ សមមិត្តណាដែលមានភារកិច្ចចាំជម្ងៀសយុទ្ធមិត្តរបួសទៅឯក្រោយក៏លូនចូលអូសទាញលីសែងប្រមូលយុទ្ធមិត្តដែលរបួស និងពលីដឹកជញ្ជូនទៅសមរភូមិក្រោយវិញ ជាហូរហែជាប់មិនដាច់ មិនថាយប់ឬថ្ងៃឡើយ ក្រោមគ្រាប់បែក គ្រាប់ផ្តក់ និងគ្រាប់កាំភ្លើងតូចធំបីដូចទឹកភ្លៀង ។ ខ្ទាំងនៅក្នុងទីតាំងនេះ ក្បាលរឹងណាស់ព្រោះវាសម្អាងលក្ខណៈភូមិសាស្ត្រទីតាំង មានប្រៀបលើយើងហើយទីតាំងវាក៏រឹងមាំទៀត ។ ដូច្នេះយុទ្ធមិត្តយើងត្រូវរបួស និងពលីជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីការពារកម្ចាំងបដិវត្តន៍ យើងត្រូវតែដកថយសិនដើម្បីដកពិសោធន៍និងផ្ចាស់យុទ្ធវិធីវាយសម្រុកជាថ្មីទៀតឲ្យបានជោគជ័យទាំងស្រុង ។ ពេលនោះសមមិត្ត រ៉ៃត បានបញ្ជាឲ្យសមមិត្តឯទៀតទាំងអស់ដកថយ ចំណែកឯខ្ជួនសមមិត្តនៅប្រយុទ្ធទល់បាញ់ខ្ទាំងការពារការដកថយរបស់យុទ្ធមិត្តឯទៀត ។ ពេលវេលាបន្ទាន់ណាស់! យុទ្ធមិត្តទាំងអស់គ្មានតម្ងៃទេ ទោះបីចង់ឬមិនចង់ក៏ត្រូវដកថយភ្លាមទាំងក្តីអាឡោះអាល័យយុទ្ធមិត្ត រ៉ៃត ។ គ្រាន់តែពុស្នូរគ្រាប់កាំភ្លើងយើងចុះខ្សោយអន់ថយភ្លាមទាហានខ្ទាំងក៏នាំគ្នាស្ទុះចេញប្រុងសម្រុកដេញតាមវាយកម្មេចយើង ។ តែខ្ទាំងស្ទុះមិនរួចនឹងកាំភ្លើងយន្តរបស់សមមិត្ត រ៉ៃត ដែលព្ជូសគ្រាប់ព្ជូសភ្លើងយ៉ាងញាប់រន្ទើនឥតដាច់រយៈឡើយ ។ សមមិត្តប្រយុទ្ធតែម្នាក់ឯងតទល់នឹងខ្ទាំងមួយបន្ទាយរហូតដល់អស់គ្រាប់ ។ ខ្ទាំងបាញ់រះផងគប់គ្រាប់បែកផង ប្រមៀលដំថ្មទម្លាក់ពីលើភ្នំផង ។ សមមិត្ត រ៉ៃត បានកម្មេចខ្ទាំងទាំងស្លាប់និងរបួសអស់ជាច្រើន ។ តែខ្ជួនសមមិត្តក៏ត្រូវរបួសជាទម្ងន់ដែរ ។ នៅពេលខ្ទាំងឃើញសមមិត្តអត់គ្រាប់បាញ់ហើយ ទើបខ្ទាំងទាំងអស់នោះស្ទុះចេញពីបន្ទាយប៉ុនប៉ងចាប់សមមិត្តទាំងរស់ ។ ចំណែកឯសមមិត្ត រ៉ៃត ទោះបីខ្ជួនត្រូវរបួសជាទម្ងន់សុះសាច់ហើយក្តី ក៏ឆន្ទុះប្រយុទ្ធរបស់សមមិត្តនៅតែរឹងដូចដែកថែបភ្លើងកំហឹងប្រជាជាតិនិងភ្លើងកំហឹងវណ្ណៈរឹតតែឆាបឆេះពុះកញ្ជ្រោលនៅក្នុងខ្ជួនមិត្តខ្ទាំងណាស់ទៅទៀត ។ សមមិត្តគ្មានភិតភ័យតក់ស្លុត គ្មានរន្ធត់នៅចំពោះមុខស្ថានភាពនេះឡើយ ។ សមមិត្តប្រឹងអស់កម្ចាំងកាយចិត្តចុងក្រោយបំផុតដកគ្រាប់បែកដៃដែលនៅសល់មួយគ្រាប់ពីចង្កេះ ដកគន្លឹះចាំស្រេចក្តាប់យ៉ាងណែនទៅក្នុងដៃរង់ចាំសងបំណុលឈាមប្រជាជននិងយុទ្ធមិត្តឯទៀតយ៉ាងអង់អាចក្ងាហានបំផុត ។ នៅពេលដែលខ្ទាំងមក

ចោមរោមប្រុងចាប់មិត្តហើយ មិត្តក៏គប់ត្រាប់បែកដៃ សមមិត្ត រ៉ៃត បានផ្ទុះឡើងកក្រើកមេឃកក្រើកដី ដាស់ស្មារតីនិងឆន្ទៈប្រយុទ្ធរបស់យុទ្ធមិត្តដែលនៅក្រោយ ឯ ទៀតទាំងអស់ឲ្យស្ទុះជ្រោងត្រវីទង់រ៉ាយសម្រុកទៅមុខជានិច្ចរហូតដល់ដណ្ដើមបានជ័យជម្នះទាំងស្រុង និងជាស្ថាពរ ។ ទាហានខ្មាំងរាប់សិបនាក់ត្រូវ របួសស្លាប់រណូករណែលពាសពេញជំរាលភ្នំដាំផ្កា ។ សមមិត្តក៏ បានបូជាជីវិតដ៏ក្មេងខ្ចី និងបរិសុទ្ធថ្ងៃថ្លា ដើម្បីបុព្វហេតុរំដោះជាតិ ប្រជាជន និងរំដោះវណ្ណៈក្រីក្រនៅពេលនោះដែរ ។

សមមិត្ត រ៉ៃត បានពលីទៅ តែគំរូវីរៈភាព គំរូលះបង់ និងគំរូប្រយុទ្ធវណ្ណៈដាច់ខាតរបស់សមមិត្តបានស្ថិតជាអមតៈក្នុងបេះដូងក៏ក្រហមឆ្ពិនឆ្ពៅរបស់យុទ្ធមិត្ត ឯ ទៀតទាំងអស់របស់ប្រជាជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូលរបស់យុវជន យុវនារីកម្ពុជាជំនាន់ក្រោយជារៀងរហូត ។

ដោយសារឈាមស្រស់និងពលីកម្មច្រើនឥតគណនារបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ពិសេសប្រជាជនកម្មករ កសិករក្រ និងកសិករកណ្ដាលថ្នាក់ក្រោម និងរបស់យុទ្ធជន យុទ្ធនារី កម្មាភិបាលបដិវត្តន៍យើងគ្រប់ប្រភេទទើបយើងអាចវាយរំដោះមាតុភូមិកម្ពុជាជាទីស្នេហាបានទាំងស្រុងនិងជាស្ថាពរនៅថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ កន្លងទៅនេះ ។ ឥឡូវ យើងបានឯករាជ្យហើយ ។ ឯករាជ្យនេះគឺ ពិតជាមានតម្លៃ ឈាមស្រស់របស់ប្រជាជនកម្មករ កសិករ និងយុទ្ធមិត្តយើងច្រើនណាស់ ។ ដូច្នេះយើងជាយុវជន យុវនារីបដិវត្តន៍ជំនាន់ក្រោយ ប្តេជ្ញាលើកស្ទួយស្មារតីប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ខ្ពស់ ជានិច្ចលើកស្ទួយប្រពៃណីប្រយុទ្ធមោះមុតអង់អាចក្លាហានបំផុត បន្ពធ្វើការតស៊ូប្រជាជាតិ និងតស៊ូវណ្ណៈឲ្យខ្លាំងក្លាសន្ធោសន្ធៅនិងក្តៅងំជានិច្ចគ្រប់ពេលវេលាដើម្បីការពារផលបដិវត្តន៍យើងឲ្យបានថិតថេរចីរកាលជារៀងរហូតទៅ ហើយរួមចំណែកការពារប្រទេសឲ្យកាន់តែរឹងបុឹងខ្លាំងពូកែនិងកសាងប្រទេសជាតិយើងឲ្យរីកចម្រើនលូតលាស់ ថ្ពុំថ្ពើងរុងរឿងយ៉ាងឆាប់រហ័សបំផុត ។

ស្វែងរកថនថាតិភាគតិចតំបន់ភ្នំដែលត្រូវបានបណ្ដេញចេញពីស្ថានទូតបារាំងកាលពីថ្ងៃទី២០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥

ពេលដែលយោធាខ្មែរក្រហមចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ យោធាទាំងនោះបានបណ្ដេញប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងទីក្រុងទាំងអស់ឲ្យចាកចេញពីផ្ទះសម្បែងដើម្បីធ្វើដំណើរទៅជនបទនានាទូទាំងប្រទេស ។ ខណៈពេលនោះ អ្នកសារព័ត៌មានជាតិនិងអន្តរជាតិ ជនបរទេស ប្រជាជនកម្ពុជា និងជនជាតិភាគតិចមួយចំនួនបានទៅសុំកន្លែងជ្រកកោណនៅស្ថានទូតបារាំងដើម្បីសុវត្ថិភាពគេចពីការជម្លៀសរបស់ខ្មែរក្រហម និងដើម្បីគេចពីការចាប់ខ្លួនពីសំណាក់យោធាខ្មែរក្រហម ។ ពេលនោះ ប្រធានចលនា ហ្ទុលរ៉ូ ឈ្មោះ បាម អេញ្ជូល និងជនជាតិភាគតិចតំបន់ភ្នំដែលមានចំនួនពី ១៥ ០ ទៅ ៣ ០ ០ នាក់ដែលពេលនោះរស់នៅក្នុងទីក្រុងស្រាប់ បានទៅជ្រកកោណនៅស្ថានទូតបារាំង ។ បួនថ្ងៃក្រោយមក នៅថ្ងៃទី២០ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានដាក់សម្ពាធឲ្យស្ថានទូតបារាំងបង្ខំជនជាតិភាគតិចទាំងអស់នោះចេញពីស្ថានទូត ។ បាម អេញ្ជូល បាននាំជនជាតិភាគតិចអ្នកទាំងនោះចេញ ហើយ ភ្លាមនោះយោធាខ្មែរក្រហមបានចាប់ខ្លួន បាម អេញ្ជូល ។

នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ សមាជិកគ្រួសាររបស់ជនជាតិភាគតិចទាំងអស់ដែលនៅរស់ នៅតែទន្ទឹងរងចាំអ្នកទាំងនោះជានិច្ចហើយរំពឹងថាអ្នកទាំងនោះអាចនៅមានជីវិត ។ ប្រសិនបើបងប្អូនជនជាតិភាគតិចទាំងនោះដឹងពីដំណឹងនេះ សូមទាក់ទងមកមជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈទូរសព្ទ លេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ឬ ០ ១៦ ៨៧៦ ៦៩២ ។

ខាងក្រោមនេះគឺជាឈ្មោះមួយចំនួនដែលត្រូវបានបណ្ដេញចេញពីស្ថានទូតបារាំង :

១) អ៊ី ហឿបួនយ៉ា (កាលនោះគឺជាក្មេងប្រុសម្នាក់ ហើយធ្លាប់រៀននៅសាលាលីសេដេកាត ។ មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ គាត់មាន

អាយុប្រហែលជា៥៣ឆ្នាំ) ។

២) ហង្ឃា បួនយ៉ា (ស្រី មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៨៨ឆ្នាំ) ។

៣) ហូ បួនយ៉ា (ស្រី មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៨៣ឆ្នាំ) ។

៤) អ៊ី វ៉ាន បួនយ៉ា (ប្រុស មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៨០ឆ្នាំ) ។

៥) ហង្ហាក់ បួនយ៉ា (ត្រូវជាម្តាយរបស់អ្នកទាំងបួនខាងលើ មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៦៨ឆ្នាំ) ។

៦) អ៊ី ធឹក បួនយ៉ា (ត្រូវជាពូរបស់អ្នកទាំងបួនខាងលើ មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៦៨ឆ្នាំ) ។

៧) អ៊ី ណាំបួនយ៉ា (ត្រូវជាពូរបស់អ្នកទាំងបួនខាងលើ មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៦៨ឆ្នាំ) ។

៨) អ៊ី ជូ បួនយ៉ា (កាលនោះគឺជាក្មេងប្រុសម្នាក់ មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៥៣ឆ្នាំ) ។

៩) ហង្ហៀម បួនយ៉ា (ស្រី មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៥០ឆ្នាំ) ។

១០) ហនុត បួនយ៉ា (ត្រូវជាម្តាយរបស់លេខ៧, ៨ និង ៩ មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៦៨ឆ្នាំ) ។

១១) ប៉ើណាត អ៊ីជាន (ប្រុស មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៨៨ឆ្នាំ) ។

១២) ហង្ហ អ៊ីជាន (ត្រូវជាម្តាយរបស់ ប៉ើណាត អ៊ីជាន មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៦៣ ឆ្នាំ) ។

១៣) អ៊ី ង៉ុក បួនយ៉ា (ប្រុស មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៨៦ឆ្នាំ) ។

១៤) ហង្ហម បួនយ៉ា (ត្រូវជាម្តាយរបស់ អ៊ី ង៉ុក បួនយ៉ា មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៦៣ឆ្នាំ) ។

១៥) អ៊ី ដូល (ប្រុស មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៨៦ឆ្នាំ) ។

១៦) ហង្ខៀត (ត្រូវជាម្តាយ ដែលជាគិលានុបដ្ឋាយិការ មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៦៨ឆ្នាំ) ។

១៧) ហរ៉ែក (ស្រី មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៥៨ឆ្នាំ) ។

១៨) ហនី (កូនស្រីរបស់ ជាម អេញ្ចូល ដែលជាអតីតប្រធានចលនា ហុលរ៉ូ មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៨៦ឆ្នាំ) ។

១៩) អ៊ី បេ និងកូនពីនាក់ទៀតតែមិនស្គាល់ឈ្មោះ ។

២០) ហរី បួនយ៉ា (ម្តាយរបស់ អ៊ី បេ និងក្មេងពីរនាក់ទៀតដែលមិនស្គាល់ឈ្មោះ មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៦៨ឆ្នាំ) ។

២១) អ៊ី ភុត (ប្រុស មកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ អាយុប្រហែលជា៨៨ឆ្នាំ) ។

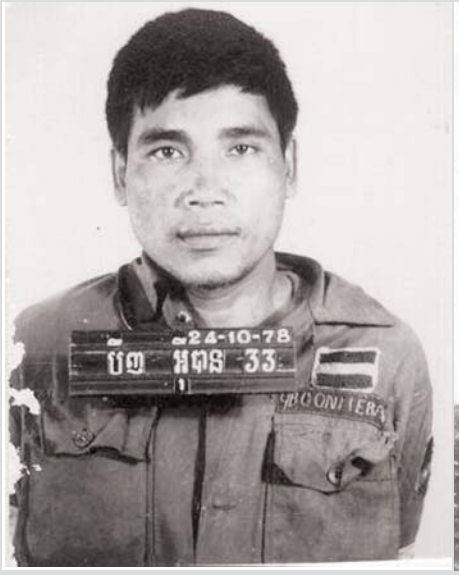

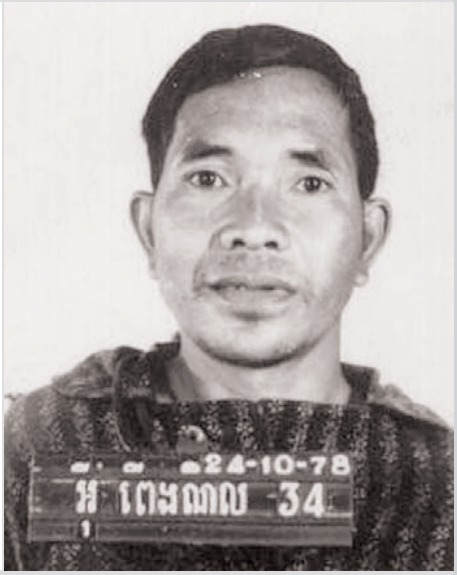

សៀវភៅរំឭកវិញ្ញាណក្ខន្ធអ្នកដែលបានស្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

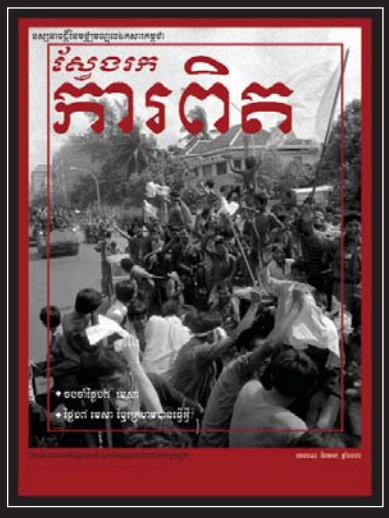

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គ្រោងនឹងបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅមានកត់ត្រាឈ្មោះរបស់អ្នកដែលស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ កន្លងមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចងក្រងនូវឈ្មោះអ្នកដែលស្លាប់ជាង១លាននាក់រួចមកហើយ ។ ប្រសិនបើលោកយាយ លោកតា អ៊ំ ពូ មីង ប្រាថ្នាចង់ឲ្យឈ្មោះសមាជិកក្រុមគ្រួសារដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈ អេង កុកថាយ ទូរស័ព្ទលេខ ០១២ ៩៥៥ ៨៥៨ ឬ អ៊ីម៉ែល : truthkokthay@dccam.org ឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមពេលវេលាដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

សូមផ្តល់ព័ត៌មានដូចខាងក្រោម:

១) ឈ្មោះអ្នកប្រកាសប្រាប់, ២) តើមានបងប្អូនបង្កើតរួមមាំងឪពុកម្តាយស្លាប់ប៉ុន្មាននាក់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម? ៣) ឈ្មោះអ្នកស្លាប់, ៤) ភេទអ្នកស្លាប់, ៥) អាយុអ្នកស្លាប់ (បើអាចចាំបាន), ៦) ត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នកប្រកាស (ឧទាហរណ៍: ឪពុក ម្តាយ បងប្រុសបួនប្រុស បងស្រី ឬបួនស្រី), ៧) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការស្លាប់ (ឧទាហរណ៍: ស្លាប់នៅទីណា? មូលហេតុអ្វី?), ៨) វត្ថុតាងទាក់ទងនឹងអ្នកស្លាប់ (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ), ៩) ព័ត៌មានសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលទាក់ទង (ឧទាហរណ៍: លេខទូរស័ព្ទ អាស័យដ្ឋាន) ។

ប្រសិនបើចង់ស្វែងរកអ្នកដែលបាត់ខ្លួនសូមផ្តល់ព័ត៌មានខាងក្រោម:

១) ឈ្មោះអ្នកបាត់ខ្លួន, ២) ភេទ, ៣) អាយុ, ៤) ត្រូវជាអ្វី, ៥) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការបែកគ្នា, ៦) វត្ថុតាងទាក់ទងនឹងអ្នកបាត់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ។

ដើម្បីយុត្តិធម៌និងការចងចាំ
ដែលជាមូលដ្ឋានដ៏សំខាន់ក្នុងការផ្សះផ្សាជាតិ

ខបត្ថម្ភការបោះពុម្ពផ្សាយដោយរដ្ឋាភិបាល ដេនម៉ាក ន័រវេ ស៊ុយអែដ និងសហរដ្ឋអាមេរិក

អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានលេខ ០២៩១៣ម/៩៩ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា : ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ:

ផ្ទះលេខ ៦៦, មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ : (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨

DC-Cam/PIR : #66 ◆ Preah Sihanouk Blvd ◆ Phnom Penh ◆ Cambodia ◆ Tel: (855) 23 211 875 ◆ Fax: (855) 23 210 358 ◆ dccam@online.com.kh ◆ www.dccam.org.
A magazine of the Documentation Center of Cambodia: Searching for the truth. ◆ Number 149, May 2012 ◆ Funded by Denmark, Norway, Sweden, and USA.
Licensed by the Ministry of Information of the Kingdom of Cambodia, Prakas No.0291 P.M/99, 2 August 1999.